

Esayi

Nabi Esayi Alaa Falan Naxan Sebe

Heburu xuini, Nabi Esayi xinla bunna neen fa fala, “Alatala nan marakisi tiin na.” Falani ito nan findixi Kitabun yireni ito falan xunna ra, bayo xaranni ito kui, en na a toma nen fa fala, a Alatala, Isirayilaa Ala mon yigin nun kisin fima a yamaan ma.

Nabi Esayi a sebeni ito yitaxunxi doxo saxon nan na lan Isirayila yamana fe taruxun waxatine ma. A yire singena keli sora 1 han 39, na lanxi feene nan ma naxanye danguxi keli jee keme solofere jee tonge naaninna ma han jee keme solofere benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Nabi Esayi nan yi Alaa falan nalima Yerusalen yi. Misiran yamanan senben yi gbo Isirayila sogeteden yifanna ma. Asiriya yamanan senben yi gboma ayi a komen foxoni. Isirayila yi lu mangaya senbema firinne longonna ra. Nayi, yengene yi lu kele Isirayila nun Yuda nun yamana gbeteye tagi. Taro waxatini ito yi, Esayi yi a falama Isirayila kaane xa nen a e xa la Ala ra e yi e lannayaan sa a yi.

A yire firindena keli sora 40 han 55, na xili nen waxatina nde yi a “Isirayila madendenna.” Ala xuiin naxanye menne yi, ne yamaan madendenma nen a yi e senbe so. A mi luxi alo a yire singena. Na waxatini, Asiriya kaane mi yi fa findixi yamanan senbemaan na fo Babilon kaane. Ne yi Yerusalen taan suxu yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, e yi siga a dugurenne foxo kedenna ra konyiyani.

Nabi Esayi yi muxu suxine ralimaniya Alaa falane xɔn. A naxa a Ala mɔn a yamaan naxetema nen a yamanani alo a to e ramini Misiran yi a fɔlɔni.

Kitabun yireni ito kui, waliyiya falana ndee tima lan “Alatalaa walikεen” ma. (Na sebexi sora 42.1-7 nun 49.1-6 nun 50.4-9 nun 52.13 han 53.12 kui). Na kanna, waxatina nde a luxi nen alo Ala yetena, waxatina nde alo yamaan naxan Alaa falan suxi, waxatina nde yi mɔn, a luxi nen alo Perise mangan Kirusi. Na falana ndee Yesu fa feen yebaxi nen jεε kεmε wuyaxi benun a xa bari katarabi Esayi sora 53 ma.

Esayi yire saxandena sora 55 han 66, na lanxi muxu suxine xεtε waxatin nan ma Yuda yamanani jεε kεmε suulun tonge saxan nun solo-masεxε benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Perisene yi nɔɔn sɔtɔ Babilɔn yamanani. Nayi, Yuda kaane yi fa nɔε xεtε nen Yuda yi. Perisene manga Kirusi kedɔn seβε nen na waxatini naxan a ragidi a Isirayila kaane mɔn xa Ala Batu Banxi nenɛn ti. Muxu suxin xεtεna a konni, na mi findixi fe bɔrɔxɔxi ra bayo taan kalaxin nan yi a ra. Na nan na ra, Esayi yi xibaru fajin nali tɔrɔ muxuni itoe ma naxanye bata tunnaɔlɔ e ma. Marigi Yesu Esayi a falane nan tongoxi alogo a xa a yetε fa xunna yeba. Na sebexi Luka 4.16-21 kui.

¹ Feni itoe makεnεn Amɔsi a dii xεmεna Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalɛn ma, Yusiya nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya Yuda mangane waxatine yi.

Yama murutεxina fe

² Kore xɔnna, ito ramε!

Bəxə xənnə, i tuli mati!
 Amasətə, Alatala falan tima, a naxa,
 “N bata diine ragbo,
 n yi e maxuru,
 koni e bata murutə n ma.

³ Ningena a kanna kolon,
 sofanla a kolon
 a kanna a dəgema dənaxan yi,
 koni Isirayila mi sese kolon,
 n ma yamaan mi sese famuma.”

⁴ Gbalon yama yulubitəni ito xa,
 siyaan naxan hakene goronna binya,
 fe yaxi rabane bənsənnə,
 dii tinxintareni itoe!
 E bata Alatala rabəjin,
 e yi e mē Isirayilaa Ala Sarijanxin na,
 e xun xanbi so a yi.

⁵ E wama a mən xa ε bənbə minən ma,
 ε to luma murutə a ma?
 E xunna birin bata findi furen na,
 ε bəjən birin səxələxi.

⁶ Keli ε sanna ma han ε xunna,
 sese mi kəndə.
 Maxələdene nən bənbə fəxəne nən fure dəene ε
 fatin birin ma,
 muxə mi naxanye dandanma,
 muxə mi e maxidima,
 muxə mi turen tima e də.

⁷ E yamanan luxi nən
 alo tonbon yaxina,
 ε taane bata gan.
 Xəjəne ε yamanan sansine kalama ε yəe xəri.
 E bəxən bata halagi,
 a lu alo yaxune na dangu a yi.

8 Siyon taan nan keden pe luxi
 alo bubun manpa bili nakəni
 alo gagen kəkunba xεeni
 alo yaxune na taan nabilin a yεngε xinla ma.

9 Xa Alatala Sənβen Birin Kanna
 mi yi muxε lu a nii ra en konni nun,
 en yi luma nεn nun alo Sodoma taana,
 en liga alo Gomora taana.

10 ε Alatalaa falan namε,
 Sodoma mangane!
 ε tuli mati en ma Alaa sariyan na,
 Gomora kaane!

11 Alatala naxa,
 “ε saraxa wuyaxine tənən mundun n ma?
 ε bata yεxεεne gan n xa saraxan na
 e nun xuruse raturaxine turena,
 han n yi wasa na feene ra.
 Turane nun yεxεε diine nun kətəne wunla mi fa n
 kεnεnxi sənən!

12 ε na fa n yεtagi,
 nde a falaxi
 ε xa fa n batu banxin tanden mabodon gbansan?

13 ε ba fε kiseene ra n xən,
 naxanye tənə mi na,
 ε wusulanna tutin haramuxin na a ra n yεε ra yi.
 ε kike nεnεn sanle rabama
 e nun Matabu Ləxəne,
 ε malanne tima.
 ε hakεn naxanye ligama malanne yi,
 ne bata n yili.

14 ε kike nεnε sanle nun ε malanne bata n niin tərə.
 Goronna nan e ra n xun ma,
 n bata xadan e bun.

15 ε na ε yiine yite n maxandideni,

n mi n yεen tima ε ra.
 Hali ε n maxandi han,
 n mi n tuli matiyε ε ra.
 Wunla ε yiin birin na.

¹⁶ Ε maxa, ε yete rasarihan,
 ε yi ε kewali naxine ba n yetagi,
 ε ba fe naxine lige.

¹⁷ Ε xaran fe fajin ligan ma,
 ε tinxinna fen,
 ε naxankata tiine ti kira fajin xon.
 Ε yi kiridine xun mayengε kitin bolon,
 ε kaɲa gilene xun mafala kitini.”

¹⁸ Alatala naxa,
 “Ε fa,
 en fa feene fεsεfεsε en bode xon.
 Hali ε yulubine luxi alo wunla,
 e fixama nen alo balabalan kesena.
 Hali e to gbeeli iki,
 e mon sarihanma nen
 alo dugi fixena.

¹⁹ Xa ε xuru,
 ε n ma falan name,
 ε naε yamanan bogise fajine donje nen.

²⁰ Koni xa ε tondi,
 xa ε lu murute n xili ma
 silanfanna nan ε faxama,”* Alatala de xuiin nan
 na ra.

²¹ Taa tinxinxin findixi taa yalunxin na di?
 Kiti kendεn yi Yerusalεn yiren birin yi a fɔloni nun.
 Tinxin muxune nan yi dɔxi na.
 Koni iki, faxa tiine nan na yi.

---

* **1:20: Silanfanna:** Sofane yengeso dege mana.

22 Yerusalen kaane,
 ε gbetin bata findi wuren gbiin na,
 igen bata basan ε dolo faɲin na.

23 Muxu muruteɣine nan ε kuntigine ra
 e nun muɲadene bata malan.

Dimi yi seene rafan e ma mayifuni
 e yi e gi kiseene foxo ra.

E mi kiridine xun mayenge kitin bolonma.
 Kaɲa gilene kitine botε mi e xa.

24 Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna,
 Isirayilaa Ala Senbεmana falan ni ito ra,
 a naxa, “Gbalona ε xa!

N nan n yetε soto ma nen n yengefane ra.
 N nan n gbeen ɲoxoma nen n yaxune ra.

25 Yerusalen kaane,
 n kelima nen ε xili ma.

N na ε rasariɲanma nen
 alo wuren gbiin na ba teen na,
 a maxa safunna ra.

N yi ε fe ɲaxine birin ba ε yi
 alo yoxon bama wureni kii naxan yi.

26 N mon kitisa faɲine fima ε ma nen

alo a foloni,
 ε kawandi muxune yi lu
 alo a singene.

Na xanbi ra, a fa falama ε ma nen nayi,
 a taa tinxinxina, lannaya yirena.”

27 Siyon taan xunbama nen kiti kendεn xon.

A muxun naxanye na fa Ala ma,
 ne xunbama nen tinxinyaan xon.

28 Koni murutedene nun yulubitone halagima nen
 e bode xon.

Naxanye na e mε Alatala ra,
ne fe bata dan.

²⁹ Nayi, ε yagima nεn ε wudi binle fe ra,
ε yi naxanye batuma
e nun ε nakɔ yiren naxanye sugandi ε kidene ra.

³⁰ Amasɔtɔ ε luma nεn
alo wudin naxanye dε yolonma,
hanma alo ige mi nakɔɔn naxanye yi.

³¹ Ε senbεmane luma nεn
alo sεxε xarena,
e kεwanle yi findi tεε fuluxaan na
naxan tεεn soma,
e nun e wanle yi gan e bode xɔn,
muxu yo mi na tεεn natu.

2

Alaa geyana fe

Mike 4.1-3

¹ Feni itoe make nεn Amɔsi a dii xεmεna Esayi
nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma.

² Waxati famatɔni
Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
na danguma nεn geyane birin na,
a lu geyane birin xun ma,
siyane birin yi lu fε a ma han!

³ Siya wuyaxine fama nεn,
e a fala, e naxa,
“Ε fa, en siga,
en te Alatalaa geyaan ma,
Yaxubaa Alaa banxini.
A xa en xaran a sigati kiine ma,
alogo en xa bira a kirane fɔxɔ ra.”
Amasɔtɔ sariyan minima nεn Siyon yi.

Alatalaa falan minima nɛn Yerusalɛn yi.
 4 A findima nɛn kitisaan na siyane tagi.
 A yɛngɛne ɲanma nɛn yama wuyaxi tagi.
 E e silanfanne bɔnbɔma nɛn
 e yi e rafala ɲinge kenne ra,
 e tanbane yi rafala wɔlitɛne ra.
 Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbɛtɛ xili ma.
 Yɛngɛn mi fa maxaranɲɛ mumɛ.
 5 Yaxuba yixɛtɛne, ɛ fa,
 en sigan ti Alatalaa kɛnɛnni!

Alatalaa lɔxɔn findixi kitisa lɔxɔn nan na

6 Ala, i bata i mɛ i ya yamaan na,
 Yaxuba bɔnsɔnna,
 bayo koron bɔnbɔne waraxi ayi
 naxanye sa kelixi sogeteden mabinni,
 yiimatone fan bata wuya ayi
 alo naxanye Filisitine konni.
 I ya yamaan nun siya gbɛtɛne bata so feene yi.
 7 Yamanan nafexi gbeti fixɛn nun xɛmaan nan na,
 a nafunla mi nɔɛ yatɛ.
 Yamanan nafexi soone nan na,
 a yɛngɛ so wontorone mi nɔɛ yatɛ.
 8 Yamanan nafexi suxurene nan na.
 Muxune e xinbi sinma e yii fɔxɔn nan bun ma,
 e tan yɛtɛɛn seen naxanye rafalaxi.
 9 Nayi, muxune birin e mafelenma nɛn,
 e fe yi magodo.
 Ala, i nama e rakeli de!
 10 Ɛ sa ɛ luxun fanyene bun,
 ɛ so bɔxɔn bun ma
 alogo ɛ xa ɛ gi Alatala bun ma
 naxan magaxu,
 e nun a binye gbeen nɔrɔna!

11 Adamadi yεε rawasoxine xun sinma nεn,
wasodene yi mafelen.

Alatala nan keden ma fe yitema na lɔxɔni.

12 Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna lɔxɔn
mamɛma

a kelima wasodene nun yεtε yigbone xili ma lɔxɔn
naxan yi,

a yi ne ragodo naxanye e yεtε yitema.

13 A kelima nεn Liban suman kuyene birin xili ma
e nun Basan yamanan warine birin

14 e nun geya gbeene nun yire matexine birin,

15 e nun kore banxine nun makantan yinne birin,

16 e nun Tarasisi kaane kunki gbeene nun gise
fɔpine birin.

17 Wasodene mafelenma nεn,

yεtε yigbone fe yi godo.

Alatala nan keden ma fe yitema na lɔxɔni.

18 Suxurene birin yi lɔ ayi.

19 Muxune soma nεn faranne nun yinle ra

alogo e xa e luxun Alatala ma,

naxan magaxu,

e nun a binye gbeen nɔrɔna

a na keli bɔxɔni maxadeni.

20 Na lɔxɔni,

muxune e suxure gbeti daxine nun

xɛma daxine rawolima ayi nεn sulumene nun

tuyene bun

e suxuren naxanye rafalaxi e batu seen na.

21 E soma nεn fanye longonne nun yinle ra

alogo e xa e gi Alatala ma,

naxan magaxu

e nun a binye gbeen nɔrɔna

a na keli bɔxɔni maxadeni.

22 Nayi, ε χετε adamadiine fɔxɔ ra
nii raxili keden peen nan fa e nun sayaan tagi.
Nayi, nanse e tan na?

3

Ala Yuda rabeyinma nen

1 Marigina Alatala Senben Birin Kanna balon nun
feren birin bama nen

Yerusalen kaane nun Yuda kaane birin yii.

A donseene nun igene birin ba na

2 e nun sofa kendene nun yengesone

nun kitisane nun nabine

nun yiimatone nun fonne birin,

3 e nun sofa kuntigine nun muxu gbeene

nun kawandi tiine nun yii rafalane,

e nun woyime yebaxine.

4 Ala naxa,

“N diidine findima nen e mangane ra,

naxanye mangayaan nabama e waxonna ra.”

5 Muxune e bode naxankatama nen yamani,

birin yi lu a dɔxɔ boden xili ma

diidine yi naxu fonne ra

fuyantenne yi naxu muxu binyene ra.

6 Muxuna nde a ngaxakedenna suxuma nen a fafe
xabilani,

a yi a fala a xa, a naxa,

“Dugi fajin mon i yii,

findi en ma mangan na,

i ti yama kalaxini ito ye ra!”

7 Bodena a yabima nen na lɔxɔni,

a naxa, “E mali feren mi n xa.

Donse mi n konni,

maraberi ba mi na.

I nama n findi yamaan mangan na de!”

⁸ Yerusalen kalamatɔn ni i ra,
Yuda yamanan bata bira.

Amasɔtɔ e bata murutɛ Alatalaa binyen xili ma,
e a matandima e falane nun e kewanle yi.

⁹ E yetagin kiin gbansanna e xun maxidima.

Kenen ma feen nan fa e yulubine ra

alo Sodoma kaane,

e mi fa e fe luxunma.

Gbalon na kanne xa,

amasɔtɔ e halagin nan yitɔnma e yetɛ xa na ra!

¹⁰ E nɔɛ a fale nen,

ɛ naxa, “Tinxin muxune nan herini.

E kewanle tɔnɔn sɔtɔma nen.

¹¹ Koni gbalon muxu naxine xa!

Feene birin xɔdɔxɔma ayi nen e ma.

Amasɔtɔ, e saranma nen e kewanle ra.”

¹² Ala yi a fala, a naxa,

“Diidine nan n ma yamaan naxankata tiine ra,

naxanle nan e xun na.

N ma yamana,

ɛ yɛɛratine ɛ ralɔma ayi nen,

e yi ɛ kirani fu ɛ ma.”

Alayɛɛratine makiti fena

¹³ Alatala bata keli,

a yitɔnxi kitin xili ma,

a bata keli siyane makitideni.

¹⁴ Alatala a yamaan fonne nun a kuntigine mak-

itima, a naxa,

“E tan nan n ma nakɔn kalaxi,

n ma yamana.

E yi ɛ banxine rafe yiigelitɔne seene ra.

15 Nanfera e n ma yamani lunburunma.
 Nanfera e yigelitōne naxankatama?”
 Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan nan na
 ra.

16 Alatala naxa,
 “Siyon sungutunne bata e yete yite.
 E sigan tima e kōeni texin na
 e muxune rakunfa e yeene ra.
 E sigan tima dōnin dōninna ra,
 e lu e san kōe rasone xuiin namine.”
 17 Marigin Siyon kaa sungutunne findima nen teli
 kanne ra,

Alatala yi e xunne magenle lu.

18 Na lōxōni, Marigina e ratofan seene bama nen
 e yii: San kōe rasone nun nerenen nun maxidi seen
 naxanye digilin fōlōxi alo kikenā

19 e nun tunla soone nun yii kōe rasone nun kōe
 mafiline

20 e nun labaranne nun nerenen yōlōnōnne nun
 tagixidi denbenxine nun latikōnōnne nun e kantan
 seene,

21 e nun yii soli rasone nun nerenen raso wurene,

22 nun sali dugi fajine nun doma gbeene nun
 gubane nun gbeti sa seene e yii,

23 e nun mato kikene nun doma yelefuxin
 tofajine nun kōe raxidine nun tungun mafelenne.

24 E latikōnōnne xirin masarama nen se kunxin
 xirin na,
 e tagi xidin yi masara lutin na.
 E xun denbenxi fajine gbananma nen,
 sunu dugine nun benbenle yi ragodo e ma dugi
 fajine funfuni.

Yagin larune yi sa e ma tofanna funfuni.

²⁵ Yerusalɛn kaane,
 ɛ xɛmɛne faxama nɛn silanfanna ra,
 ɛ sofane yi faxa yɛngɛni.

²⁶ Nayi, taan birin e wugama nɛn,
 e sunu.

A muxune halagixin yi lu dɔxi bɔxɔni.

4

¹ Na bɔxɔni, jaxalan solofere xɛmɛ kedenna sux-
 uma nɛn

e a fala a xa, e naxa,

“Nɔxu donseen nun marabɛri baan fenjɛ nɔxu yɛtɛ
 xa,

alogo tun nɔxu xa yatɛ i ya jaxanle ra,

i yi nɔɔ yagin ba!”

² Na bɔxɔni, Alatala se faɲi nɔrɔxina nde rasolima
 nɛn yamani. Yamanan bogi seene yi findi Isirayila
 muxu dɔnxɛne kanba xunna nun binyen na.

³ Nayi, naxanye na lu Yerusalɛn yi, naxanye mɔn
 na lu e nii ra Siyon yi, a falama nɛn ne ma, a “Muxu
 Rasarijanxine,” Ala bata naxanye birin xili sɛbɛ
 alogo e xa nii rakisin sɔtɔ Yerusalɛn yi.

⁴ Marigina Nii Sarijanxin yi kiti kɛndɛn nun
 tɛɛn nafa Yerusalɛn yi, a jaxanle rasarijan e fe
 xɔsixine ma. A Siyon taan nasarijan faxa ti wuli
 funfune ma.

⁵ Na xanbi ra, Alatala kundaan nun tutin namin-
 ima nɛn Siyon geyaan nun a yama malanxin xun
 ma. Kɔɛɛn na, a findi tɛɛ dɛgɛ gbeen na. A nɔrɔn yi
 lu e birin xun ma alo xunna soona,

⁶ alo yigiyaden naxan nininna fima kuye wolon
 waxatini yanyin na e nun soden nun luxundena,
 tule gbeen na fa.

5

Isirayila yamanan luxi nen alo Alaa nakona

¹ N xa sigin sa n xanuntenna xa,
n xoyina manpa bili nakona fe ra.
Manpa bili nakona nde yi n xanuntenna yii
geyaan sabati yireni.

² A baxon wali nen
a yi gemene ba a yi,
a yi sansi yebaxine si na yi.
A yi gbengben ti kantan tiden na.
A yi dolb ige baden ge fanyeni.
A yengi yi manpa bogi fajine nan ma a nakoni,
koni a manpa bogi xolene nan sotaxi.

³ Nayi, n xanuntenna naxa,
“E tan naxanye dxi Yerusalen yi,
e tan Yuda kaane,
e tan nan kitin sama nxu nun n ma nakoon tagi.
⁴ N yi lan nun n xa nanfe gbete liga n ma nakoon xa,
n munma naxan liga a xa singen?
N yengi yi bogi fajine nan ma nun,
nanfera nayi, a bogine birin xolb?

⁵ Iki, n xa a fala e xa
n fama naxan ligadeni n ma manpa bili nakoon na:
N na a sansanna kalama nen,
xuruseene yi a madon.
N na a rabilinna yinna rabirama nen
dangu muxune yi a yibodon.

⁶ N na a findima baxo rabejinxin na nen,
a mi fa masege, a mi biye.
Sexe jaxine nun janle minima nen a ma,
n yi tonna dexo kundane ma
a e nama tulen nafa a ma.”

7 Alatala Senben Birin Kanna manpa bili nakoon
lanxi
Isirayila yamaan nan ma.
Nakoon naxan yi rafan a ma nun han,
Yuda yamaan nan yi na ra.
Alatala yengi yi kiti kenden nan ma a yamani
koni a gbalon nan lixi na.
A yengi yi tinxinyaan nan ma,
koni a gbelegbele xuiin nan mexi na.

8 Gbalon na kanne xa
naxanye banxine tima e bode fari,
e xene tugun e bode ra
han e baxon birin tongo,
e yi dexo kedenyani yamanani.

9 N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani ito nan
mexi, a naxa,
“N bata n kolo,
banxi wuyaxini itoe kalama nen.
Banxi gbee fajini itoe kui genla yi lu.
10 Manpa bili nakoon naxan gbo
han jingen xi fu tiye naxan bideni,
na mi manpa litiri tonge naanin naminε.
Naxan na murutun kilo kemε bi,
na kilo fu nan tun xabama.”

11 Gbalon na kanne xa
naxanye kurunma,
e e gi dolon foxo ra,
naxanye xima e yeε ra yi dolo mindeni,
han e xunna yi keli.

12 E degema e banden don jaxaxaxane yi
bolon xuiin nun konden xuiini
e nun tanban xuiin nun xulen xuiin nun dolona.

Anu, e mi Alatala kewanle rakɔɔsima
e mi a wanle toma.

¹³ Nanara, Ala naxa,
“N ma yamaan sigama nen konyiyani,
bayo e mi waxi sese kolon feni.
E muxu gbeene faxama kamɛn nan na,
yamaan yi halagi ige xɔnla ma.”

¹⁴ Nanara, laxira a dɛni bima nen pon,
a yi a so dɛ gbeeni bi
dan mi naxan na
muxu gbeene nun e yamaan birin yi godo mɛnni
e nun e sɔnxɔ ratene nun e mananmanantɔne
birin.

¹⁵ Muxune birin mafelenma nen,
adamadiine fe yi godo,
wasodene yi e xun sin.

¹⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fe yitema nen
a kiti kɛndɛn xɔn.
Ala sariɲanxina a sariɲanna mayitama nen
a tinxinyaan xɔn.

¹⁷ Nayi, taa kalaxini ito findima nen
yɛxɛɛne rabaden na,
e fa e dɛge na,
xɔɲene yi e balon sɔtɔ nafulu kanne banxi xɔnne
yi.

¹⁸ Gbalon na kanne xa
naxanye hakɛne e xidixi wulen xɔn
alo lutina,
e bubu e fɔxɔ ra.
E e yulubin bandunma e fɔxɔ ra
alo yɔlɔnxɔnna wontoron bandunma kii naxan yi.

¹⁹ E a falama, e naxa,
“Ala xa a mafura,

a xa a wanla ke xulen
alogo nxu xa a to.

A feen xa yiso,

Isirayilaa Ala Sarijanxina fe ragidixine xa raka-
mali,
nxu yi a fe kolon.”

²⁰ Gbalon na kanne xa,
naxanye a falama,
a fe naxin fan,
a fe fanin naxu,
naxanye kenenna yatema dimin na,
dimin yi yate kenenna ra,
naxanye xalen yatema a naxumen na,
naxunna yi yate xalen na.

²¹ Gbalon na kanne xa
naxanye e yete findixi fe kolonne ra
e yi e yete yate xaxilimane ra!

²² Gbalon na kanne xa
naxanye tunnafan dol mindeni,
naxanye fatan dol minseene basanje!

²³ E fe kalan bejinma se feen na
koni e mi tinma sontarena kitin se.

²⁴ Nanara, e luma nen
alo teen sexen naxan ganma,
alo sexe xaren naxan janma tee degeni.
E salenne kunma nen,
e fugene yi siga ayi
alo gbangbanna.

Amasoto e bata e me Alatalaa sariyan na,
Senben Birin Kanna.

E bata Isirayilaa Ala Sarijanxina falan nabepin.

25 Nanara, Alatala bata xɔɔ a yamaan ma han!
 A bata a yiini bandun e xili ma,
 a yi e ɲaxankata.
 Geyane xuruxurunma,
 binbine biraxi na xun xɔn
 alo ɲaman kiraan xɔn.

Koni hali na birin,
 Alatalaa xɔɔn mi ɲan,
 a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

26 Ala bata taxamasenni te
 alogo siya makuyene xa a to,
 a yi siyana nde xili kolinni
 sa keli bɔxɔn danna ra.
 E mi e to fɛ e giyɛ?
 E xulun de!

27 Muxu yo mi xadanxi e yɛ,
 e sese mi e madiganma,
 xixɔnla mi muxu yo ma,
 e birin bata xulun.
 Sofa yo mi a tagixidin fulunxi,
 e sese a sankidi luti mi bolonxi.

28 E xalimakunle ɲɔɛne ralemunxi,
 e xanle birin bandunxi.
 E soone torone xɔɔxɔ
 alo gɛmɛna,
 e wontorone sanne firifirima
 alo wuluwunla.

29 E sofane sɔnxɔ xuiin magaxu
 alo yatana,
 e wurundunma alo yata sɛnbɛmane,
 e xɔɲɛxin xɔɔyi seen suxuma,
 e yi a xali.
 Muxu yo mi nɔɛ a bɛ e yii.

30 Na ɓɔxɔni,
 e sɔnxɔni tema nɛn na yi
 alo fɔxɔ igen na walaɲɛ ayi.
 Nayi, naxan na a yɛɛn ti yamanan na,
 na dimin nun yigitɛgɛn nan toma a yi,
 kundaan yi lu kɛnɛnna yɛ ma.

6

Ala yi Esayi findi a walikɛɛn na

¹ Manga Yusiya faxa ɲɛɛni, n Marigin to nɛn
 dɔxi mangaya gbɛdɛ matexini pon! A doma gbeen
 lenbene yi Ala Batu Banxin nafexi.

² Maleka gubugubu kanne yi a xun ma.
 Gubugubu sennin nan yi e keden kedenna birin
 ma. Gubugubu firinna e yɛtagin yɛɛ maluxunxi,
 firinna e sanne yɛɛ maluxunxi, firin yi lu e tугan
 seen na.

³ E yi e xui raminima e bode ma, e naxa,
 “A sariɲan, a sariɲan,
 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna sariɲan!
 Bɔxɔn birin nafexi a binyen nan na.”

⁴ Ala Batu Banxin dɛɛn ti wudine nun a so dɛɛn
 lonna yɛtɛɛn yi lu xuruxuruɲɛ e xuiin ma, na yi
 rafe tutin na.

⁵ N yi a fala, n naxa, “Gbalona n xa, n bata halagi!
 Amasɔtɔ muxun nan n na naxan dɛ haramuxi, n
 dɔxi yamaan yɛ, fala haramuxin minima naxanye
 dɛ. Anu, n bata mangan to n yɛɛn na, Alatala
 Sɛnbɛn Birin Kanna.”

⁶ Koni maleka gubugubu kanna nde keden yi
 tугan, a fa n binni, tɛɛ wolonna suxi a yii, a naxan
 tongo saraxa ganden fari tɛɛ kɔ seen na.

⁷ A yi tεε wolonna din n dεen na, a yi a fala, a naxa, “Iki, bayo ito bata din i dεen na, i haken bata xafari, solonaan bata ti i yulubin ɲan feen na.”

⁸ Nayi, n yi Marigin xuiin mε maxɔdinna tiyε, a naxa, “N na nde rasigama? Nde sigε nxu xa?” N yi a yabi, n naxa, “N tan ni i ra, n nasiga.”

⁹ A mɔn yi a fala, a naxa,
 “Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa,
 ‘E tuli matima nεn han,
 koni ε mi fefe famuma.
 E seen matoma nεn han,
 koni ε mi a yigbema.’

¹⁰ E bɔɲεn naxɔdɔxɔ ayi,
 i yi e tunle xɔri,
 i e yεene raxi.
 Xanamu, e yεene toon tima nεn,
 e tunle yi falan mε,
 e xaxinle yi feen famu,
 e yi xεtε n ma,
 e kεndεyaan sɔtɔ.”

¹¹ N yi maxɔdinna ti, n naxa,
 “Marigina, han waxatin mundun yi?”

A yi n yabi, a naxa,
 “Han taane na halagi waxatin naxan yi,
 e muxu yo mi lu,
 e banxine yi kui geli,
 xεene yi kala,
 e findi bɔxɔ rabεɲinxine ra,

¹² han Alatala yi muxune masiga a ra
 han yamanan yi rabεɲin fefe!”

¹³ Xa muxune yatεn yaganna ɲɔxɔn na lu ya-
 manani,
 tεen mɔn xεtεma nεn na raxɔrideni.

Koni wudi gbeene dungine nun wari dungine
 luma bəxəni
 kii naxan yi e na sege waxatin naxan yi,
 bənsən sarijanxina nde fan luma yamanani na kii
 nin
 alo wudi dungin naxan sa maɲingima.

7

Esayi yi Alaa falan nali Axasi ma

¹ Yotami a dii xemena Axasi, Yusiya mamandenna, Yuda Mangan waxatini, Arami manga Resin nun Remaliyaa dii xemen Peka, Isirayila mangan yi siga Yerusalen yenge xinla ma, koni e mi a no.

² Muxune yi a fala Axasi xa Dawuda yixetena, e naxa, “Arami kaane nun Efirami bənsənnaxa muxune bata e malan e xili ma.” Mangan nun a yamaan bənen yi maxa na feen ma alo foyen wudine yimaxama kii naxan yi.

³ Nayi, Alatala yi a fala Esayi xa, a naxa, “E nun i ya dii xemen Seyari-Yasubu* xa mini Axasi ralandeni ige ramaraden faxaraxiin xunna ra,† dugi xane xee ma kiraan xən.

⁴ A fala a xa, i naxa, ‘A liga i yeren ma, i raxara, i nama gaxu. I nama tunna xəlo i ma muxu firinni itoe xəlo gbeena fe ra, Resin‡ Arami kaan nun Remaliyaa dii xemena. Yegen tumatəon nan tun ne firinna ra.

---

* **7:3: Seyari-Yasubu** bunna neen Heburu xuini fa fala “Yamaan muxu dənxe ne xetema nen sa keli konyiyani.” † **7:3:** Ige ramaraden naxan geyaan na. ‡ **7:4:** Arami kaane mangan nan **Resin** na.

5 N na a kolon Arami kaane nun Eframi
bõnsõnna muxune nun Remaliyaa dii xem̄en bata
a nata a e xa fe ʝaxin liga i ra. E naxa,

6 “En siga Yuda yamanan xili ma! En sa m̄en
kaane yigit̄e! En yi e yamanani taxun, en yi
Tabele a dii xem̄en d̄ox̄o mangan na e xun na.”

7 Koni Marigina Alatala ito nan falaxi,
Na mi lanʝe, na mi ligama.

8 Amas̄o Damasi findixi Arami manga taan nan
tun na.

Resin findixi Damasi mangan nan tun na.

Benun ʝeε tonge sennin e nun suulun,

Eframi bõnsõnna kalama nen,

a mi fa yate yamaan na.

9 Samari findixi Eframi manga taan nan tun na.

Remaliyaa dii xem̄en findixi Samari mangan nan
tun na.

Xa ε mi denkel̄eya,

ε mi tiyε! ”

Diin barima naxan xili Emanuweli

10 Alatala m̄on yi falan ti Axasi xa, a naxa,

11 “Taxamasenna nde max̄odin b̄ox̄on bun
hanma kore x̄onna ma Alatala ma, i ya Ala.”

12 Koni Axasi yi a yabi, a naxa, “N mi sese
max̄odinma, n mi Alatala bunbama.”§

13 Nayi, Esayi yi a fala Axasi xa, a naxa, “E tuli
mati, Dawuda yixet̄ene! E muxune tunnax̄ol̄oma e
ma, koni ε mi ε wasa soxi na yi. E m̄on n ma Ala fan
tunnax̄ol̄e a ma ba?

14 Nayi, Marigin yet̄en taxamasenna yite ε ra:
sungutun nas̄ol̄onxin fudikanma nen, a yi dii

---

§ 7:12: Na feen seb̄exi Sariyane 6.16 kui.

xεmεn bari. A yi xili sa ‘Emanuweli,’ na bunna nεεn fa fala, ‘Ala en tagi.’

¹⁵ A baloma fεεn nun kumin nan na, han a yi nε fe naxin nun a fajin tagi rabe.

¹⁶ Anu benun na diin xa nε fe naxin nun a fajin tagi rabe, i gaxuxi manga firinna naxanye yεε ra, ne yamanane rabejinma nεn.

¹⁷ Koni Alatala naxankata lεxεne rafama nεn i tan xili ma, e nun i ya yamaan nun i babaa denbayaan xili ma. Na lεxεne nεxεn munma lu na singen xabu Isirayila nun Yuda yamanane fata. Na fatama Asiriya mangan nan na.”

¹⁸ Na lεxεni,
Alatala tugetugene xilima nεn kolinni
sa keli Nila baan biradeni fεxε igen ma Misiran yi
e nun kumi nεn naxanye Asiriya yamanani.

¹⁹ E birin fama nεn
e fa dεxε folone ra xudene xεn,
e nun gεmε bεxine kanke ra,
e nun wudi dungine nun darane birin yi.

²⁰ Na lεxεni,
Marigina Asiriya mangan findima nεn a walikεεn
na,
a findi dε xabe biin na
keli Efirati baan kidi ma
a yi ε xunne nun ε sanne mabi,
hali ε dε xabene birin.

²¹ Na lεxεni,
muxuna nde ninge keden nun sii firin namarama
nεn.

²² E yi nεnε gbegebe fi muxune ma

e fεnεn yi don.

Muxun naxanye birin na lu yamanani,
ne baloma fεnεn nun kumin nan na.

²³ Na lɔxɔni,

manpa bili wuli keden xεεn naxan ma
naxanye sarama gbeti gbanan wuli keden na
mεnna findima ɲanle nun tansin xεεn nan na.

²⁴ Muxune sigama nεn mεnni xanle nun xali-
makunle ra e yii,

amasɔtɔ sεxεn nun ɲanle nan luma bɔxɔn ma.

²⁵ Muxune gaxuma nεn ɲanle nun tansinne yεε ra,

muxu yo mi fa sigε geyane fari

dεnaxanye yi bima ɲinge kenna ra nun.

Mεn yi findi ɲinge rabaden na,

yεxεεne yi na yibodon.

8

Asiriya yamanan yi findi Alaa walikεεn na

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Walaxa bele-
belena nde tongo, i yi sεbenla ti a ma naxan nɔε
xaranɲε, i naxa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. A Tongo
Mafuren.’ ”

² N yi walaxan yita sereya tinxinxi firin na:
Saraxarali Yuriya nun Sakari, Yeberekiyaa dii
xεmεna.

³ Na xanbi ra, n yi n ma ɲaxanla kolon ɲaxanla
ra, nabi ɲaxalanmana. A yi fudikan, a yi dii xεmεn
bari. Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A xili sa,
‘Nafunle Suxu Keden Na. E Tongo Mafuren.’ ”

⁴ Amasɔtɔ, benun i ya diin xa fatan a fale ‘baba’
hanma ‘n na,’ Asiriya mangana muxune Damasi

taan nun Samari taan nafunle tongoma yengeni nen.”

Asiriya kaane fama nen

⁵ Alatala mən yi a fala n xa, a naxa:

⁶ Yamani ito tondixi Silowa baa ige faḡin ma,
e tunnaxəlōxi e ma Manga Resin* yeṭagi e nun
Remaliyaa dii xemena.

⁷ Nayi, Marigina Efirati baa ige walanxi gbeen
nadinma nen e xili ma alo fufana,
Asiriya mangan nun a senbe gbeen nan na ra.
Efirati baan fema nen
han a bəxən a ma.

⁸ Fufaan danguma nen Yuda yamanan naxəre,
a sa yiren birin xun ma,
a te han a kəen bun.
A fa han
a sa e yamanan yiren birin xun ma.
Ala en tagi!†

Siyane mi nəe sese ra Ala yamaan xili ma

⁹ Siyane, e gbelegbele,
e gaxu!
E tuli mati,
e tan naxanye sa yamana makuyene yi!
E yitən yengen xili ma,
e yigitegema nen!

¹⁰ E na yenge feene yitən,
e kalama nen!
E na falan ti, a mi kamalima!
Amasəto Ala nxu tagi.‡

* **8:6:** Arami kaane mangan nan **Resin** na. † **8:8:** Heburu xuini, a seḡxi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.10 kui.

‡ **8:10:** Heburu xuini, a seḡxi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.8 kui.

Ala yεεragaxun nan fan

11 Alatala bata a yii εεnbε gbeen sa n ma, a yi n maxadi, a n nama yamani ito raliga. A yi a fala n xa, a naxa:

12 Yamani ito feen naxanye yatεma yanfan na ε tan nama ne birin yatε yanfan na de!
 E nama gaxu e gaxu feene yεε ra
 ε nama xamin ne fe yi de!

13 E xa Alatala Σεnbεn Birin Kanna nan tun kolon sariηanden na,
 ε lan ε xa na nan binya,
 ε lan ε xa gaxu a tan nan yεε ra.

14 Amasōto Ala findima nεn yire sariηanxin na e nun γεmena Isirayila yama firinne xa, yamana e sanna radinma γεμεν naxan na, a findi e rabira γεμεν na.
 A findima nεn luti ratixin na Yerusalεn kaane yεε ra,
 a e suxu.

15 E wuyaxi e sanna radinma nεn, e bira, e fe yi kala.
 E suxuma nεn lutin na,
 e mi nεε e fulunηε.

Nabiin yigina fe

16 N yi na serayaan namara n yi, n yi xaranni ito balan, n na fala n ma xarandiine nan tun xa.

17 N na Alatala mamεma naxan bata a yεtagin luxun Yaxuba bōnsōnna ma. N nan n yigi sama Ala nin.

18 Nxu nun n ma diine nan ito ra, Alatala naxanye fixi n ma.

Nxu findixi taxamasenne nun marakolon seene
 nan na
 Isirayila yi, fata Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ra
 naxan dɔxɔden Siyon geyaan fari.

¹⁹ Ndee a falama, e naxa, “Ɛ barin kiine
 nun yiimatone maxɔdin, naxanye wundo feene
 kɔyɛkɔyɛnma, e falan ti e dɛ bun ma. A mi daxa
 yamaan xa e gbee alane maxɔdin ba? Muxune mi
 barinne xan maxɔdinma ɲɛɲɛ muxune xa ba?”

²⁰ Ɛ ne yabima nɛn, ɛ naxa, “Ɖɔ en xa xɛtɛ Alaa
 sariyan nun a fala xuine nan ma.” Xa naxan mi
 falan tima na kiini, na kanna mi kɛnɛnna toma.

Naxankata dimina

²¹ Muxune yigitɛgɛxin nun e kamɛtɔne
 e masiga tima nɛn yamanan xun xɔn ma.
 Kamɛn na e suxu ɲaxi ra,
 e xɔlɔma nɛn,
 e sa e mangan nun e Ala danga.

E yɛɛn tima nɛn koren na,

²² na xanbi ra e yi bɔxɔn mato.

Koni e tɔrɔn nun dimin nun bɔɲɛ rafɔrɛ gbeen nan
 tun toma.

E yi rawoli dimi gbeeni.

Kɛnɛn gbeen toma nɛn

²³ Anu, naxanye yi luxi na tɔrɔni,
 ne dimin ɲanma nɛn.

Waxati danguxini,

Ala yagin nan nagidi

Sabulon yamanan nun Nafatali yamanan ma.

Koni waxati famatɔni,

kiraan naxan sigama baan ma,

Yurudɛn baan kidi ma,

a na rafema nɛn binyen na

e nun siya gbɛtɛne yamanana, Galile.

9

¹ Yamaan naxan sigan tima dimini,
ne bata kɛnɛn gbeen to.

Naxanye dɔxi dimi gbeeni,
kɛnɛnna bata mini ne ma!

² Ala i bata yamaan nawuya ayi,
i yi e sɛwan nagbo ayi.

E sɛwaxi i yɛtagi

alo muxune nɛma sɛwɛ se xaba waxatini,
alo e ɲaxanma kii naxan yi

e nɛma yɛngɛ yi se tongoxine yitaxunɲɛ.

³ Amasɔtɔ i ya yamaan tɔrɔma goron tongo wudin
naxan bun

e nun wure gbelemɛn naxan saxi e tungunna ma

e nun e ɲaxankata muxune bosana,

i bata ne birin kala

alo i a liga kii naxan yi

Midiyane nɔ lɔxɔni.*

⁴ Yaxune sankidin naxanye

birin yɛngɛ yirene yibodonma

e nun dugin naxanye birin bata sin wunli

ne birin ganma nɛn

alo yegen tɛɛni.

⁵ Amasɔtɔ diina nde bata bari en xa,

dii xɛmɛn bata sɔtɔ en xa.

Mangayaan luma nɛn a tan xa.

A xili bama nɛn a,

“Kabanako Kawandi Tiina,

Ala Sɛnbɛmana,

Habadan Fafe,

---

* **9:3: *Midiyane*** nɔ feen mɔn sɛbɛxi Kitisane 6 han 8 kui.

Bɔɲɛ Xunbeli Mangana.”

⁶ A mangayaan nun bɔɲɛ xunbenla sigama gboɛ ayi nɛn dan mi naxan na.

A dɔxɔma nɛn Dawuda mangaya gbɛdɛni a yamanan xun na.

A yi a sɛnbɛ so,

a yi a masuxu kiti kɛndɛn nun tinxinni, keli to ma han habadan.

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna na ligama a xanun-tenya gbeen nin.

Alaa xɔbna fe

⁷ Marigin bata falan ti Yaxuba bɔnsɔnna xili ma, na yi Isirayila yamaan sɔtɔ.

⁸ Yamaan birin a kolonma nɛn.

Efirami bɔnsɔnna muxune nun Samari kaane birin yi falan tima wason nun yetɛ yigboni, e naxa,

⁹ “Yinna bitikidine bata bira,[†] en na a ti gɛmɛ masolixine ra.

Xɔdɛ binle bata kala, en na e masara sumanne ra.”

¹⁰ Nayi, Alatala Asiriya kaane radinma nɛn Isirayila kaane ma, Manga Resin[‡] yɛngɛfane.

A bata e yaxune sɛnbɛ so.

¹¹ Arami kaan naxanye sogeteden binni, e nun Filisiti kaan naxanye sogegododen binni, ne nan Isirayila kaane raxɔrima feu!

Koni hali na birin,

[†] **9:9: Bitikidin** mɔn falama yirena nde yi fa fala “**Birikidina**.”

[‡] **9:10:** Arami kaane mangan nan **Resin** na. Asiriya kaane nan Manga Resin yaxune ra. Na feen sɛbɛxi Mangane Firinden 16.8-9 kui.

Alaa xələn mi ɲan,
a yiin mən yi lu yitexi e xili ma.

12 Nayi, Alatala bata a yamaan ɲaxankata,
koni e mi e xun xetexi a ma,
e mən mi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fenxi.

13 Nayi, Alatala Isirayila yamanan birin naxɔrima
nɛn

lɔxɔ keden peeni,
fɔlɔ a xunna ma han a xunla,
fɔlɔ tugu binle ma han gbalane.

14 Fonne nun kuntigine nan a xunna ra,
nabiin naxanye wule xaranna tima,
ne nan a xunla ra.

15 Yamani ito yɛɛratine nan e ralɔma ayi,
e muxun naxanye matinxinma,
ne fan yifuxi.

16 Nanara, Marigin mi sɛwaxi a foningene ra,
a mi kininkininma a kiridine nun a kaɲa gilɛne
ma.

Amasɔtɔ Ala kolontarene nun
muxu ɲaxine nan e birin na,
e fala ɲaxin nan tun tima.

Koni hali na birin,
Alaa xələn mi ɲan,
a yiin mən yi lu yitexi e xili ma.

17 Naxuyaan muxune ganma yati,
alo tɛɛn naxan ɲanle nun sɛxɛne birin ɲanma,
a yi tɛɛn so fɔtɔnna ɲansanne ra,
e tutin yi lu tɛ kore.

18 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xɔlɔ gbeen
bata tɛɛn so yamanan birin na.

A luxi nɛn
alo tɛɛn yamaan nan ganma,
muxu yo mi kininkininma a ngaxakedenna ma.

¹⁹ Muxune donseen tongoma yiifanna ma,
kamɛn mi ba e ma.
E yi e balon fen e kɔmɛnna ma,
e mi wasa.

Birin baloma a lanfaan nan na.

²⁰ Manase bɔnsɔnna baloma Efirami bɔnsɔnna ra,
Efirami bɔnsɔnna baloma Manase bɔnsɔnna ra,
e tan bɔnsɔn firinne yi keli Yuda bɔnsɔnna xili ma.

Koni hali na birin,
Alaa xɔlɔn mi jan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

10

Gbalon Yuda taane xili ma

¹ Gbalon na kanne xa
naxanye tɔnne dɔxɔma hakɛni,
naxanye sariyane sɛbɛma bodene tɔrɔ xinla ma,
² e tondi sɛnbɛtarene xun mayɛngɛ kitin sɛ.

Yiigelitɔɔn naxanye n ma yamaan yɛ,
e mi ne kitin sama.
E kaɲa gilɛne kansunma,
e kiridine muɲa.

³ Ɛ fe saranna na ɛ sɔtɔ lɔxɔ naxan yi,
gbalon na fa sa keli wulani,
ɛ nanse ligama?

Ɛ ɛ gima siga nde kon yi
alogo ɛ xa maliin sɔtɔ?
Ɛ nafunle luma minɛn?

⁴ Fɔ ɛ mafelen kasorasane tagi,
hanma ɛ bira bɔxɔni binbine yɛ.

Koni hali na birin,
Alaa xɔlɔn mi ɲan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

Gbalona Asiriya kaane xili ma

⁵ Ala naxa,
“Gbalona Asiriya yamanan xa,
naxan findixi bosaan na n yii n ma xɔlɔna fe ra!
N ma fitinan dunganna a tan nan yii.

⁶ N na a sofane rasigama nɛn
Ala kolontare siyaan xili ma.
N yi e radin yamaan xili ma
naxanye n naxɔlɔma
e xa sa mɛn kaane yii seene suxu,
e yi e nafunle tongo,
e yi e yibodon
alo borona kiraan xɔn!

⁷ Koni Asiriya kaane mi na feen to na kiini.
E tan e miri na fe ma kii gbɛteni.
E tan yi waxi halagi nan tun ti feni,
e yi siya wuyaxine raxɔri fefe!

⁸ Amasɔtɔ e naxa,
‘N ma sofa kuntigine mi findixi mangane xan na
ba?

⁹ N mi Kalano taan suxi
alo Karakemisi taan ba?
N mi Xamata taan ligaxi
alo Arapada taan ba?
N mi Samari taan ligaxi
alo Damasi taan ba?*

¹⁰ N bata suxure batu yamanani itoe suxu,
naxanye suxurene yi fisa Yerusalɛn

---

* **10:9:** Asiriya kaane bata yi taani itoe suxu. E seɓe kiina a yitaxi,
a e luma e masoɛ Yerusalɛn taan nan na.

nun Samari yamanan gbeene xa.

11 N naxan liga Samari yamanan nun a suxurene ra,
n mi nɔɛ na ligɛ Yerusalɛn nun a suxurene ra ba?”

12 Koni Marigin na yelin a wanle birin nakamale Siyon geyaan fari e nun Yerusalɛn yi, a Asiriya mangan fan saranma nɛn a yetɛ yiteen nun a yetɛ rawason na.

13 Amasɔtɔ na mangan yi a falama nɛn, a naxa,
“N feni itoe birin ligaxi
n fangan nun n ma fe kolonna nin,
amasɔtɔ xaxilimaan nan n na.
N bata yamanane danne kala,
n yi e nafunle muja,
n mangane ba e dɔxɔdene yi
alo sɛnbɛmaan yetɛna.

14 N bata siyane nafunle tongo
alo muxun xɔli tɛɛn tongon kii naxan yi.
N bata bɔxɔ xɔnna seene birin malan
alo muxun xɔli xeɛ rabejinxine matongon kii
naxan yi.

E sese mi nɔxi e gabutɛni tɛ,
hanma e dɛ xanli bi, e wuga.”

15 Bunbin nɔɛ a yetɛ matɔxe
dangu a rawali muxun na ba?
Serana a yetɛ matɔxe
dangu a rawali muxun na ba?
Bosaan nɔɛ a tongo muxun nawale ba?
Dunganna nɔɛ muxun tongɛ ba?

16 Nanara, Marigina Alatala Sɛnben Birin Kanna
yama hiyabuxini ito radoyenma nɛn.

Halagi ti tεε gbeen yi so e binyen na.

¹⁷ Isirayilaa kenenna,

Ala yeτεεν findima nen τεεν na.

E sarjantɔɔn yi findi tεε degen na,

a Asiriya yamanan janle

nun a seχene birin gan,

e jan lɔχɔ kedenni.

¹⁸ A fɔtɔn gbeene raxɔrima nen fefe

e nun wudin naxanye birin bogima.

A yamanan halagi

alo furemaan nεma doyenje.

¹⁹ Wudi dɔnxen naxanye na lu Asiriya fɔtɔnne yi

hali dii jɔrena,

a nɔe e yatɛn seβε nen.

Yamaan muxu dɔnxene fe

²⁰ Na lɔχɔni, Isirayila yamaan muxu dɔnxen naxanye na lu e nii ra Yaxuba bɔnsɔnni, ne mi fa e lannantenyaa sama e jaxankata muxune yi sɔnɔn. E fa e lannayaan sama Alatala nin, Isirayilaa Ala Sarjɔnxina.

²¹ Yamaan muxu dɔnxene xεtema nen Ala senbemaan ma, Yaxuba bɔnsɔnna muxu dɔnxene.

²² Anu, Isirayila kaane, hali ε yamaan wuya ayi alo mεjensinna naxan fɔχɔ igen de, hali na, e dɔnxedin nan tun xεtema. Halagin bata ragidi, naxan gboma ayi, a mɔn tinxin.

²³ Marigina Alatala Senben Birin Kanna bata halagin naxan nagidi, a na rakamalima nen yamanan birin yi.

Ala a yamaan xunbama nen

24 Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamana, ε tan naxanye dɔxi Siyon yi, ε nama gaxu Asiriya kaane yεε ra! E ε bɔnbɔma nɛn dunganna ra, e yi gbengbetenni te ε xili ma alo Misiran kaane yi a ligama kii naxan yi nun.

25 Koni benun waxati, n ma xɔlɔn janma nɛn ε xili ma. N fitinaxin yi keli e kaladeni.”

26 Alatala Senben Birin Kanna bosaan tongoma nɛn Asiriya kaane xili ma, alo a keli Midiyan kaane xili ma kii naxan yi Orebi fanye yireni. A a dunganni bandunma nɛn baan xun ma, alo a liga Misiran yamanani kii naxan yi.

27 Na lɔxɔni,
a goronna bama nɛn ε tungunna ma,
e goron tongo wudin naxan sa ε kɔε ma konyiyani,
ε xungboma nɛn han na yi gira, a bira.

Yaxune yi maso Yerusalɛn ra

28 E bata Ayati taan li.

E danguma Migiron nin,
e yi e goronne lu Mikimasi taani.†

29 E danguma geya longori ra kiraan nan xɔn
e a fala, e naxa,
“En xi Geba yi.”

Rama kaane xuruxurunma gaxuni.
Sɔli a taan Gibeya muxune bata e gi.

30 Galin kaane, ε gbelegbele!

Layisa kaane, ε tuli mati!

Anatɔti kaane, ε makininkinin de!

31 Madimena kaane bata xuya ayi,

---

† **10:28:** Yaxune ganla yi fe nɛn Yerusalɛn yengdeni kirani ito xɔn. A bunna nɛn fa fala “Yaxune bata maso.”

Gebimi kaane e luxunden fenma.
³² To, yaxune sa tima nen Nobi yi,
 e yi e yiini te,
 e yi e kankō Siyon taa fajin geyaan xili ma,
 Yerusalen geyana.

³³ Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 wudi yii gbeene sege ma nen senbeni.
 Wudi kuyene yi rabira baxani.
 Naxanye kondeye mate han,
 a ne ragodoma nen.
³⁴ A fatonna jansanne sege ma nen bunbin na,
 Liban fatonne yi bira Senbe Kanna bun.

11

Manga nenen Dawuda bənsənni

¹ Dii xemen minima nen Yese bənsənni*
 alo wudi jingin minima
 wudi dungin ma kii naxan yi.
 Na sabatima nen fata a salenne ra.
² Alatalaa Nii Sarijanxin luma nen a yi,
 fe kolonna nun xaxilimayaan sətoma niin naxan
 xən,
 kawandi kenden nun senben sətoma niin naxan
 xən,
 Alatala kolonna nun a yεragaxun sətən niin
 naxan xən.
³ A niin sama nen Alatala yεragaxun fari.
 A mi kitin sama yetagin ma.
 A mi feene ragidima muxune fala xuiin xən.
⁴ Koni a senbetarene makitima nen tinxinni.
 Yiigelitəən naxanye yamanani,

* **11:1:** **Yese** nan Dawuda fafe ra. Na sebexi Samuyeli Singena 16.18-19 kui.

a yi ne feene ragidi ɲɛnige faɲini.
A yamanan muxune garinma nɛn falan na
alo bosana.

A fala xuine yi muxu ɲaxine faza.

⁵ Tinxinyaan nun tɔgɔndiyaan luma nɛn a yi
alo tagi xidin muxun tagi waxatin birin.

⁶ Nayi, kankon nun yɛxɛɛ diin luma nɛn e bode xɔn,
burunna ɲarin nun siin yi e sa yire kedenni,
turadin nun yatan nun xuruse turaxin yi lu e bode
xɔn,
diidina nde yi ti e yɛɛ ra.

⁷ ɲinge gilɛn nun kanko gbeena e dɛgema nɛn,
e diine yi sa e sa yire kedenni.
Yatan yi sɛxɛn don alo ɲingena.

⁸ Dii ɲɔrɛn sabaan soma nɛn saɲin soden dɛxɔn,
diin yi nɔ a yiin nasɔɛ koson yinla ra.

⁹ Fe ɲaxi mi fa luma na, gbalo mi na
Alatalaa geya sariɲanxin birin fari.
Amasɔtɔ Alatala kolonna yamanan nafema nɛn,
alo fɔxɔ igena a folon nafema kii naxan yi.

¹⁰ Na lɔxɔni,
diin naxan minixi Yese bɔnsɔnni
na luma tixi nɛn
alo taxamasenna yamane yɛɛ ra.
Siyane fama nɛn a fɛma,
a dɔxɔden yi lu mayilenɲɛ binyeni.

Muxu suxine xɛtɛ fena

¹¹ Na lɔxɔni,
Marigin mɔn a yiini bandunma nɛn
alogo a xa a yamaan muxu dɔnxɛne xunba:
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani
e nun Misiran yamanan lanbanna nun a faxan na,

e nun Kusi nun Elan nun Babilon yamanane yi,
e nun Xamata yamanan nun fəxə ige tagi bəxəne
yi.

¹² A taxamasenna tima nən siyane xa,
a Isirayila kaane malan
naxanye yi suxi yengeni.

Yuda bənsənna muxun naxanye xuyaxi ayi
dunuḡa xun xən, a yi ne malan
sa keli bəxən tongon naaninne birin yi.

¹³ Nayi,

Efirami bənsənna mi fa Yuda bənsənna
maxəxələnma.

Yuda bənsənna yaxune raxərima nən,

Efirami mi fa Yuda maxəxələnma,

Yuda mi fa findima Efirami yaxun na sənən.

¹⁴ E birin sigama nən yengeni

sogegododen binni Filisitine geyane fari,

e sa sogeteden binna muxune nafunle tongo
yengeni.

Edən nun Moyaba yamanane yi lu e sənben bun,

Amonine yi xuru e ma.

¹⁵ Alatala igen ḡanma nən Misiran fəxə ige yireni,

a yi a yiini bandun Efirati baan xun ma,

a yi na baani taxun xude solofere ra

a də foye gbeen na,

muxune yi nə a gidε,

e mi e sankidine ba.

¹⁶ Kiraan luma nən a yamaan xa

naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani.

A luma nən alo a liga e benbane xa kii naxan yi

e to mini Misiran yamanani.

12

Yama rakisixin yi Ala tantun

¹ I a falama nen na loxoni, i naxa,
“Alatala, n ni i tantunma.

I yi xoloxi n ma,
koni i ya xolon bata xete n foxo ra,
i yi n madenden.

² Ala nan n nakisixi yati.
N na n yigi sama a tan nin,
n mi fa gaxuma.

Alatala nan n fangan na.
Alatala nan n ma beti ba xunna ra.
N nakisimana a tan nan na.”

³ E kisin sotoma nen sewani
alo e igen bama tigi yinla ra kii naxan yi.

⁴ Na loxoni, e a falama nen, e naxa,
“E tantunna fi Alatala ma,
e xui ramini a ma a xinli,
e a kewanle rali siyane tagi
e a rabira muxune ma a xinla gbo kii naxan yi.

⁵ E betin ba Alatala xa bayo a bata fe gbeene
rakamali.

E e fe fala dunuƙa muxune birin xa!”

⁶ Siyon kaane, e sonxo sewani,
e gbelegbele naxanni!
Amasoto, Isirayilaa Ala Sariƙanxin gbo,
naxan e tagi!

13

Babilon taan nayan na bata maso

¹ Waliyiya falan ni ito ra naxan makenen Amosi
a dii xemena Esayi xa lan Babilon taan ma.

² Ala naxa,
 “E taxamasenna ti geya mabaxin fari.
 E gbelegbele
 alogo e xa sofane rakolon.
 E yiine maliga
 alogo e xa so taan muxu gbeene so deene ra.
³ N tan nan yamarin fixi muxune ma
 naxanye rasarijanxi n xa.
 N bata n ma sofa yebaxine xili,
 naxanye sewama n ma no soton na,
 alogo e xa n ma xolon mayita.”

⁴ E tuli mati sonxo xuini ito ra geyane fari
 yama gbeen nan xui a ra.
 E tuli mati,
 yamanane bata yimaxa
 alo siyane na e malan.
 Alatala Senben Birin Kanna nan
 a ganli tonma yenge so xinla ma.
⁵ Alatala fama e nun
 ganla naxan a xolon naxuyama ayi
 sa keli boxon yire makuyeni
 sa keli kore xonna danna ra.
 E yamanan birin kalama nen.

⁶ E gbelegbele sununi,
 amasoto Alatala laxon bata maso.
 A fama alo halagi ti gbalona,
 fata Ala Senbe Kanna ra.
⁷ Nanara, birin bata xadan,
 muxune bata tunnaxolo e ma.
⁸ Gaxun bata e suxu,
 xolen sifan birin e fari.
 Muxune e fatine yimaxama xolen bun
 alo naxanla tinna ma.

E birin xaminxina e bode matoma.
E yetagine yifərəxi.

⁹ A mato, Alatalaa bəxən fama,
kininkinintare bəxəna,
fitinan nun xələ gbeen naxan yi,
alogo bəxə xənnə xa raxəri,
a findi tonbonna ra
a yi yulubitəne halagi a yi.

¹⁰ Saren naxanye kore e nun e sare kurune,
ne mi fa dəgən sənən.
Sogen nəen fa te,
a bata yidimi,
kiken mi fa dəgema sənən.

¹¹ Ala naxa, “N dunuḡa muxune
kəwali ḡaxine saranma e ra nən,
n yi muxu ḡaxine hakene saran e ra.
N yi yete yitene wason dan,
n yi nə kanne yandan kala.

¹² N muxune xuruma nən bəxəni
han e mi fa toma xulən
alo xəma fajina,
e to raxələma ayi nən
alo xəmaan naxan sa kelima Ofiri yamanani.”

¹³ Nanara, n kore xənni maxama nən,
bəxə xənnə yi xuruxurun, a ba a funfuni
Alatala Sənben Birin Kanna fitinana fe ra
a xələn na keli bəxən naxan yi alo tənəna.

¹⁴ Nayi, muxune birin sigama nən e konne yi
birin yi a gi siga a yamaan fəma
alo xənlə naxan sagatanma,
alo xuruse raba mi yetən naxanye fəxə ra.

¹⁵ E na muxu yo to,

na kanni sɔxɔnma nɛn tanban na,
 E na naxan yo suxu,
 na kanna faxama nɛn silanfanna ra.
¹⁶ E dii futene yi yibutuxun e yɛtagi,
 e banxi kui seene yi tongo,
 muxune yi fu e ɲaxanle ma e yɛtagi.

¹⁷ Ala naxa,
 “N Mede kaane rakelima nɛn e xili ma
 gbetin bɔtɛ mi siyaan naxan xa,
 e mɔn mi sɛwama xɛmaan na.

¹⁸ E banxulanne yi faxa Mede kaane xalimakunle
 ra,
 e mi kininkininma dii futene ma,
 e ɲaxu diidine ra.”

¹⁹ Babilɔn naxan findixi taa tofaɲin na yamanane
 ye,

naxan findixi Babilɔn kaane binyen nun e kanba
 xunna ra,

Ala na taan halagima nɛn
 alo Sodoma taan nun Gomora taana.

²⁰ Muxu yo mi fa dɔxɔma a yi,
 a yigenla luma nɛn

han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ.

Hali Arabu sigatine yati mi dangue a yi,
 hali xuruse rabane mi fa e xuruseene xalima na.

²¹ Koni burunna subene nan dɔxɔma na,
 xutunxunbane yi e banxine rafe.

Dangaranfulene yi lu na yi,
 kɔtɔne yi na findi e bodonden na.

²² Kankone wuga xuiin yi lu minɛ a yire makan-
 tanxine yi,

barekodane yi so a manga banxine kui.

Babilɔn gbee waxati saxin bata maso.

A siimayaan mi fa xunkuya.

14

Isirayila kaane xεε fena

¹ Alatala kininkininma nεn Yaxuba yixεtεne ma. A mɔn Isirayila yamaan sugandima nεn, a mɔn yi e radɔxɔ e bɔxɔni. Xɔɲεne yi sa e fari, e findi Yaxubaa yamaan na.

² Siyaan bonne fama nεn Isirayila kaane tongodeni, e siga e ra Alatalaa yamanani. Isirayila yamaan yi siyane findi e konyine ra, xεmεn nun ɲaxanla. Na kiini, muxun naxanye e findi konyine ra, e fan yi ne findi e konyi ra, e findi e ɲaxankata muxune kanne ra.

Babilɔn mangan saya sigina

³ Isirayila kaane, lɔxɔna nde, Alatala matabun fima nεn ε ma ε tɔrɔne nun ε lanbaranne nun ε konyiya xɔdεxεn ɲan xanbini.

⁴ Na waxatini, ε sigi ɲaxumεni ito sama nεn, ε Babilɔn mangan magele, ε naxa, Ee! En ɲaxankata muxun mi fa na! A gbalon bata ɲan!

⁵ Alatala bata muxu ɲaxine bosaan sεnbεn kala. A bata nɔ sɔtɔ dunganna kala

⁶ naxan yi siyane mabɔnbɔma xɔlɔni a yε wuyaxi,

dan mi naxan na, naxan fitinaxin yi nɔɔn tima yamanane xun na a gbalon sa e fari naxan dan mi na.

⁷ Iki, yamanan birin bata lu bɔɲε xunbenli, muxune gbelegbelema sεwani.

⁸ Hali fɔfɔne nun Liban sumanne sεwaxi i kala feen na, e a falama, e naxa, "Xabu i binbin maluxun,

muxu yo mi fa fama nxu sεgεdeni.”

⁹ Faxa muxune e ramaxama nεn bɔxɔn bun ma fa i ralandeni,

i nεma fε waxatin naxan yi, dunuɲa ito muxu gbeene birin.

Naxanye yi siyane mangane ra, ne birin kelima nεn.

¹⁰ E falan ti, e naxa,

“I fan bata findi fangataren na alo nxu tan.

Iki, i bata lu alo nxu tan!”

¹¹ E bata ε nun i ya wason

nun i ya bɔlɔn xuiin birin nagodo gaburun na.

Kɔnεne nan i saden na i bun ma, kunle yi findi i ya bitinganna ra.

¹² Ee! I bata bira sa keli kore

i tan tagalan saren naxan dεgεma subaxani!

I bata woli bɔxɔni,

i tan naxan yi siyane rabirama!

¹³ I yi a falama i yεtε ma, i naxa,

“N tema nεn kore xɔnna ma,

n sa n ma mangaya gbεdεn dɔxɔ mεnni

Alaa sarene faxa ra.

N sa dɔxɔ alane tagi,

e malanma geyaan naxan ma sogeteden kɔmεnna ma.

¹⁴ N tema nεn kundane fari,

N yi lu alo Kore Xɔnna Ala.”

¹⁵ Koni e bata sa i sa fɔ gaburun xɔnna ma

i lu laxira yili tilinxin na.

¹⁶ Naxanye na i to,

ne i matoma nεn ki faɲi.

E miri i ya fe ma,

e yi a fala, e naxa,
 “Xεμεni ito xa mi yi bɔxɔn naxuruxurunma ba,
 a yi yamanane yimaxa?

17 Ito xa mi dunuɲa findi tonbonne ra ba
 a yi taane kala,
 a tondi kasorasane beɲinɲε?”

18 Nɔndin na a ra,
 siyane birin mangane maluxunxi binyen nin
 e keden kedenna birin yi lu e gaburune ra.

19 Koni i tan bata woli ayi i ya gaburun fari ma
 alo wudi yii xaren biraxina.

Faxa muxune bata sa i yεε ma,
 naxanye faxaxi silanfanna ra
 naxanye bata sa gεmene fari yinla ra.
 I bata lu alo binbi yibodonxina.

20 Koni i tan mi maluxunma alo ne
 amasɔtɔ i bata i ya yamanan kala,
 i yi i ya yamaan naxɔri.
 Bɔnsɔn ɲaxina fe mi fa falama habadan.

21 Ε a diine faxa feni tɔn
 lan e benbane gbalo feene ma.
 E nama fa keli,
 e yi bɔxɔn birin findi e gbeen na,
 e dunuɲa rafe e taane ra.

22 Alatala Σεnβεν Birin Kanna falan ni ito ra, a
 naxa,

“N kelima nεn Babilɔn taan xili ma,
 n yi a xinla ralɔ ayi
 e nun a muxun naxanye na lu e nii ra
 e nun e diine nun e yixεtεne birin.”

Alatalaa falan nan na ra.

23 N taani ito findima nεn dara yiren na
 gbalane dεnaxan yi e nun sagalene dingirana.

N yi Babilon taan makɔ halagi ti silanden na.
Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

²⁴ Alatala Senben Birin Kanna bata a kɔlɔ, a naxa,
“N bata feen naxan yitɔn,
na ligama nen.

N bata naxan nagidi,
na kamalima nen.

²⁵ N Asiriya kaane halagima nen n ma yamanani,
n yi e raxɔri n ma geyane fari.

E konyiyaan bama nen n ma yamaan xun ma,
e goronna yi ba e tungunna fari.”

²⁶ Ala na nan nagidixi dunuɲa birin xili ma,
a yiini texi siyane birin xili ma na kii nin.

²⁷ Xa Alatala Senben Birin Kanna fena nde ragidi,
nde nɔɛ a yikalɛ?

A na a yiini te,
nde nɔɛ a raxɛɛ a funfuni?

Waliyiya falana Filisitine xili ma

²⁸ Waliyiya falani ito tixi Manga Axasi faxa ɲɛɛn
nan na.

²⁹ Ɛ tan Filisitine,
e yi ɛ bɔnbɔma bosaan naxan na,
na bata kala,
koni ɛ nama sɛwa na ra.

Amasɔtɔ koson minima nen saɲi faxaxin bɔnsɔnni,
ninginangan yi mini koson bɔnsɔnni naxan tu-
ganma.

³⁰ Tɔrɔ muxu gbeene,
ne donseen sɔtɔma nen,
senbetarene yi e matabu bɔɲɛ xunbenli.

Koni ɛ tan Filisitine,
n na ɛ bɔnsɔnna halagima fitina kamɛn nan na.
Naxanye na lu e nii ra,

ne birin yi faxa.

³¹ E tan taa makantanxine,
ε wuga xuini te!

Taan muxune, ε gbelegbele!

Filisiti yamaan bata tunnaɔɔ e ma,

amasɔɔ tεε tutin fama nen

sa keli sogeteden kɔmenna ma.

Muxu yo mi baxi yaxune ganla safane ra.

³² Filisitine xεrane yabin findin nanse ra?

“Alatala nan Siyon taan tixi,

a yamaan yiigelitɔne yigiyade faɔnin sɔtɔma
denaxan yi.”

15

Waliiyiya falan Moyaba xili ma

¹ Waliiyiya falana Moyaba yamanan xili ma:

Ari taan bata raxɔri Moyaba yamanani

a kala kɔε kedenna ra.

Kiri taan bata raxɔri Moyaba yamanani

a kala kɔε kedenna ra.

² Dibon kaane tema e suxure kide matexine yi
e wugama.

Moyaba kaane gbelegbelema Nebo nun Medeba
taane yi.

Muxune birin bata e xunne nun e de xabene bi
sununi.

³ Sunu dugine nun benbenle ragodoxi e ma kirane
xɔn ma.

E gbelegbelema e banxine fari

e nun e yama malandene yi,

e birin wugama han!

⁴ Xεsibɔn nun Eleyale kaane

gbelegbelema mali muxu feen na.

E xuiin sa mema fɔ Yahasi taani.

Nanara, Moyaba sofane gbelegbelema,
e bata tunnaɔɔ e ma.

⁵ N gbelegbelema Moyaba kaane fe ra.
A muxune bata e gi siga han Soyari taani,
siga han Egilati-Selisiya taani.
E tema wugε Luxiti geyaan na.
E wuga xuini tema e kalana fe ra Xoronayin ki-
raan xɔn.

⁶ Nimirimi daraan bata xɔri
sεxεne bata xara,
ɲɔxɔndene bata ɲan.
Sese xinde mi fa na.

⁷ Nanara, muxune e se dɔnxεne tongoma
naxanye luxi e yii,
e nɔxi naxanye ramarε,
e yi siga e ra Wudi Tofajin Xuden kidi ma.

⁸ Sɔnxɔ xuiin minima Moyaba yamanan birin yi.
E wuga xuiin minima
sa keli fɔ Egilayimi taani,
sa keli fɔ Elimi xɔɲin yireni.

⁹ Xuden naxan danguma Dimɔn yi,
na bata findi wunla ra.
Ala naxa,
“N mɔn gbalo nεnεne rasigama nεn Dimɔn yi.
Nyatana nde rafama nεn Moyaba muxu gixine xili
ma,
e nun naxanye na lu e yamanani.”

16

Moyaba Yerusalɛn xandima nεn

¹ Moyaba mangane yi a fala, e naxa,
“E yεxεεne rasiga Yuda yamanan mangan ma,
sa keli Sela tonbonni,

siga Siyon geyaan fari.”

² Moyaba naxanle bata baan gididen li Arinon yi.
 E luxi nɛn alo xɔliin naxanye e gixi,
 naxanye kedixi,
 e makuya e tɛɛn na.

³ Moyaba kaane yi a fala Yerusalɛn kaane xa, e
 naxa,

“Nxu maxadi,
 i fena nde ragidi.
 Yanyi tagi sogen bun,
 i nininna xa so nxu xun na
 alo kɔɛna, i nxu kantan.
 Nxɔ muxu gixine luxun,
 i nama gi muxune yanfa de!

⁴ A lu nxɔ muxu gixine xa e dɔxɔ ɛ konni,
 dɔxɔden so e yii e ratangɛ halagi tiin ma dɛnaxan
 yi.

Naxan nxu naxankatama,
 na mi luma habadan,
 halagin fama nɛn a dandeni.
 Naxan nxu yɛngɛma,
 na kelima nɛn yamanani.

⁵ Nayi, i ya mangayaan sɛnɛn sɔtɔma nɛn hinanna
 xɔn,

Dawuda yixɛtɛna nde yi mangayaan naba lan-
 nayani,

kitisaan naxan kiti kɛndɛn fenma
 naxan sɔbɛ soxi tinxinna ma.”

Yerusalɛn mi nɔɛ Moyaba maliyɛ

Yeremi 48.29-36

⁶ Nxu bata Moyaba kaane wasona fe mɛ
 naxan gbo han,
 e nun e yɛtɛ yigboon
 nun e wason nun e yɛtɛ yitena.

Koni e yeεε matɔxɔma fuun nin.

⁷ Nanara, Moyaba kaane gbelegbelema sununi
e yamanana fe ra,
e birin e wuga xuiɔni tema.

E kutunma nimisani Kiri-Hareseti taa kalaxina fe
ra.

E bata tunnaxɔlɔ e ma fefe!

⁸ Xesibɔn xεεne bata kala,
alo Sibima manpa binle.*

Siyane mangane bata manpa bili yebaxine yi-
bodon

naxanye bogine yi sigama han Yaaseri taani,

e xuya tonbonna xun xɔnna ra,

e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi ma.

⁹ Nanara, n wugama Yaaseri kaane xɔn

Sibima manpa binle fe ra.

Ee! Xesibɔn taan nun Eleyale taana!

N na n yeεegen nagboma ayi nen ε ma!

Yeɛngen xuiɔn bata mini ε manpa bili nakɔne yi,

e nun ε se xaba daxine yi.

¹⁰ Sewan nun ɲaxaɲaxan bata ɲan wudi bili
nakɔne yi.

Sigi sa xuiɔn nun sewa xuiɔn mi fa mɛma

nxɔ manpa bili nakɔne yi.

Muxu yo mi fa manpa bogine igen bama,

n bata danna sa sewa xuiɔn na.

¹¹ Nanara, n bɔɲen wugama Moyaba fe ra.

N ma mawuga xuiɔn luxi nen

alo bɔlɔn xuina sununi.

N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra.

¹² Nxu Moyaba yamaan toma xadanɲe

---

* **16:8:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

e suxure kide matexine yi,
e yi so e suxure banxine yi maxandi tideni,
koni na tɔnɔ yo mi na.

¹³ Alatala bata yi na fala Moyaba kaane xili ma.

¹⁴ Iki Alatala naxa, “Benun ηεε saxan yatε xa dangu, Moyaba muxu gbeene nun a yama gbeen yarabima nεn, fangatare dando gbansan yi lu e nii ra ne ye.”

17

Damasi nun Isirayila

¹ Waliyiya falana Damasi taan xili ma:

Damasi taan kalamatɔn ni i ra,
a taa xɔnna yi lu
alo γεμενε e bode fari.

² Aroyeri yamanan taane luma nεn nabepinxi
e findi xuruseene konna ra.
E luma nεn na,
muxu yo mi e yigbetεnma.

³ Taa makantan yin yo mi fa luma Efirami ya-
manani sɔnɔn.

Mangayaan bama nεn Damasi taani.
Arami yamanan muxu dɔnxεn naxanye luma,
ne binyen mi danguε Isirayila kaane binyen na.
Alatala Σεnβεn Birin Kanna falan nan na ra.

⁴ Nayi, na lɔxɔni,
Yaxubaa binyen xurunma nεn.
A yamaan yi lu doyenηε.

⁵ A luma nεn
alo sansine na yelin malanηε se xaba waxatini
alo a xaba muxun na a tɔnsɔn xabaxine malan a
yii
alo e na tɔnsɔnne makentun Refa lanbanni.

6 A tǎnsǎn dǎnxɛna ndee luma nɛn a kentun daxin na,
 alo oliwi bogine na rayolon tamin na,
 a xǎri firin saxan yi lu a kondeni,
 naanin suulun ɲǎxǎn yi lu a yii bogixine ra.
 Alatalaa falan nan na ra, Isirayilaa Ala.

7 Na lǎxǎni,
 muxune yɛɛne luma e da mangan nan na,
 e yɛɛ rafindi Isirayilaa Ala Sarɲanxin ma.
 8 E mi fa e yɛɛ rasigɛ suxure kidene yi mumɛ,
 e naxanye rafalaxi e yiine ra.
 E mi fa Asera kide gbindonne matɔɛ mumɛ,
 e nun e wusulan gandene,
 e yɛtɛ yii fǎxǎne.

9 Na lǎxǎni, e taa makantanxin naxanye rabeɲinma Isirayila kaane bun, ne birin yigenla luma nɛn alo fǎtǎnna hanma geyaan kondena.

10 Amasǎtɔ i bata ɲinan Ala xǎn i rakisimana.
 I mi i yengi dǎxi i kantan fanyen xǎn, i ya Ala.
 Nanara, i bata nakǎǎn nafala a faɲin na,
 i yi sansi xǎɲɛne si.

11 I e si lǎxǎn naxan yi,
 hali e na soli na lǎxǎni,
 na xǎtǎnna yɛtɛni i ya si seen yi fuga,
 koni a xaba waxatin na a li,
 a lǎma ayi nɛn,
 furen nun sǎxǎlɛ ɲantaren na fa lǎxǎn naxan yi.

12 Ee! Siya wuyaxine sǎnxǎma
 alo fǎxǎ igen xuxu xuiin kii naxan yi.
 Ee! Yamanane muxune xǎɲɛma ayi
 alo baa ige gbeen na walanɲɛ ayi.

13 Siyane sɔnxɔ xuiin luxi nɛn
 alo fɔxɔ ige gbeen xuxu xuina.
 Marigin na a kɔnkɔ e ma,
 e e gi, siga yire makuyeni.
 E kedima nɛn
 alo foyen na se dagin xali geyaan fari
 alo sɛxɛ xaren kala ti foyeni.

14 Gaxu gbeen na a ra jɪnbanna ra,
 benun xɔtɔnni, e mi fa na!
 Na nan na muxune sɔtɔma
 naxanye nxɔ seene birin tongoma.
 Na nan e sɔtɔma naxanye fuma nxu ma.

18

Falan Kusi yamanan xili ma

1 Gbalon yamanan xa,
 tuguminne gabutɛne xuiin gbo dɛnaxan yi
 Kusi yamanan baane xun ma!*

2 Mɛn kaane xɛrane rasigama baan xɔn kunkine
 kui
 naxanye rafalaxi gbala xidine ra.
 Ɛ siga ɛ konne yi ɛ tan xɛra sɔnɔyaxine.
 Ɛ siga ɛ siyaan fɛma naxan muxuye kuya,
 e fatin mayilenma,
 naxan magaxu be nun yiren birin yi,
 siya sɛnbɛmani ito naxan nɔɔn tima,
 baane wuya naxan ma yamanayi.
 3 Ɛ tan dunuɲa muxune birin,
 ɛ tan naxanye bɔxɔ xɔnna fari,
 e na taxamasenni te geyaan fari,
 ɛ a mato!

---

* **18:1: Kusi** yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan
 dɛ fati fɔrɛne bɔxɔni.

Ɛ na xɔtaan fe xuiin mε waxatin naxan yi,
ε tuli mati!

⁴ Amasɔtɔ Alatala bata a fala n xa,
a naxa, “N waxi feene rakɔrɔsi feni,
n lu raxaraxi n dɔxɔdeni ti,
alo wuyenna naxan minima yanyin na,
alo xiila wuyenna bɔxɔn ma kuye wolon waxa-
tini.”

⁵ Amasɔtɔ benun se xaba waxatin xa a li,
fugene yolonma nɛn,
e yi findi tɔnsɔnne ra,
ne yi mɔ fɔlɔ,
muxune yi e yii bogitarene xaba filɛn na,
e nun e sonle nun e dɛɛne.

⁶ Kusi kaane fan nabejinma na kii nin xɔline xa
geyane fari e nun burunna subene.
Sεgeɛne e yibɔma nɛn soge furen na,
sube xajɛne fan yi e don jɛmɛn na.

⁷ Nayi, muxune fama nɛn finmaseene ra
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xɔn,
keli siyaan fɛma naxan muxuye kuya,
e fatin mayilenma,
e magaxu be nun yiren birin yi,
siya sɛnbɛmani ito naxan nɔɔn tima,
baane wuya naxan ma yamanayi.
E fama nɛn na finmaseene ra Siyon geyaan fari
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xinla binyama
dɛnaxan yi.

19

Falan Misiran yamanan xili ma

¹ Waliyyiya falana Misiran yamanan xili ma:

Alatala ni i ra, a fama kundani Misiran yi mafuren!
 Misiran kaane suxurene xuruxurunma nen a yere
 ra,

Misiran kaane yi tunnaxolɔ e ma.

² Ala naxa, “N Misiran kaane radinma
 e bode xili ma nen, e yi e bode yenge,
 birin yi keli a ngaxakedenmaan xili ma,
 birin yi keli a xoyin xili ma,
 taane yi keli e bode xili ma,
 mangayane yi keli mangayane xili ma.

³ Misiran kaane tunnaxolɔma e ma nen,
 n yi mayifuun bira e feene yi.

E suxurene maxodinma nen,
 e nun barinne nun yiimatone nun kɛramuxune.

⁴ N Misiran sama nen kininkinintarena nde sag-
 oni,

manga yere xɔdexen yi lu a xun na.”

Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan nan na
 ra.

⁵ Nila baan xɔrima nen,
 baan wunla yi xara fefe!

⁶ Baane xirin yi mini,
 xudene yi xurun Misiran yi,
 e birin yi xara.

Gbalane lisima a ra nen,

⁷ sexene yi xara Nila baan xɔn
 han a biradena fɔxɔ igen ma.

Xeen naxanye bixi Nila baan xɔn,
 ne xarama ayi nen,

foyen yi siga e ra, sese mi fa luma.

⁸ Yexe suxune kutunma nen, e sunu,
 naxanye birin konna birama Nila baani.

Yala wonle fan senben yi jan.

⁹ Naxanye gese ne wurundunma,

ne yagima nɛn.

Naxanye dugine rafalama e nun naxanye e
sɔxɔnma,

ne yigitɛgɛma nɛn.

¹⁰ Yamanan muxu kɛndɛne fangan ɲanma nɛn,
walikɛne yi kɔntɔfili.

¹¹ Xaxilitaren nan Soyana taan kuntigine ra,
Misiran mangan kawandi muxune
a kawandima xaxilitareyaan nin
e naxa, “Fekolonna nde nan ma dii n tan na,
a singe ra mangane diina nde.”
E nɔɛ susɛ na fale mangan xa di?

¹² Nayi, Misiran mangana,
i ya xaxilimane minɛn?
Alatala Sɛnɓɛn Birin Kanna naxan nagidixi
lan i ya yamanan ma,
e xa i xaran na ma.

¹³ Xaxilitaren nan Soyana taan kuntigine ra.
Nofi taan mangane tantanma.
Misiran yamana kanne nan a ralɔma ayi.

¹⁴ Alatala bata niina nde raso e yi
naxan e xun magima e ra
alogo Misiran kaane xa tantan e feen birin yi
alo dɔlɔ minna na dingɛnɲɛ ayi baxundeni.

¹⁵ Misiran muxu gbeen nun a muxudina,
muxu yo mi fa sese ligama naxan fan,
a na findi muxu binyen na
hanma a binyetarena.

Misiran yamanan naɲanna fe

¹⁶ Na lɔxɔni, Misiran kaane luma nɛn alo
ɲaxanle. E xuruxurunma nɛn gaxuni, Alatala

Ɗenben Birin Kanna na a yiini te e xili ma waxatin naxan yi.

¹⁷ Yuda yamanana fe findima fe magaxuxin nan na Misiran kaane xa. Muxune na a fe fala e yεε xɔri, e gaxuma nen na feen yεε ra Alatala Ɗenben Birin Kanna bata naxan nagidi e ma.

¹⁸ Na lɔxɔni, Heburu xuiin fama nen faladeni Misiran taa suulunna ndee yi, e muxune yi e kɔlɔ a e bata findi Alatala Ɗenben Birin Kanna gbeen na. Na taan keden xili bama nen a Taa Halagixina.

¹⁹ Na lɔxɔni, saraxa ganden fama nen ludeni Alatala xa Misiran yamanan tagini, gεmε gbeena nde yi dɔxɔ yamanan danna ra naxan Alatalaa fe rabirama muxune ma.

²⁰ Na nan findima taxamasenna nun seren na fa fala Alatala Ɗenben Birin Kanna Misiran yi. Misiran kaane na e xui ramini Alatala ma e jaxankata muxune fe ra waxatin naxan yi, a Marakisi Tiin nafama nen e ma, naxan e xun mayεngεma a yi e xunba.

²¹ Alatala a yεε yitama nen Misiran kaane ra. Na lɔxɔni, Misiran kaane Alatala kolonma nen. E yi a batu, e saraxane nun bogise saraxane ba a xa. E yi dε xuine tongo Alatala xa, e yi e rakamali.

²² Alatala Misiran kaane jaxankatama nen fitina fena nde xɔn, koni a e yiyalanma nen, e yi xεε Alatala ma, a yi e maxandi xuiin name, a yi e yiyalan.

²³ Na lɔxɔni, kiraan kelima nen Misiran yi siga Asiriya yamanani. Asiriya kaane sigama nen Misiran yi, Misiran kaane yi siga Asiriya yi. E birin yi Ala batu e bode xɔn.

²⁴ Na ləxəni, Isirayila findima nən Misiran nun Asiriya yamanane saxanden na dunuḡa duban sətəma naxanye xən.

²⁵ Alatala Sənben Birin Kanna dubama nən e xa, a naxa, “N bata barakan sa n ma yamaan Misiran ma fe yi, e nun Asiriya yamanana, n yii fəxəna e nun Isirayila, n ma bəxəna.”

20

Falan Misiran nun Kusi xili ma

¹ Asiriya mangan Sarigon a sofa kuntigin nasiga nən naxan na Asadodi taan xili ma Filisiti yamanani, a yi a yenge, a yi a tongo,

² na waxatin yeteni, Alatala yi falan ti Esayi xa Aməsi a dii xeməna, a naxa, “Sunu dugin naxan xidixi i tagi, na ba, i yi i ya sankidine ba.” Esayi yi a falan suxu, a magenla yi lu sigan tiye, sankidi mi a sanni.

³ Alatala mən yi a fala, a naxa, “A nən saxanna ni i ra n ma walikəna Esayi sigan tima a magenla, sankidi mi a sanni. Taxamasenna nan na ra e nun marakolonna Misiran yamanan nun Kusi yamanan xa,*

⁴ fa fala Asiriya mangan Misiran kaane nun Kusi kaane suxuma nən yengeni, a e xali konyiyani. A dii nənəne nun fonne magenle nan xalima, sankidi mi e sanni, e xəre magenle yi findi yagin na e xa.

⁵ Nayi, muxun naxanye e yigi saxi Kusi yi hanma naxanye yi Misiran matəxəma, ne gaxuma nən, e yagi.

---

* **20:3: Kusi** yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan de fati fərene bəxəni.

⁶ Na ɓɔxɔni, muxun naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ, ne a falama nɛn, e naxa, ‘Nxu yi yigi saxi naxanye fari, a mato naxan ligama ne ra. Nxu yi waxi siga feni nxu luxundeni e konni, alogo nxu xa maliin sɔtɔ, nxu yi xunba Asiriya mangan ma. Nayi, nxu fa nɔɛ kisɛ di?’ ”

21

Falan Babilɔn yamanan xili ma

¹ Waliyiya falan ni i ra tonbonna xili ma fɔxɔ igen dɛ.*

Yaxun fama nɛn
sa keli tonbonni yamana magaxuxini
alo kala ti foyen nɛma fɛ yiifari ma tonbonna
makɔɛ.

² Ala bata fe magaxuxin yita n na.
Yanfantenna bata keli yanfa sodeni.
Halagi tiin bata halagin ti fɔɓɔ.

Elan kaane, ɛ siga yɛngɛni!
Mede kaane ɛ taan nabilin!†
Muxune yi kutunma e bun ma,
koni n fa danna sama nɛn na ma!

³ Nanara, n tagin xuruxurunma.

Nɗaxankataxi
alo ɗaxanla tinna ma.

N naxan mɛma,
na bata n gaxu ki fajni!

N naxan toma,
na bata n kɔntɔfli.

⁴ Wɛkilɛ mi fa n yii,

---

* **21:1: Tonbonna:** A Babilɔn nan ma fe falama na ra. † **21:2: Elan kaane nun Mede kaane** yi Babilɔn kaane xoyine nan na benun e xa e yɛngɛ, e yi e nɔ.

n xuruxurunma gaxuni.
 N yi jinbanna nan mamema nun
 alogo n xa bɔɲɛ xunbeli,
 koni kɔɛɛn fan bata magaxu ayi.

⁵ Donseen bata rafala,
 dagine bata yisa,
 muxune dɔxi e dɛgedeni,
 e minma.
 Kuntigine, ɛ keli!
 Ɛ yɛngɛ so seene yitɔn.

⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa,
 “Sa kantan tina nde ti,
 a na naxan to, a na fala i xa.

⁷ Xa a yɛngɛ so wontorone to,
 soone naxanye bandunma,
 soo ragine dɔxi sofanle fari,
 ndee fan dɔxi ɲɔgɔmɛne fari,
 a xa a liga a yeren ma ki faji.”

⁸ Kantan tiin xa sɔnxɔ, a naxa,
 “N Marigina, n tixi yinna xuntagi fɛriɲɛn gbɛn!
 N nan n ma kantan tideni kɔɛna ngaan na.

⁹ Ɛ a mato, xɛmɛna nde fama yɛngɛ so wontoron
 kui

soo firin naxan bandunma.
 Na yi a xuini te, a naxa,
 ‘Babilɔn taan bata kala!
 A bata kala!
 E ala sawurane birin bata bira
 e xuya ayi bɔxɔni.’ ”

¹⁰ N ma yamana,
 ɛ tan naxan bata bɔnbɔ

alo murutun lonna ma,
 n na nan mæxi Alatala Senben Birin Kanna ra,
 Isirayilaa Ala,
 n yi a rali ε ma.

Falana Edon yamanan xili ma

¹¹ Waliyiya falan ni i ra Duma taan xili ma.
 Xuina nde minima Seyiri yamanani,
 a naxa, “Kantan tina, kœen di?
 Kantan tina kœen di?”
¹² Kantan tiin yi a yabi,
 a naxa, “Xotonna a lima nen,
 kœen fan yi so.
 Xa i mœn waxi maxœdinna ti feni,
 maxœdinna ti.
 Waxati gbete, i mœn yi fa.”

Alaa falana Arabi xili ma

¹³ Waliyiya falan ni i ra Arabi yamanan xili ma.
 E xima nen Arabi burunna ra,
 Dedan bœnsœnna, sigatiine tonbonni.
¹⁴ E tan Tema kaane,
 ε sa fa igen na muxune xa
 min xœnla naxanye ma
 ε fa balon na muxu gixine xa.
¹⁵ Muxune bata e gi silanfanna bun
 silanfanne yi texi e xili ma,
 xanle bandunxi e xili ma,
 e gixi yengœn gbalon bun.
¹⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa, “Benun
 nœe keden yatε, Kedari bœnsœnna‡ binyen birin
 janma nen.

---

‡ **21:16: Kedari** findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi Dunuŋa Fœlon 25.13 kui.

17 Muxu wuyaxi mi fa luma e nii ra e xali wonle ye, Kedari yengesone.” Alatala, Isirayilaa Ala nan na falaxi.

22

Yerusalen taana fe

1 Waliyiya falan ni i ra Lankenemaya Lanbanna xili ma.

Yerusalen kaane,
nanfera e tema banxine xuntagi?

2 Nanfera sonxo sonxon bata keli e taani,
a yimaxa,

sumunna taan naxan yi ye ye?

E faxa muxune mi faxaxi silanfanna ra,
e mi faxaxi yengeni.

3 E kuntigine birin bata e gi,
xalimakuli wonle yi e findi kasorasane ra.

E muxune birin bata yi e gi yaxune ye ra,
e yi e birin suxu, e yi e xali.

4 Nanara, n yi a fala, n naxa,

“E yeen ba n na,

e n lu na, n xa wuga xoleni.

N ma yamaan bata kala,

koni hali e mi kata n masabarideni.”

5 Amasoto to,

Marigina Alatala Senben Birin Kanna

bata magaxun nun mantaron nun mayibasanna
rafa

en ma Lankenemaya Lanbanni.

Taan nabilinna yinna bata kala!

Xili ti xuiin minima malina fe ra geyaan ma.

6 Elan yamanan ganle bata xalimakunle tongo
e nun yenge so wontorone nun soone.

Kiri yamanan sofane e ye masansan wure lefane
yitɔnma.

⁷ E meremeren fajine bata rafe yenge so wontorone
ra,
soo ragine yitɔnxi e xa yengen folo e taan so deene
ra.

⁸ Yuda yamanan mi fa makantanxi sɔnɔn.

Na lɔxɔni,
i yee raxetema nen yenge so seene ma
banxini naxan xili “Fɔtɔn Yi Banxina.”

⁹ E yi yalenne to Dawudaa Taan makantan yinna
ma
e yi igen namara ige ramarade xurini yengen yee
ra.

¹⁰ E Yerusalen taan banxine yatɛ,
e ndee rabira
alogo e xa makantan yinna senbe so.

¹¹ E yi ige ramaraden nafala yin firinne longonna
ra

ige ramarade fonna igen xa.
Koni naxan na feene birin xunna ra,
e mi e yee rafindixi na ma.
A yi e yitɔnma to mi na ra,
koni e mi yi na kanna toma.

¹² Marigina Alatala Senben Birin Kanna
a falaxi na lɔxɔn nin,
a e xa wuga, e gbelegbele,
e yi e xunne bi,
e yi kasa benbeli dugine so sununi.

¹³ Anu, sewan nun naxan naxan nan be iki!
Muxune jingene kɔe raxabama,
e yexene faxama,
e suben donma, e manpaan minma.

Ɛ a falama, Ɛ naxa,
 “En na en dεge, en yi en min,
 bayo en faxan nεn tila!”

¹⁴ N tunla Alatala Sεnbεn Birin Kanna falani ito nan mεxi, a naxa, “Ɛ hakeni ito mi xafarima han Ɛ faxa!” Marigina Alatala Sεnbεn Birin Kanna na nan falaxi.

Marakolonna lan Sebena fe ma

¹⁵ Marigina Alatala Sεnbεn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siga, i sa mangana muxuni ito li, Sebena, naxan manga banxina feene xun na, i yi a fala a xa, i naxa,

¹⁶ ‘Nanse i xa be?
 I ya muxun mundun be,
 i to gaburun gema i yεtε xa be?
 I matabude dɔnxεn nafalama i yεtε xa geyaan fari
 i gaburun ge i yεtε xa fanyeni!

¹⁷ I tan sεnbεmana,
 Alatala i wolima ayi nεn pon!
 A yi i suxu ken,

¹⁸ a yi siga i mafilefilinje
 alo se radigilinxina
 a i woli yamana gbeeni.
 I sa faxama menna nin,
 Ɛ nun i ya wontoro fajine yi lu na,
 i tan naxan i kanna denbayaan nayagima!’ ”

¹⁹ Ala naxa,
 “N ni i kedima nεn i ya walideni,
 n yi i ba i tideni.

²⁰ Na lɔxɔni,
 n nan n ma walikεna Eliyakimi xilima nεn,
 Xiliki a dii xεmena.

21 N ni i ya dugine ragodo a ma,
n ni i ya tagi xidin xidi a tagi,
n ni i senben so a yii.

A findima nen Yerusalem kaane fafe ra
Yuda yamaan birin ye.

22 N Dawudaa manga banxin depinna soma nen a
yii.

A na naxan nabi,
muxu yo mi nae a balanre.

A na naxan balan,
muxu yo mi nae a rabiye.

23 N na a bitinma nen
alo bitin wudina yire kendeni,
a yi binyen fi a fafe a denbayaan ma.

24 A denbayaan muxu binyene birin luma nen
singanxi a ra,
alo wudi yiin singanxi a binla ra kii naxan yi,
alo goron xunxurine nun baramane
nun ige sa seene doxoma e bode fari kii naxan yi.”

25 Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra,
a naxa, “Na loxoni, gbangban wudin talama nen
naxan yi bitinxi yire kendeni. A kalama nen, a yi
bira. Nayi, goronna naxan yi singanxi a ra, na yi
halagi.” Alatala na nan falaxi.

23

Tire nun Sidan halagi fena

1 Waliyiya falana Tire taan xili ma:

E tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui doxo igen
xun ma,

e gbelegbele sununi amasoto Tire taan bata kala,
banxi yo mi fa na,
kunki tide mi fa na.

E bata na xibarun mε,
fata Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔn na.

² Ε dundu, ε tan naxanye dɔxi fɔxɔ igen dε,
ε tan naxanye bata fɔxɔ igeni siga
ε Sidɔn taan yulane findi nafulu kanne ra.

³ Sansiin naxanye yi bima baan dε Sihori yi,
fɔxɔ igen kidi ma pon,
e fa ne ra e taani.

Sansiin naxanye yi xabama Nila baan xɔn,
ne yi findixi Sidɔn taan tɔnɔn nan na.

Na yamanan bata yi findi siyane lɔxɔ tiden na.

⁴ Sidɔn kaane, ε yagi,
baan xɔn yire makantanxina.

Bayo fɔxɔ igen* bata a mε ε ra, a naxa,

“N mi dii barin tɔrɔyane sɔtɔxi,

n mi dii barixi.

N mi dii xεmεye ragboxi,

n mi dii tεmε maxuruxi.”

⁵ Xibaruni ito na Misiran yamanan li,
e yigitεgεma nεn Tire taana fe ra.

⁶ Ε fɔxɔ igeni gidi han Tarasisi taani,
ε gbelegbele sununi ε tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔ
yidɔxɔne.

⁷ Ε naxanaxa taan nan ito ra ba,
naxan masεgε xabu waxati xunkuyene yi
naxan muxuye bata yi siga
e sa dɔxɔ yire makuyene yi?

⁸ Nayi, nde na feen nataxi Tire taan xili ma,
naxan yi mangayane yitaxunma yamananane yi
nun?

---

* **23:4: Fɔxɔ igen** yi findixi Sidɔn kaane gbee ala naxalanmana nde nan na.

Kuntigin nan yi a yulane ra,
xili kan gbeene dunuƙa yi.

⁹ Alatala ƙenƙen Birin Kanna nan na ragidixi,
alogo a xa ne fe magodo
naxanye wasoxi e tofanna fe ra,
alogo a xa boƙon muxu yitexine rayagi.

¹⁰ Nayi, Tarasisi kaane,
ε boƙon bi,
alo e a ligama Nila baan de kii naxan yi,
amasoto kunki tide mi fa na ε kunkine xa.

¹¹ Alatala bata a yiini te baan xili ma,
a bata yamanane yimaxa.
A bata yamarin fi Kanan yamanan xili ma,
a taa makantanxine xa kala.

¹² A bata a fala, a naxa,
“Ƙ tan Sidon kaane,
ε sumunna bata jan.
Yaxune bata fu ε taa tofarin ma.

Keli, ε foƙo igeni gidi,
siga Sipiri foƙo ige tagi boƙoni.
Hali na, matabu yo mi ε xa.”

¹³ Babilon yamanan mato,
yamaan naxan mi yi sese ra,
Asiriya kaane bata yi naxan findi burunna subene
gbeen na.

E e sanganso makantanxine ti nen a yi,
e yi a banxine kala,
a findi taa xonna ra.

¹⁴ Ƙ tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui foƙo
igen xun ma,
ε gbelegbele sununi
amasoto ε yire makantanxin bata kala.

¹⁵ Na waxatini, jinan tima nen Tire taan xon
 nee tonge solofere, na lanxi mangana nde nan ma
 siimaya ma. A ligama Tire taan na nen alo a liga
 yalunden na kii naxan yi sigini ito yi, a naxa,

¹⁶ Bɔlɔnna tongo, i a maxa,

i sigi wuyaxi sa,

i taani siga i tan jaxalan majinanxina

alogo i ya fe xa rabira muxune ma.

¹⁷ Nee tonge solofere na dangu, Alatala Tire
 taana fe ragidima nen. A mon yi a saran hara-
 muxin soto folo, a yalunyaan naba bɔxɔ xonna
 yamanane birin xon.

¹⁸ Koni a soto seen nun a saren haramuxin luma
 Alatala nan xa. E mi malanma, e mi ramarama.
 E soma muxune nan yii naxanye luma Alatala
 yetagi alogo e xa balo gbeen nun maraberi ba fajin
 soto.

24

Alatala bɔxɔn birin halagima nen

¹ Alatala bɔxɔn birin halagima nen,

a yi a raxori.

A bɔxɔ xonna kalama nen,

a yi a muxune birin naxuya ayi.

² Na marajan ki kedenna nan saraxaraliin nun a
 yamaan xa,

e nun kuntigin nun a walikεen xa,

e nun banxi kannan nun a walikε jaxanla xa,

e nun sare matiin nun sare soon xa,

e nun doli tongo nun doli soon xa,

e nun donla naxan ma

e nun seen soma naxan yii.

³ Bɔxɔ xonna kalama nen fefe,

a yigenla yi lu

amasotɔ Alatala bata na fala.

⁴ Bɔxɔn sunuxi, a xaraxi.

Dunuja sigama kale,

a muxu gbeene fan yi doyen.

⁵ Adamadiine bata bɔxɔ xɔnna raharamu.

E mi Alaa sariyane suxi,

e yi a tɔnne bejin.

E bata habadan layirin kala

e nun Ala tagi.

⁶ Nanara, Alaa dangan bata bɔxɔ xɔnna suxu,

a muxune yi e yulubin yanginna sotɔ.

A muxune ganma,

e wuyaxi mi lu.

⁷ Manpa nenɛn bata xara,

manpa binle yi lisi a ra.

Naxanye bɔɲɛ yi sɛwaxi,

ne wugama.

⁸ Sɛwan tanban xuine bata dan,

ɲaxaɲaxa xuine bata ɲan,

sɛwan bɔlɔn xuine bata dan.

⁹ Muxune mi fa manpaan minma sigini.

Manpane bata xɔlɔ ayi

e min muxune dɛ.

¹⁰ Taa rabeɲinxin bata kala.

Banxine birin nagalixi,

muxu yo mi fa nɔɛ soɛ.

¹¹ Muxune gbelegbelema manpa feen na kirane
xɔn.

Sɛwan bata findi bɔɲɛ rafɔrɛn na.

ɲaxaɲaxan bata ɲan yamanani.

¹² Banxi xɔnne nan tun fa luxi taani,

taan so dɛɛn bata kala,

a biraxin yi lu na.

¹³ A ligama na kii nin bɔxɔni siyane tagi,

se wuyaxi mi luma,
alo oliwi bogine na yelin malanηε,
alo manpa binle x̄ori bolon waxatini.

Dunuηa muxune ηaxanma

14 Naxanye luxi e nii ra,
ne e xuini tema,
e s̄onx̄o s̄ewani e Alatalaa binyen nali.
E gbelegbelema ηaxaηaxani keli sogegododen
binni.

15 E naxa,
“Sogeteden binna yamanane,
ε Alatala binya!
ε Alatala xinla tantun
f̄ox̄o ige tagi b̄ox̄one yi,
Isirayilaa Ala!”

16 Nxu βeti xuine m̄ema n̄en b̄ox̄an danne birin yi:
“Binyena Ala tinxinxin xa!”
Koni n tan naxa,
“N bata l̄o ayi, n bata l̄o ayi,
gbalona n xa!
Yanfantenne yanfan soma!
Yanfana!
Yanfantenne yanfan soma!”

17 Gaxun nun yili gbeen nun luti ratixine
ε tan b̄ox̄o x̄onna muxune yεε ra.

18 Naxan na a gi gbelegbele xuiin bun gaxuni,
na yi sin yinla ra.
Xa naxan te yinla ra,
na yi a suxu lutin na.
Kore x̄onna d̄εene birin nabima n̄en
tulen yi fa,
b̄ox̄o x̄onna bunne birin yi xuruxurun.

19 B̄ox̄o x̄onni b̄oma n̄en,

a xuya ayi, a yolon,
 bəxən bata yimaxa fefe!
 20 Bəxən dingənma ayi nən
 alo dələ minna,
 a tintin alo gagen foye gbeen bun.
 A bira a Ala matandine goronna bun
 a mi fa nəε keε.

21 Na ləxəni,
 Alatala sənβema ganla saranma e kewanle ra nən
 naxanye bəxən nun kuyen lan tagini
 e nun bəxə xənni ito mangane.

22 E malanma nən yili gbeen na
 alo kasorasane.
 E balan kasoon na.
 Waxati xunkuye na dangu,
 e fa e dεntεgε.

23 Kiken nun sogen yagima nən.
 Amasəto Alatala Sənβen Birin Kanna
 findima nən mangan na Yerusalən yi,
 Siyon geyaan fari.
 A binyen yi makənən taan fonne birin yetagi.

25

Wali faɲi kolon βetina

1 Alatala! N ma Ala ni i ra!
 N ni i tantunma nən,
 n yi i xinla binya.
 I bata i ya kabanako feene rakamali,
 i naxanye ragidixi i ya tinxinyani
 xabu to mi na ra.
 2 I bata taan lu
 alo gεmε malanxine,
 i bata taa makantanxin findi taa xənna ra.
 Taa mi fa xəɲεne taa fangamaan na,

a mi fa tima sənən.

³ Nanara, yama sənbəmane i binyama nən
siya gbalotəne taane yi gaxu i yεε ra.

⁴ Luxunden nan i tan na yiigelitəne xa,

sənβεtarene luxundena

e na bira lanbaranni,

e nun yigiyadena tule gbeen bun,

e nun nininna sogε xələn bun.

Muxu ɲaxine xələn luxi nən

alo tule foye gbeen na dɔxɔ sansanni,

⁵ alo sogen wuyenna tonbonna ma.

I xɔɲεne sənɔxɔ xuiin danma,

alo kundaan nininna wuyenni suxuma kii naxan

yi,

i gbalotəne nɔ sɔtɔ sigin danma na kii nin.

Sεwa bandena siyane birin xa

⁶ Alatala Sənβən Birin Kanna ɲaxaɲaxani tənma

geyani ito fari,

a lu alo sube turaxi donna

nun manpa faɲi minna,

suben nun manpa fisamantenne yεtεna.

⁷ Geyani ito fari,

a sunu dugin bama nən

yamanane muxune birin yεtagin xun na,

e nun kasangenna naxan siyane birin ma.

⁸ A sayaan halagima nən habadan!

Marigina Alatala yi muxune birin yεεgen fitan e

yεtagi.

A yi yagin ba a yamani bɔxɔn yiren birin yi.

Alatala nan na falaxi.

Moyaba yamanan kalana fe

⁹ Na lɔxɔni, e a falama nən,

e naxa, “En ma Ala ni i ra!
 En na en xaxili tixi a tan nan na,
 a yi en nakisi!
 Alatala ni i ra!
 En xaxili tixi a tan nan na.
 En naxan,
 en sewa a marakisina fe ra!”
¹⁰ Alatala bata a yengi lu geyani ito xɔn!
 Anu, Moyaba yamanan bata kala
 alo sɛxɛn naxan yibodonxi nɛnɛ yinla ra.
¹¹ Mɛn kaane yiine yitexi
 alo muxun naxan a bama igeni.
 Koni hali e to kataxi,
 Marigina e ragodoma nɛn e wasoni.
¹² Moyaba kaane,
 Marigina ɛ yamanan makantan yinne rabirama
 nɛn,
 a e rabirama nɛn bɔxɔni,
 a yi e findi burunburunna ra.

26

Ala tantun bɛtina

¹ Na lɔxɔni, Yuda yamanan muxune bɛtin bama
 nɛn, e naxa,
 “Nxu bata taa makantanxi fajin sɔtɔ.
 Ala bata a rabilin marakisin na
 alo yinna
 a xa nxu makantan.
² Ɛ taan so dɛɛne rabi,
 yama tinxinxin xa so
 naxanye luxi tɔgɔndiyani.
³ Naxanye yugon fan,
 i tan Ala nan bɔnɛ xunbeli kɛndɛn nagidima ne ma,
 amasɔtɔ e yigi saxi i tan nin.

4 Ɛ yigi sa Alatala yi habadan,
 bayo Alatala nan Ɛ habadan kantan fanyen na,
 Ɛ Alatala.

5 Muxun naxanye dɔxi yire matexini,
 a ne ragodoma nɛn,
 a yi e taa matexin kala,
 a yi a halagi bɔxɔ xɔnna ma,
 a a findi burunburunna ra.
 6 Ɛnɛtarene a yibodonma nɛn,
 a lu yiigelitɔne san tidene bun.”

7 Tinxin muxuna kiraan tinxin nɛn.
 I tan Ala fajin kiraan malaxunma nɛn tinxin
 muxun xa.

8 Alatala, nxu xaxili tixi i tan nan na
 i ya kiti saxine kiraan xɔn ma.
 Nxu niin makoon naxan ma,
 nxu lu i xinla fale,
 nxu lu nxu mirɛ i ma.

9 I xɔnla n niin yetɛɛn suxuma kɔɛɛn na,
 n ni i fenma n sɔndɔmɛn birin na.
 I na kiti kɛndɛn sa bɔxɔni
 dunuɲa muxune yi tinxinyaan kolon.

10 Xa i hinan muxu ɲaxine ra,
 e mi tinxinyaan kolonɲɛ.
 Hali yamana fajini,
 e tinxintareyaan nan nabama,
 e mi Alatalaa gboon toma.

11 Alatala, i yiini texi e xili ma,
 koni e mi a toma.
 Anu, e i ya xanuntenya gbeen toma nɛn
 i ya yamaan xa, e yi yagi.
 Tɛɛn naxan i yaxune raxɔrima,
 na xa e gan.

12 Alatala i bəɲɛ xunbenla fima nxu ma,
i tan nan nxɔ feene birin nakamalima nxu xa.

13 Alatala, nxɔ Ala,
kari gbɛtɛne nxu nɔ nɛn,
naxanye mi findixi i tan na,
koni nxu i tan nan keden pe xili binyama.

14 Ne bata faxa,
e mi fa xɛtɛma sɔnɔn.
E bata findi yiyane ra,
e mi fa kelima sɔnɔn.
I bata e kɛwanle saran e ra,
i yi e halagi,
i yi e funfun birin naxəri.

15 Alatala, i bata nxɔ bɔxɔn fari sa,
i bata a fari sa.
I bata i ya binyen mayita,
i yi yamanan danne masiga.

16 Alatala, muxune e yeɛ rafindima i tan nan ma
tɔrɔni.

I na e xuru mantɔrɔni,
e yi xɛtɛ i xandɛ e dɛ bun.

17 Alatala, nxu lu nɛn i yɛtagi,
alo ɲaxanla nɛma wugama sɔxɔlɛni tinna ma.

18 Nxu fan na sɔxɔlɛn sifan sɔtɔxi nɛn,
nxu wuga,
koni nxu foyen nan tun barixi.
Nxu mi kisin fixi bɔxɔ xɔnna ma
nxu mi muxu nɛnɛne raminixi dunuɲa yi.

Faxa muxune kelima nɛn

19 ɛ faxa muxune niin birama e yi nɛn,
e yi keli.
ɛ tan naxanye saxi burunburunni,
ɛ xulun, ɛ sɔnxɔ sɛwani.

Marigina, i xiila rafama bəxən ma
alo kənenna,
faxa muxune yi keli gaburun na.

²⁰ N ma yamana, ε so ε konni,

ε dεen balan ε fəxə ra.

ε luxun waxatidi,
han Alaa xələn yi dangu.

²¹ Amasətə Alatala nan minima a dəxədeni
a yi bəxən muxune hakene saran e ra.

Bəxə xənna muxu faxaxine wunla makənenna
nən,

a yi ba muxune wunla luxun_{ne}
naxanye faxaxi a fari.

27

Nə sətəna ige yi sube naxin fari

¹ Na ləxəni, Alatala a silanfan wure xədəxən ton-
goma nən

naxan gbo, a sənben gbo,

a yi keli ige yi sube naxin xili ma

ige yi sube naxina,

sənin naxan a gima,

ige yi sube naxina,

səni tinxintarena.

A yi fəxə ige yi ninginanga gbeen faxa.

Marigin nun a nakəna fe

² ε manpa bili nakəən matəxəma nən sigini

na ləxəni,

naxan bogiye naxun han!

³ “N tan, Alatala,

n tan nan manpa bili nakəni ito kantan muxun na.

N na a ige sama nən waxatin birin,

n yi a kantan kəeen nun yanyin na

alogo muxu yo nama fe ɲaxin liga a ra.

⁴ N mi fa xɔlɔxi a ma.

Koni xa n tansinne nun ɲanle li na,

n na e yɛngɛma nɛn,

n yi e gan.

⁵ Koni xa naxan a yigiyaden fen n tan yi,

na kanna xa bɔɲɛ xunbenla raso nxu nun a tan
tagi,

a xa bɔɲɛ xunbenla yatin naso nxu nun a tan tagi!”

Ala fama nɛn a yamaan mafeludeni

⁶ Waxati famatɔne yi,

Yaxubaa yamana a salenne raminima nɛn,

Isirayila bɔnsɔnna yi a sonle nun a fugene ramini.

A dunuɲa rafe a bogine ra.

⁷ Ala a yamaan bɔnbɔxi nɛn ba,

alo a e bɔnbɔ muxune bɔnbɔxi kii naxan yi?

A a yamaan faxaxi nɛn ba

alo a na kanne faxa kii naxan yi

naxanye yi e faxama nun?

⁸ Ɛn-ɛn de, koni a e makitixi nɛn

a yi e kedi,

a siga e ra konyiyani.

A e kedi a kala ti foyen nan na,

alo sogeteden foye gbeena.

⁹ Yaxuba bɔnsɔnna haken mafeluma ikii nin,

ito nan Isirayila bɔnsɔnna yulubi xafarin mayi-
tama:

e na e kide saraxa gandene birin findi burunbu-
runna ra,

e Asera kide gbindonne nun wusulan gandene ba
tixi.

¹⁰ Muxu yo mi fa luma taa makantanxini.

A luma nɛn nabepinxi
alo tonbonna.
Ninge diine yi fa e dɛ madondeni a yi,
e yi na findi e matabuden na.
E yi a wudi jingine madon.
¹¹ Wudi yiine na xara,
e girama nɛn,
ɲaxanle yi e gan.
Amasɔtɔ yama xaxilitaren nan ito ra.
Nanara,
e da mangan mi fa kininkininma e ma.
Ala naxan e daxi,
na mi hinanma e ra.

Isirayila suxu muxune xɛtɛ fena

¹² Na lɔxɔni,
Alatala a sansi xabaxine bɔnbɔma nɛn
keli Efirati baan ma
han sa dɔxɔ Misiran xuden na,
ɛ birin yi malan keden keden yɛɛn ma,
ɛ tan Isirayila kaane.
¹³ Na lɔxɔni,
xɔta xui gbeen minima nɛn.
Muxun naxanye lɔxi ayi Asiriya yamanani,
e nun naxanye kedi Misiran yi,
ne birin fama nɛn,
e fa Alatala batu geya sariɲanxin fari Yerusalɛn yi.

28

Gbalon Samari kaane xili ma

¹ Gbalon Samari taan xa,
naxan maligaxi manga kɔmɔtin na
naxan findixi Efirami yamanan dɔlɔ minne xunna
kenla ra,

naxanye nərən luxi
 alo se fugen yolonmatəna,
 taan naxan mərəmərə jingixin xun ma,
 dələn bata naxan muxuye kala.

² A mato,

Marigina walikε senbemaan fama nən,
 alo balabalan kəsene foye gbeeni
 alo tulen foye kala tiin naxan fama fufaan na
 a yi taan nagodo bəxəni a fangani.

³ Taan naxan luxi

alo mangaya kəmətina,
 naxan findixi Eframi dələ minne xunna kenla ra,
 na yibodonma nən.

⁴ Taan naxan nərən luxi

alo fugen yolonmatəna
 naxan tixi mərəmərə jingixin xun ma,
 na luma nən
 alo xədə bogi singen naxan məma
 benun se xaba waxatin xa a li.
 Muxu yo na a to,
 na kanna a bama nən kedenna,
 a yi a don sa!

⁵ Na ləxəni,

Alatala Senben Birin Kanna nan findima manga
 kəmətin na a yamaan muxu dənxe ne xa
 naxanye na lu e nii ra,
 alo mangaya taxamaseri nərəxina.

⁶ A xaxinla fima nən kitisane ma
 alogo e xa kiti kenden sa.

A yi fangan fi muxune ma
 naxanye yaxune kedima taan so dən na.

Dələ minne yi Nabi Esayi magele

⁷ Hali e saraxaraline nun e nabine tantanma dɔlɔn
xɔn.

Manpaan bata e xunna firifiri.

Manpaan bata e ratantan.

Dɔlɔn bata e xaxinli fu,
manpaan yi e xunna firifiri.

E nɛma fe toon tima alo xiyena,
e tantanma,

e nɛma kitin sɛ,

e a feni fu.

⁸ E tabanle birin nafexi e baxunna ra,
e yiren birin xɔsixi.

⁹ Na dɔlɔ minne maxɔdinna tima, e naxa,

“Esayi ito waxi nde xaran feyi?

A a falane yɛbama nde xa?

Diidin naxanye baxi xijɛn na ba?

Dii futen naxanye dɛɛn baxi badeni xijɛn na ba?

¹⁰ Bayo a naxa,

‘Tɔnne tɔnne fari,

tɔnne tɔnne fari.

Sɔnne sɔnne fari,

sɔnne sɔnne fari.

Ndee be, ndee na.’ ”

¹¹ Awa, nayi, Ala fa falan tima yamani ito xa

xɔjɛne falane nun xui gbɛtɛne nan xɔn,

e mi naxanye famuma.

¹² Anu, a bata yi a fala e xa nun, a naxa,

“Matabuden nan be ra,

xa naxan xadanxi,

na xa fa a matabu be.

Bɔjɛ xunbeli yiren nan be ra.”

Koni e tondixi e tuli matiyɛ.

¹³ Nayi, Alatala falan tima e xa na kii nin yati, a
naxa,

“Tɔnne tɔnne fari,
 tɔnne tɔnne fari.
 Sɔnne sɔnne fari,
 sɔnne sɔnne fari.
 Ndee be, ndee na,”
 alogo e nɛma sigan tiyɛ,
 e xa bira e xanbiramaan na,
 e maxɔɔ,
 e yi e suxu lutin na,
 e sa kasoon na.

Marigin yi banxin bɛtɛn sa Yerusalɛn yi

14 Ɛ tan magele tiin naxanye Yerusalɛn yamaan xunna,

Ɛ tuli mati Alatalaa falan na!

15 Ɛ a falama, Ɛ naxa,

“Nxu bata layirin xidi nxu nun sayaan tagi,
 nxu bata lanna raso nxu nun laxira tagi.

Xa gbalon fa,

a mi nxu konna lima,

amasɔtɔ nxu bata wulene findi nxu yigiyaden na,

nxu yi mayifu falane findi nxu luxunden na.”

16 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“N bata gɛmɛna nde dɔxɔ Siyon taani
 alo banxin tongon gɛmɛ faɲi yɛbaxina.

Naxan na dɛnkɛleya a ma,

na mi yimaxɛ mumɛ!”

17 N kiti kɛndɛn nun tinxinyaan findima

n ma banxin ti se tinxinxine nan na,

koni balabalan kɛsɛne Ɛ yigiyaden makɔma nɛn,

Ɛ wulene,

igen yi sa Ɛ luxunden xun ma.

18 Layirin naxan Ɛ nun sayaan tagi,

na yi kala.

Lanna naxan Ɛ nun laxira tagi,

na mi fa luma na.
 Gbalon na fa waxatin naxan yi,
 a yi ε halagi.

¹⁹ A na fa waxati yo yi,
 a ε xalε a yii,
 bayo a danguma nen xotonna nun yanyin nun
 kεεεn na.

Gaxun nan tun a ra,
 a xuiin bunna na famu waxatin naxan yi.

²⁰ Saden xurunma ayi nen saden na,
 bitinganna yi dungi ayi mafelenna ra.

²¹ Alatala mon kelima nen
 alo a liga kii naxan yi Perasimi geyaan fari.

A boren tema nen
 alo a liga kii naxan yi Gabayon lanbanni,*
 alogo a xa a wanle rakamali
 naxanye makabe,
 a kewali magaxuxine.

²² Awa iki, ε magelen dan.
 Xanamu, ε xidi yoloxonne mon gbetenma nen ε yi.
 Marigina Alatala senben Birin Kanna na nan
 falaxi n xa,
 a bata a ragidi a xa yamanan birin halagi.

Xεε bi feen sandane

²³ E tuli mati n xuiin na.
 E xaxili lu n ma falane xon.

²⁴ Xεε biin na wa sansiin si feni,
 a luun boxon biin nan tun fari waxatin birin yi ba?
 A luma a boxon nawale nen ba,

---

* **28:21:** Dawuda Filisitine no nen yengeni Ala senben xon **Perasimi** geyaan fari e nun **Gabayon** yi. Na feen sebexi Samuyeli Firinden 5.20 kui.

a buxa dan mi naxan na?

²⁵ Koni a na yelin a bɔxɔni tɔŋɲɛ waxatin naxan yi,
a mi sabi dɛ daxine xan sima na xanbi ra ba?

A mi sabi seene siyɛ ba

e nun sorontonna?

A mi maala nun fundenna wolɛ e xɛɛne yi ba,

a sansi gbɛtɛye si xɛɛn dɛ?

²⁶ A Ala nan na tagi raba kiin yitaxi a ra,
a yi a xaran a liga kiin ma.

²⁷ Sabidɛ daxine mi bodonma ɲingen xɛɛ ra bɔnbɔ
seen na,

muxu yo mi wontoron sanne radanguɛ

sabi se xun xurine fari e bɔnbɔ seen na,

koni ndee bɔnbɔma gbelemɛn nan na,

muxune yi nde bodon.

²⁸ Fɔ sansi kɛsɛne xa din nɛn e findi fuɲin na

benun burun xa sɔtɔ.

Nayi, muxun mi luma a bɔnbɛ han habadan.

Hali e wontoron nun a bandun soone radangu a
fari,

na mi a kɛsɛne finde a fuɲin na.

²⁹ Na feene fataxi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan
na,

kabanako kawandi tiin naxan ma fe kolonna gbo
han!

29

Tɔrɔn nun yigin Yerusalen xa

¹ Gbalona Ariyele taan xa, Ariyele!*

---

* **29:1: Ariyele** findixi Yerusalen taan xili gbɛtɛ nan na be. Dawuda Yerusalen taan yɛngɛ feen sebɛxi Samuyeli firinden 5.6-9 kui.

Manga Dawudaa ganla taan naxan nabilin
yengeni!

Ɛ sanle birin nabama e kiini ꞑƐƐ yo ꞑƐƐ,

² koni n na Ariyele taan yengema nen.

Ɛ wugama nen, Ɛ sunu,

Ɛ taan yi lu n xa

alo saraxan ganma denaxan fari.

³ N nan n ma ganla tima nen Ɛ taan nabilinni.

N yi Ɛ mini kiraan bolon Ɛ ma yenge so seene ra.

N yi yire makantanxine yitɔn Ɛ xili ma.

⁴ Ɛ fe yigodoma nen han a lu

alo Ɛ xuiin kelima bɔxɔn nan bun ma.

Ɛ xuiin yi xurun mini burunburunni.

Ɛ xuiin luma min Ɛ nen bɔxɔni,

alo barinne ꞑunꞑunun xuiin bendɛn bun.

⁵ Ɛ yaxu yamaan luma nen

alo xubena,

Ɛ tɔrɔ muxune ganla luma nen

alo foyen seɛɛn naxan xalima.

Sanɗa ma kedenni, mafuren,

⁶ Alatala Senben Birin Kanna fama i malideni

galan xuiin nun bɔxɔ xuruxurunna nun xui gbeen

nun kala ti foyen nun tule foye gbeen

nun halagi ti tɛɛ dege gbeen nin.

⁷ Ariyele kaane,

yamanan naxanye ganle Ɛ yengema,

ne danguma nen alo xiyena.

Naxanye birin yi fuma Ɛ ma

e Ɛ taan nabilin yengeni,

ne ꞑanma nen

alo xiye kɔɛɛn na.

⁸ Kamɛn muxun naxan ma,

na xiye sama nen, a degema,
 koni a na xulun,
 a lima nen,
 kamən mən a ma.
 Min xənla muxun naxan ma,
 na xiye sama nen, a minma,
 koni a na xulun,
 a a li, a kəe yinla raxaraxi,
 a fanga mi na.
 A ligama na kii nin yamanane muxune xa
 naxanye Siyon geyaan yenge ma.

Yamaan mi xaxili sətəxi

⁹ Ɛ kabε, ε ε dundu!
 Ɛ findi danxutəne ra,
 ε nama seen to.
 Ɛ xunna xa firifiri,
 koni hali ε mi manpaan min.
 Ɛ dingenje ayi siga tideni,
 koni hali a mi findi dələn funfun na.
¹⁰ Amasətə Alatala bata ε xaxinli fu,
 a mi tinxi ε nabine xa fe toon ti,
 a dugin so ε fe toone xun na.

¹¹ Fe makənənxiini itoe birin bata lu ε tan xa
 alo fala seβexine kedi mafilinxiini, naxan balanxi
 taxamasenna ra. Ɛ a so muxu xaranxina nde yii, ε
 yi a fala a xa, ε naxa, “Ito xaran nxu xa yandi.” A
 ε yabima nen, a naxa, “N mi nəe a xaranje, kedini
 balanxin na ra.”

¹² Hanma ε xa a so xarantarena nde yii, ε naxa,
 “Ito xaran nxu xa yandi!” A ε yabima nen, a naxa,
 “N mi nəe seβenla xaranje!”

¹³ Marigin naxa,
 “Yamani ito maso n na e falane xən.
 E n binyama e deen nin,

koni e bɔɔɛn makuya n na pon!
 Binyen naxan e yi lan n ma,
 na fataxi adamadiine yamari xaranxine nan
 gbansan na!

14 Nanara, n mɔn luma nɛn yamani ito ratɛrɛnɛ
 kabanako feene ra.
 E fe kolonne fe kolonna tununma nɛn,
 e xaxilimane xaxinla yi lɔ ayi.”

15 Gbalon na kanne xa
 naxanye kata gbeen tima
 alogo e xa e fe yitɔnxine luxun Alatala ma wun-
 doni.

E wanle kɛma dimini,
 e yi a fala, e naxa,
 “Nde nɔɛ en tɔɛ?
 Nde en ma fe kolonɲɛ?”

16 Anu, ɛ bata tantan fefe!
 Nde fɛɲɛ rafalan yatɛ fɛɲɛ bɛndɛn na?
 Muxun yii fɔxɔna a fale a rafala muxun ma ba,
 a naxa, “I tan mi n nafalaxi”?
 Fɛɲɛna a fale fɛɲɛ rafalan ma ba,
 a naxa, “I mi sese kolon”?

Ala a yamaan kiin masarama nɛn

17 Benun waxatidi,
 Liban fɔtɔnna findima nɛn bogise wudi bili nakɔn
 na,
 na bogise wudi bili nakɔne yi lu alo fɔtɔnna.

18 Na lɔxɔni,
 naxan sɛbɛxi kɛdin kui,
 tuli xɔrine na mɛma nɛn.
 Danxutɔne yi mini dimi gbeeni,
 e yi seen to.

19 Tɔrɔ muxune sɛwa gbeen sɔtɔma nɛn Alatala yi,

yiigelitōne yi naxan Isirayilaa Ala Sarijanxini.

²⁰ Amasōtō gbalotōne tununma nēn,
magele tiine yi lō ayi.

Naxanye katama hakēn ligadeni bonne ra,
ne halagima nēn,

²¹ naxanye wulen sama muxune xun ma kiti-
sadeni,

e yi lutin nati muxune yēē ra kitini,
e yoo kanna tōnēgē.

²² Nanara, Alatala naxan Iburahima xunba,
na ito nan falaxi Yaxubaa yamaan xa, a naxa,
“Yaxuba bōnsōnna mi fa rayarabima,
a mi fa yagima sōnōn.

²³ Amasōtō e tan nun e diine n kēwanle toma nēn,
e yi n xili sarijanxin binya,

e yi n tan Yaxubaa Ala Sarijanxina sarijanna
kolon,

e gaxu n yēē ra, n tan Isirayilaa Ala.

²⁴ Naxanye yi lōxi ayi e miriyane xōn,
ne xaxinla sōtōma nēn,
matandi tiine yi xaranna sōtō.”

30

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Gbalona ε tan dii murutēxine xa!
ε feene yitōnma

naxanye mi kelixi n tan ma.

ε layirine xidima

naxanye mi fataxi n ma Nii Sarijanxin na.

ε yulubine sama e bode fari.

² ε sigama Misiran yamanani,
koni ε mi n maxōdinma.

A xɔnla ε ma Misiran mangan xa ε kantan,
 ε yi yigiyaden fen Misiran sɛnbɛn bun alo nininna!
³ Koni Misiran Mangana makantanna findima ε xa
 yagin nan na.

Ɛ yigiyaden naxan fenma Misiran kaane fɛma
 na yi ε yigin kala.

⁴ Kuntigine bata sa Soyan taan li,
 xɛrane bata Xanɛsi taan li.

⁵ Koni e birin nayagima nɛn
 bayo na yamanan tɔnɔ yo mi e ma.
 Misiran kaane mi ε malima,
 e mi munanfan yo fima ε ma.
 E yagin nun yarabin nan tun nalima ε ma.”

Isirayila xɛrane Misiran yi

⁶ Waliyiya falana subene xili ma Negewi ton-
 bonni:

E xɛrane danguma gbalo yiren nun tɔrɔ yiren nin
 yata xɛmɛne nun yata gilɛne dɛnaxan yi,
 e nun fɔdɔgɔne nun saɲi ɲaxin naxanye tunganma.
 E nafunle maxalima sofanle nan fari
 e nun e sɔtɔ seene ɲɔgɔmɛne fari,
 sanbane nan ne ra na yamanan xa
 naxan tɔnɔ mi na.

⁷ E sigama Misiran yi
 naxan ma maliin findima fe fuun na,
 sese mi a ra!
 Nanara, n na a xili bama Ninginanga Narixina.

Marakolonna lan waxati famatɔna fe ma

⁸ Marigin yi a fala Esayi xa, a naxa,
 “Iki, feni itoe sɛbɛ kɛdina nde kui
 Yerusalɛn kaane yɛtagi e nun walaxan fari
 alogo a xa lu na waxati famatɔne yi
 habadan han habadan.”

9 Yama murutεxin nan ito ra,
diidi wule falane,
diidin naxanye tondima Alatala sariyan name.

10 E a falama fe toone xa, e naxa,
“E nama fa fe toon ti sɔnɔn!”
E a falama nabine xa, e naxa,
“E nama ɲɔndin maƙeɛn nxu xa!
E fe faɲin nan ma fe fala nxu xa.
E nxu rafan feene fala nxu xa,
hali a findi wulen na.

11 E keli kira faɲin xɔn,
ε a beɲin.
E ba Isirayilaa Ala Sariɲanxina fe yeβε nxu xa!”

12 Nanara, Isirayilaa Ala Sariɲanxina ito nan
falaxi, a naxa,
“E to ε mεma n ma falane ra
ε yi ε yigi sa ε muxu ɲaxankata feene
nun ε muxu mayanfa feene yi,

13 nayi, na haƙeɛn luma ε xa nɛn
alo taan makantan yin matexin na bɔ fɔlɔ!
Menna na tintin,
a birama nɛn sa!

14 A yibɔma nɛn a xunxurin na
alo feɲe goronna,
a yensenɲe ayi kininkinintareyani,
hali a dungi xungbena a mi toε a dungere ye
naxan finde tεε kɔ seen na
hanma ige sege sena.”

Yigi sana Ala yi

15 Marigina Alatala Isirayilaa Ala Sariɲanxin naxa,
“E na ε xun xeε n ma,
ε raxara, ε kisin sɔtɔma na nin.
E na ε sabari, ε yigi sa n yi,

ε sɛnβɛn sɔtɔma na nin.”

Koni na xɔli mi ε ma.

16 Ε a falama, ε naxa,

“Nxu nxu gima nɛn soone fari!”

Nayi, ε ε gima nɛn yati!

Ε naxa, “Nxu nxu gima nɛn soo xulumɛne fari!”

Nanara, ε sagatan muxune fan xulunma ayi nɛn
kati!

17 Ε muxu wuli kedenna e gima nɛn ε yaxun muxu
kedenna bun,

yaxun muxu suulun pe na e kɔnkɔ ε ma,

ε birin ε gima nɛn.

Naxanye na lu ε tagi,

ne luma nɛn kedenyani

alo taxamaseri dugin wudi kuyen ɲɔε ra geyaan
xuntagi.

Marakisi waxatina

18 Anu, Alatala ε mamɛma

alogo a xa hinan ε ra,

a kelima nɛn a yi a kininkininna yita ε ra.

Ala naxan kiti kɛndɛn sama,

na nan Alatala ra.

Sɛwan na kanne xa

naxanye e xaxili tima a ra.

19 Ε tan Siyon kaane,

ε tan naxanye dɔxi Yerusalɛn yi,

ε mi fa wugama sɔnɔn!

Ε na ε xui ramini a ma,

a hinanma ε ra nɛn han!

A na ε xuiin mɛ tun,

a ε yabima nɛn.

20 Marigin tɔrɔyaan nun mayigβɛtɛnna ragidi nɛn
ε ma

ε donseen nun ε min igen na.

Koni ε karamɔxɔ mi fa a luxunma ε ma,
ε a toma nen ε yeen na.

21 I na siga yiifanna ma hanma kɔmenna,
i fala xuiin mema nen i xanbi ra, a naxa,
“Kiraan ni ito ra, siga a xɔn!”

22 E suxure gbeti daxine nun a xema daxine
yatema nen se haramuxine ra,
e woli ayi alo namana,
i yi a fala e ma, i naxa, “Xɔsina.”

23 Nayi, Ala tulen nafama nen i ya sansi sixine ma,
bɔxɔn yi balo faɲi gbeen fi i ma.

Na lɔxɔni,
i ya xuruseene sa e de madonma nen
xuruse rabade gbeene yi.

24 Njigene nun sofanla naxanye xeen bima,
ne yi balo namumɛn don
fɔxɔn saxi naxan yi
naxan sama e bun se kɔ seen nun sansi yife seen
na.

25 Faxe gbeen tima lɔxɔn naxan yi,
taan makantan sangansone na bira waxatin
naxan yi,

folone nun xudene rafema nen
geya gbeene nun yire matexine birin yi.

26 Kiken dege ma nen
alo sogena na lɔxɔni,
sogen degen yi gbo ayi dɔxɔ solofere
dangu a ki fonna ra.

Na lɔxɔni,
Alatala a muxune maxɔlodene dandanma nen,
a yi e fure deene yiyalan,
a tan yeteen naxanye maxɔlɔ.

Ala Asiriya yengema nen

²⁷ A mato, Alatala senben fama sa keli wulani,
a fama xolo gbeen nun naxankatan nan na,
a fitinaxin yi falan ti
alo teen naxan halagin tima.

²⁸ A nii raxinla luxi nen
alo baan na walanje ayi
naxan boxonma a ma
a te han muxun kenen bun.
Nayi, a siyane yimaxama nen a halagi ti sege-
denna ra.
A yi karafen bira xaje yamane deni,
naxan e rasigama
yireni denaxan xoli mi e ma.

²⁹ E tan Yerusalen kaane,
e betin bama nen
alo sali laxon kena.
E baje sewama nen
alo muxune nema sigε xulen xuini Alatalaa
geyaan fari,
Isirayila kantan fanyena Ala.

³⁰ Alatala a xui gbeen naminima nen
a yi a senbe gbeen makenen.
A yi a xolo gbeen nagodo
alo halagi ti tee gbeena,
tule ige gbeen nun galanna nun balabalan kesene
yi godo.

³¹ Asiriya kaane na Alatala xuiin me,
e xuruxurunma nen gaxuni a bosaan bun ma.

³² Alatala ne xuruma bosaan yeen naxanye birin
na,
ne ligama tanbanna nun bolon xuiin nin,
a nema e yengema a senbeni.

³³ Tεεni tɔnxi xabu to mi na ra!
 A yitɔnxi mangan xili yi yili gbee tilinxin na,
 yege gbeen nun tεε gbeen naxan na.
 Alatala nii raxinla nan minima
 alo dole tεεn xudena,
 a na tεεn nadεγε.

31

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

¹ Gbalon ne xa
 naxanye sigama Misiran yi maliin fendeni,
 naxanye xaxili tixi soone ra,
 naxanye e yigi sama yεnge so wontorone yi,
 bayo e wuya,
 e nun soo ragine,
 bayo e sεnben gbo,
 koni e mi e yεε rafindima Isirayilaa Ala Sariɲanxin
 ma,
 e mi Alatala fenma!
² Anu, a tan fan fe kolon,
 a nɔε gbalon nafε nen.
 A mi a falan maxεtεma.
 A kelima nen muxu ɲaxine yamaan xili ma,
 hake kanne mali muxune.
³ Misiran kaane findixi adamadiine nan na,
 Ala mi e ra.
 E soone mi findixi niin xan na,
 subene nan tun e ra.
 Alatala na a yiini te naxan xili ma,
 naxan na na kanna mali,
 na salaxunma nen,
 a fan naxan malima,
 na kanna yi bira,
 e firinna birin yi halagi e bode xɔn.

Marigin Yerusalen kantanma nen

⁴ Alatala bata a fala n xa, a naxa,
 “N tan Alatala Senben Birin Kanna godoma nen
 n yi yengen so Siyon geyaan fari
 e nun a yire matexine yi
 alo yatan wurundunma a se suxin ma kii naxan yi,
 alo yata senbemaan na xuruseen suxu.
 Hali xuruse rabane birin keli a xili ma,
 a mi gaxuma e sonxo sonxon yee ra,
 hali e to wuya,
 a mi tunnaxoloma a ma.

⁵ Alatala Senben Birin Kanna Yerusalen kantanma
 nen,
 alo xoliin naxanye e firifirima e teen xun ma a
 kantandeni.
 A a kantanma nen,
 a yi a xunba.
 A a ratangama nen,
 a yi a xaroya.”

⁶ E tan Isirayila kaane,
 e xun xete a ma,
 e murutexi a tan naxan ma fefe!

⁷ Na loxoni,
 e birin e mema nen e suxure gbeti daxine
 nun a xema daxine ra,
 e tan yulubitone yii foxone.

⁸ Asiriya kaane faxama nen silanfanna ra
 naxan mi findixi muxun gbeen na.
 Silanfanna naxan mi fataxi adamadi yo ra,
 na e raxorima nen.
 E gima nen silanfanna bun,
 e banxulanne yi findi konyine ra.

⁹ Naxan e kantanma, na gaxuxin yi a gi.

E kuntigine gaxuma nɛn
 e na e yaxune taxamasenna to.
 Alatalaa falan nan na ra
 naxan ma tɛɛn dɛgɛma Siyon yi,
 sulun tɛɛn* naxan yii Yerusalɛn yi.

32

Mangaya tinxinxina

- ¹ A mato, mangana nde mangayaan nabama nɛn
 tinxinni,
 kuntigine yi kuntigiyaan liga kiti kɛndɛn xɔn.
² E muxune birin luma nɛn
 alo yigiyaden foyen bun
 alo luxunden kala ti foyen bun,
 alo igena kiraan tonbonni,
 alo gɛmɛ gbeen nininna bɔxɔ yixareni.
³ Yɛɛ kanne yɛɛne mi fa luma raxixi,
 tuli kanne yi e tuli mati.
⁴ Muxun naxanye xaxili mi dɔxi,
 ne xaxinla nun kolonna sɔtɔma nɛn,
 dɛ masuxune yi falan ti a tinxinni e dɛ mafuraxin
 na.
⁵ Nayi, a mi fa falama xaxilitarene ma a xaxili-
 mane,
 fe ɲaxi rabane mi fa yatɛma muxu gbeene ra.
⁶ Amasɔtɔ xaxilitaren xaxilitareya falan nan tima.
 E hakɛ feene yitɔnma e bɔɲɛni,
 e lu Ala kolontareya wanle kɛ,
 e lu fala ɲaxine tiyɛ Alatala ma.
 E kamɛtɔne luma kamɛn na,
 min xɔnla naxan ma,

* **31:9: Sulun tɛɛn** mɔn falama yirena nde yi fa fala “**Furu tɛɛna.**”

e na kuma igeni.

⁷ Fe ɲaxi rabane wanle ɲaxu.

E fe ɲaxine yitɔnma

alogo e xa yiigelitɔne halagi wulene xɔn,

hali yoon tɔrɔ muxune xa e kitini.

⁸ Koni muxu faɲine fe faɲine nan yitɔnma

e yi lu e ɲɛnige faɲiyani.

Marakolonna lan ɲaxanle ma

⁹ E tan ɲaxanla naxanye luxi xaxili sani,

ε keli, ε tuli mati n na!

E tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi feu,

ε tuli mati n ma falan na!

¹⁰ Benun ɲɛɛ keden e nun nde,

ε tan naxanye xaxili ragidixi,

ε yimaxama nɛn,

bayo se bogi bolon daxine ɲanma nɛn,

sansi xaba daxine yi dasa se xaba waxatini.

¹¹ Nayi, ε gaxu,

ε tan ɲaxanla naxanye xaxili sani,

ε kɔntɔfli, ε tan sungutunna naxanye xaxili

ragidixi.

E dugine ba ε ma,

ε yi kasa benbɛli dugine xidi ε tagi sununi.

¹² E kanken makudun, ε wuga

xɛɛ tofaɲine nun manpa bili sabatixine fe ra,

¹³ e nun n ma yamana bɔxɔna,

firin ɲali kanne nun tansinne bata sabati dɛnaxan

yi.

E wuga banxi faɲine fe ra

sɛwan yi dɛnaxanye yi

e nun sumunna yi taan naxan yi yeɣe.

- 14 Amasɔtɔ manga banxin nabɛɛnma nɛn,
 taa yimaxaxini ito yigelima nɛn,
 a yire makantanxine nun sangansone yi findi
 banxi xɔnne ra han habadan,
 e nun burunna sofanle magidena,
 e nun xuruseene dɛ madondena,
 15 han Alaa Nii Sarijanxin yi godo nxu ma keli
 kore,
 tonbonna yi findi wudi bili nakɔɔn na,
 wudi bili nakɔɔn yi findi fɔtɔnna ra.
 16 Nayi, kiti kɛndɛn luma nɛn tonbonni,
 tinxinna yi lu wudi bili nakɔni.
 17 Tinxinyaan yi bɔɔɛ xunbenla raso.
 Tinxinyaan tɔnɔn yi findi sabarin nun makan-
 tanna ra habadan.
 18 N ma yamaan dɔxɔma nɛn bɔɔɛ xunbeli yireni,
 dɔxɔde makantanxine yi,
 matabu faɔin dɛnaxanye yi.
 19 Hali balabalan kɛsɛne fɔtɔnna kalama nɛn,
 taan mumɛɛn yi fɔn,
 20 sɛwan luma nɛn ɛ tan xa.
 ɛ tan ɛ sansine sima nɛn xudene birin dɛ,
 ɛ yi ɛ ɔingene nun sofanle lu e sagoni.

33

Gbalon halagi tiin xa

- 1 Gbaloni i xa,
 i tan naxan halagin tima
 i tan naxan munma halagin sɔtɔ singen,
 i tan naxan bonne yanfama
 muxɛ munma i tan naxan yanfa singen!
 I na yelin halagin tiyɛ waxatin naxan yi,
 i fan yi halagi.

I na yanfantenyaan dan waxatin naxan yi,
muxune yi i fan yanfa.

² Alatala, hinan nxu ra!

Nxu xaxili tixi i tan nan na.

Findi nxu fangan na xətən yo xətən,
i nxu rakisi tərə waxatini!

³ Siyane na i xuiin mε,
e yi e gi.

I nεen fa keli,
yamanane muxune bata xuya ayi.

⁴ E tan siyane,
ε seen naxanye tongoxi yεngeni,

muxune bata fu na ma
alo tuguminne na so.

Muxune dutunma ne ma
alo suje setena.

⁵ Alatala na feene birin xun ma
bayo a dəxi kore xənna ma.

A bata sariyan nun tinxinna raso Siyon taan yiren
birin yi.

⁶ I tan, Alatalaa yamana,
i luma nən makantanni.

Xaxilimayaan nun Ala kolonna findixi kisin nan
na,

e nun Marigin binyana
na nan findixi i ya nafunla ra.

Ala kelima nən yaxune xili ma

⁷ Sofa wεkilεxine nan gbelegbele xui ito ra kirane
xən.

Bəje xunbenla rali muxune yi xεte wugε xələni.

⁸ Kirane bata rabenin,
muxu yo mi fa danguma kirane xən.

Yaxun bata layirin kala,

a yi taane ranaxu,
a mi muxu yo binyaxi.

⁹ Yamanan bata lu sununi,
a kalama.

Liban yamanan bata yagi,
a fotonna bata xara.

Saron meremerēn luxi
alo tonbonna,

Basan nun Karemele yamanane wudine dēne yi
yolon.

¹⁰ Alatala naxa,

“Iki, n bata keli.

Iki, n na n ma binyen mayitama nēn.

Iki, n na n ma fe yitema nēn.

¹¹ E feen naxanye yitonma,

ne luxi nēn

alo se dagina hanma se xena.

E yetēn yengin yi findi tēn na

naxan e raxarima.

¹² Siyane ganma nēn

e lu alo xuben sulun tēni,*

alo tansinne na masēge,

e gan.”

¹³ E tan naxanye makuya,

e tuli mati n naxan ligaxi.

E tan naxanye maso,

e n senben yatēn kolon.

¹⁴ Yulubitone bata gaxu Siyon yi,

xuruxurunna bata so Ala kolontarene yi.

E maxadinna tima, e naxa,

---

* **33:12:** *Sulun tēn* mōn falama yirena nde yi fa fala “*Furu tēna*.”

“Nde luyε halagi tεeni ito dεxɔn en yε?
Nde nɔε luyε habadan tεε wolonni ito dεxɔn en yε?”

15 Fɔ naxan sigan tima tinxinni,
a ɲɔndin fala,
naxan a mɛma tɔnɔne ra
naxanye sɔtɔxi gbaloni,
naxan mi tinma dimi yi seen nasuxε mayifuni,
a tunla ba muxune ra
naxanye faxa ti feene yitɔnma,
a yεen ba fe ɲaxine ra.

16 Na kanna fe luma nɛn
alo a na dɔxɔ yire matexini,
geyaan faran makantanxin yi findi a luxunden na.
A donseen nun igen mi dasama.

Yerusalɛn yi xunba

17 I mangan toma nɛn i yεen na a nɔrɔ gbeeni,
i yi yamanan danne to masigaxi pon!

18 Nayi, i mirima nɛn i ya ɲaxankata danguxine
ma,
i yi a fala, i naxa,
“Na kuntigine minɛn
naxanye yi mudun nasuxuma
e nun naxanye yi makantan yinna xun matoma a
ra?”

19 I mi fa na yama wasoxin toma sɔnɔn,
xɔɲɛn naxanye fala xuine mi nɔε famunɲε,
xɔɲɛn naxanye fala xui mi mɛma a fajin na.

20 Siyon taan mato,
en sanle rabama taan naxan yi.
Ɛ yεen tima nɛn Yerusalɛn ra,
bɔɲε xunbeli yirena,
a lu alo bubun naxan mi fa wayanma,
naxan wudiye mi fa talama

naxan lutiye mi fa fulunma sɔnɔn.

²¹ Alatala a yεε yitama en na Ala Senbemaan na menna nin.

Xudene nun baa gbeene luma nɛn mɛnni,
yεngε so kunkine mi dangue dɛnaxan yi.
Kunki gbeene mi dangue na mumε!

²² Amasɔɔ Alatala nan en ma kitisaan na.
Alatala nan en ma sariyasaan na.
Alatala nan en ma mangan na.
A tan nan en nakisima.

²³ Koni yaxune luxi nɛn
alo kunkin naxan lutiye bata fulun,
foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn
ne mi fa xidixi sɔnɔn,
ne fan singanxi wudi kuyen naxan na,
na mi fa suxi.
Nayi, e se tongoxi gbeen yεngɛni,
na yitaxunma nɛn
hali sankalatɔne e gbeen xalima nɛn.

²⁴ Nayi, Yerusalɛn kaa yo mi a falɛ,
e naxa, “N mi yalan.”
Na taan muxune hakɛne mafeluma nɛn.

34

Edɔn makitina

¹ Siyane, ε maso,
ε yi ε tuli mati.
Siyane, ε a liga ε yeren ma!
Bɔxɔ xɔnna xa a mε,
e nun a yi seene birin,
e nun dunuɲa nun naxanye birin minima a yi.
² Amasɔɔ Alatalaa xɔlɔn godoma nɛn siyane birin
fari,

a fitinan yi godo e ganle birin ma.
 A bata halagin nagidi e birin ma.
 A tinma nɛn e birin yi faxa.

³ E faxa muxune luma nɛn biraxi bɔxɔn ma
 e binbine xirin yi mini han,
 e wunle yi sa e geyane birin ma.

⁴ Sare kurune* birin kalama nɛn
 alo se kunxina,
 kuyen yi maflin alo kɛdina,
 sare ganla birin yi yolon
 alo manpa binla dɛ xarene
 alo xɔdɛ bili bogi xaraxine.

⁵ Ala naxa, “N ma silanfanna bata sarene wunla
 ramini han!

A godoma nɛn Edɔn kaane ma,
 a yi e makiti,
 n halagin nagidixi yamaan naxan ma.”

⁶ Wunla bata so Alatalaa silanfanna yiren birin
 ma

a madole muxu turen na.

A luxi nɛn

alo kontonne nun kɔtɔne wunla saraxabadeni,
 alo e turen naxan e gbingini.

Bayo Alatala saraxa gbeen bama nɛn Bosara taani
 Edɔn kaa wuyaxi yi faxa yɛngɛni.

⁷ E yɛɛratine fangan gbo

alo burunna ɲingene,

koni e fan faxama nɛn bonne xɔn,
 e nun ɲingene nun turane.

E yamanan nafema nɛn wunla ra,
 e turen yi radin bɔxɔn ma.

---

* **34:4:** Men kaane yi **sarene** batuma na waxatini.

8 Bayo, gbeenɔxɔ ɔxɔn nan na ra Alatala xɔn,
 gbeenɔxɔn nɛɛn nan na ra
 Siyon taan xun mayɛngɛna fe yi.

9 Edɔn yamanan baane findima nɛn dolen na.
 A xuben yi maxɛte dole tɛɛn na,
 e ɔxɔn yi findi dolen ganmatɔɔn na.

10 Kɔɛɛn nun yanyin na,
 a tɛɛn mi tuma,
 a tutin yi lu tɛ kore habadan!
 E yamanan yi lu rabeɲinxi
 han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ,
 muxun mi fa dangue na yi mumɛ!

11 Na yi findi xutunxunbane nun sagalene konna
 ra,
 toxorone nun xaxane yigiyadena.
 Ala yi a lu a yitɔntaren nun a yigenla ra
 alo a dunuɲa da waxatin naxan yi.

12 A muxu gbeene mi fa luma na,
 naxanye mangan dɔxe,
 a kuntigine birin ɲanma nɛn.

13 Wudi ɲali kanne solima e manga banxine kui
 nɛn,
 sɛxe ɲaxine nun tansinne yi a yire makantanxine
 rasuxu,

a findi kankone nun dangaranfulene konna ra,
 14 burunna subene nun kankone naraladena,
 burunna kɔtɔne yi lu wuge e bode ma mɛnni.
 Kɔe ra yinnan Liliti yi dɔxɔ na bɔɲe xunbenli.

15 Saɲin fan a soden toma na nin,
 a yi a xeɛene bira,
 a yi e rasɛge,
 a a diine malan a nininna bun.

Sege ne fan e malanma na nin.

¹⁶ Xa ε Alatalaa kediri kui to,
ε ito xaranma nen na, a naxa,
“Subeni itoe sese mi dasama na yi,
birin nun a lanfaan nan fama,
bayo Ala bata na yamarin fala.
A Nii Sarijanxin nan e malanma.

¹⁷ A tan nan e doxodene ragidima.

A tan nan e yirene maliga,
a yi e yitaxun.

Na yamanan findima nen e gbeen na han
habadan,
e yi lu na han mayixete n nun mayixete.”

35

Yerusalen xunba fena konyiyani

¹ Tonbonna nun doxo xaren sewama nen!
Burunna jingima nen sewani
a fuga alo gabala fugena.

² Fugene luma nen burunna yiren birin yi.
Burunna jingine yiriwama nen jaxanni.

A doxo sewani!

Liban yamanan noron sifan bata fi a ma,
e nun Karemele geyaan nun Saron meremerena.
Nayi, muxune no Alatalaa binye gbeen toe nen,
en ma Alaa norona.

³ E muxu xadanxine rawekile.
Naxanye xinbiye xuruxurunma,
ε ne senbe so.

⁴ Naxanye boje bata mini,
ε a fala ne xa, ε naxa,
“E wekile, ε nama gaxu,

ε Ala famaani ni i ra ε gbeen ɲɔxɔdeni.
Ala ε yaxune saranna fima ɲɛn,
a tan yεtεɛn yi fa ε rakisideni.”

⁵ Nayi, danxutɔne seen toma ɲɛn,
tuli xɔrine yi feen mε.

⁶ Nayi, sankalatɔne yi tugaɲɲe ayi
alo xɛnle,
bobone yi sɔnxɔn nate sɛwani.
Amasɔtɔ tigi ige gbeen minima ɲɛn tonbonni,
baane yi mini bɔxɔ xareni.

⁷ ɲɛmɛnsin wolonxin findima ɲɛn daraan na,
min xɔli yiren yi masara tigi yirene ra.
Kankone yi xima dɛnaxanye yi nun,
gbalan nun tanbinna yi sabati mɛnni.

⁸ Kira gbeen luma mɛnna nin
naxan xili bama
a “Sariɲanna Kirana.”
Muxu haramuxine mi sigan tima a xɔn
fɔ a xa findi ne nan gbee ra
naxanye na bira a fɔxɔ ra.
Xaxilitare yo mi na xɔn sigε.

⁹ Yatane mi luma mɛnni,
sube xajɲene mi fε na mumε!
E mi toε na!
Alaa muxu xunbaxine nan sigan tima mɛnni.

¹⁰ Alatala na naxanye xɔrɔya,
ne fama mɛnna nin.
E fama ɲɛn gbelegbele ɲaxajɲaxani Siyon taani,
habadan sɛwan yi e yεtagini yalan.
ɲaxajɲaxan nun sɛwan luma ɲɛn e yi,
sunun nun kutunna yi ɲan fefe!

36

*Asiriya mangan yi a kɔnkɔ Yerusalen xili ma
Mangane Firinden 18.13,17-37 e nun Taruxune
Firinden 32.9-19*

¹ Xesekiyaa mangayaan ɲɛɛ fu nun naanin-
deni, Asiriya mangan ɛnakeribi yi siga Yuda taa
makantanxine xili ma, a yi e birin suxu.

² Asiriya mangan yi a sofa kuntigin nun a gali
ɛnbɛmaan nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalen
yi keli Lakisi taani. Sofa kuntigin yi fa Yerusalen
yi, a sa ti ige ramaraden faxaraxiin dɛxɔn,* dugi
xane xɛɛ ma kiraan na.

³ Nayi, Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxi
kuntigin yi mini a ralandeni e nun sebeli tiin
Sebena nun Asafi a dii xɛmɛn Yowa, mangana
yenla.

⁴ Sofa kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ a fala
Xesekiya xa, ɛ naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito
nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma?’

⁵ I yengi a ma a fɛrɛn nun ɛnbɛna i yii, i yɛngɛn
so, koni fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan
saxi nanse yi han i murutɛ n xili ma?

⁶ I ya lannayaan saxi Misiran nin, a mɛn kaane
xa ɛ mali. Na luxi nɛn alo muxun na la xayen
na a dunganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba.
Naxan na a digan a yi, na a maxɔɔma nɛn. Misiran
mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma
a ra.

⁷ Waxatina nde ɛ falama nɛn n xa, ɛ naxa,
“Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.” Koni,
Xesekiya bata yi Ala batudene kala geyaan fari,

---

* **36:2:** Ige ramaraden naxan geyaan na.

a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “E xinbi sinma nen yire sariɓanxini ito yeɗagi.”

⁸ Iki, ε nun n kanna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soo wuli firin soε ε yii, xa ε nɔε soo ragine soɗε.

⁹ E mi n kanna walikεεn keden peen nɔε, hali naxan xurun e birin xa. E lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra.

¹⁰ A yeɗena, n faxi yamanani ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yeɗεεn nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxɔri.’ ”

¹¹ Nayi, Eliyakimi nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasɔɓ nxu a mema, nxu mi falan tima Heburu xuini yamaan yi a mε naxanye yinna xuntagi.”

¹² Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye dɔxi yinna xuntagi, ne fan xa a mε nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xɔnla min ε xɔn yengeni.”

¹³ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “E manga gbeen xuine ramε, Asiriya mangana!

¹⁴ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi nɔε ε rakise n ma mumε.

¹⁵ Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a falε a Alatala ε ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni.

¹⁶ E nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na mumε, amasɔɓ Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: E

bɔɲɛ xunbenla fen n na, ε xεtε n ma, birin a yii se nun a bogise donɲɛ, birin yi a ige ramaraden igen min,

¹⁷ han n yi fa, n yi ε xali yamana gbεtε yi alo ε gbeenā, murutun nun manpa bili nakɔne yamanān naxan yi, bogiseen nun burun yamanān naxan yi.

¹⁸ Nayi, ε nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a fala a Alatala ε xunbama nɛn. Siya gbεtεne alane Asiriya mangani kala nɛn e yamanān suxu feen ma ba?

¹⁹ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minɛn? Sefarawayimi alane minɛn? E Samari xunba nɛn n yii ba?

²⁰ Yamanane alane yε, nde a yamanān xunba n yii? Alatala xa Yerusalɛn xunba n yii di? ”

²¹ Naxanye birin yi na, ne yi dundu, e mi yabi keden peen ti, amasɔtɔ Manga Xesekiyaa yamarin nan yi na ra.

²² Xiliki a dii xεmɛna Eliyakimi, mangana banxi kuntigin nun seβɛli tiin Sebena nun Asafi a dii xεmɛn Yowa, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fɛma, e dugine yibɔxi e ma sununi, e sofa kuntigina falane yεba a xa.

37

Xesekiya yi Nabi Esayi maxɔdin

Mangane Firinden 19.1-13

¹ Manga Xesekiya to na mε, a yi a dugine yibɔ a ma, a kasa bɛnbɛli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini.

² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, seβɛli tiina e nun saraxarali

fonne, kasa bɛnbɛli dugin nagodoxi e ma sununi siga Nabi Esayi konni, Amɔsi a dii xɛmɛna.

³E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: ‘Kɔntɔfinla nun tɔrɔn nun yagi lɔxɔn nan to ra nxu xa, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari.

⁴Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin namɛ, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a ɲaxankatama nɛn a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi yama dɔnxɛna fe ra.’ ”

⁵Manga Xesekiyaa xɛrane to siga Esayi fɛma,

⁶Esayi yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ ito nan falama ɛ kanna xa, ɛ naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mɛxi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikɛne n nayelevu falan naxanye tixi.

⁷N xaxinla nde rasoma a yi nɛn, a na xibarun mɛ waxatin naxan yi, a xɛtɛma nɛn a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra mɛnni.’ ”

Asiriya mangan mɔn yi a kɔnkɔ Yerusalen ma

⁸Asiriya sofa kuntigin yi a mɛ a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yɛngɛdeni, a fa a li mɛnna nin.

⁹Nayi, Asiriya mangan yi a mɛ a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yɛngɛdeni. A na fe mɛxina, a yi xɛrane rasiga Xesekiya ma, a naxa,

¹⁰“Ɛ sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, ɛ naxa, ‘I laxi i ya Ala ra ɲaxi ra, i yengi a ma a nɔɛ nɛn n tan Asiriya mangani kalɛ Yerusalen yɛngɛdeni. I nama tin Ala yi i mayenden.

11 I bata a mε Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxɔrixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbε nεn na ma ba?

12 N benbane siyaan naxanye alane raxɔri, ne e xunba nεn ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamananane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani?

13 Manga Xamata nun Manga Arapada nun Se-farawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minεn yi? ”

*Xesekiyaa Ala maxandina
Mangane Firinden 19.14-19*

14 Xesekiya yi kedi sebεxin nasuxu xεrane yii, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yεtagi.

15 Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa,

16 “Alatala Sεnbεn Birin Kanna, Isirayilaa Ala, naxan dɔxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bɔxɔ xɔnna mangayane birin xun na, i tan nan bɔxɔn nun kuyen daxi.

17 Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeεne rabi, i n mato. I Sεnakeribi a falani itoe birin name, a sofa kuntigin naxanye rafaxi habadan Ala konbideni.

18 Alatala, jɔndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxɔri, a yi e bɔxɔne kala.

19 E bata e alane woli tεeni, bayo Ala mi yi e ra nun mumε, muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gεmε masolixine nan tun yi e ra.

20 Iki, Alatala, nxɔ Ala! Nxu xunba Sεnakeribi yii, alogo bɔxɔ xɔnna yamananane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!”

*Senakeribi a fe yi kala**Mangane Firindena 19.20-37 Taruxune Firinden
32.20-21*

²¹ Nayi, Esayi, Amosi a dii xemen yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin me i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana.

²² Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa,
‘Siyon taa faɗin bata i raɗaxu,
a i magelema.

Yerusalen kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²³ I nde konbixi
i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala Sariɗanxin
xili ma!

²⁴ Fata i ya xerane ra,
n tan Marigina, i bata n konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xon,

n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a wudi kuyene segeɗa nen,

e nun a suman wudi faɗi faɗine.

N sa a xuntagin naɗanna li

e nun a foton faɗina.

²⁵ N bata xoninne ge yamana gbetene yi,
n yi e igen min.

N Misiran baa igene birin xarima nen

n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁶ Koni, i tan Senakeribi,
i mi a kolon

a n feni itoe yelanxi nen
to mi na ra?
N yi e yiton xabu waxati danguxine.
Iki, n bata yamarin fi,
a rakamali,
i xa taa makantanxine lu kalaxi
alo gemε malanxine.

²⁷ E muxune senbe mi na,
e gaxuxi, e yagixi.
E bata lu alo xee ma seχene
alo se sonle,
alo seχen fanyen ma
naxan xarama benun a xa gbo.

²⁸ Koni, n na a kolon,
i na doxo,
i na mini, i na so,
i na xolo n xili ma.

²⁹ I bata xolo n xili ma,
n yi i konbi ti xuiin me.
Nanara, n nan n ma wuren birama nen i jone
n yi n ma karafen bira i de kidine yi.
I faxi kiraan naxan xon
n yi i raxete na xon.'

³⁰ Ala ito nan falaxi
i tan Xesekiya xa, a naxa,
'Ito xa findi taxamasenna ra i xa:
Bogiseen naxanye solixi e yete ma,
ε bata ne don jeni ito ra,
na nan mon ligama jeε famatoni,
koni jeε saxandeni,
ε seen sima nen, ε yi a xaba,
ε yi manpa binle si,
ε yi e bogine don.

³¹ Yuda bomsanna muxu donxen naxanye na lu,

ne mən e salenne raminima nən
alo wudina, e bogi.

³² A dənxe ne minima nən Yerusalen yi,
a dənxe ne luma nən e nii ra Siyon geyane yi.
Alatala Senben Birin Kanna na nan ligama a xanuntenyani.’ ”

Senakeribi raḡanna

³³ Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya Mangan ma iki, a naxa,

“A mi soe taani ito yi mumε!

A mi xalimakuli wole be yi.

A mi makantan wure lefa tima a xa.

A mi gbingbin natema a xili ma.”

³⁴ Alatalaa falan ni ito ra. A naxa,

“A faxi kiraan naxan xən

a xεtεma nən na xən.

A mi soe taani ito yi mumε.

³⁵ N taani ito makantanma nən,

n yi a rakisi,

n tan ma fe ra

e nun Dawuda a fe ra, n ma walikεna.”

³⁶ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi mini, a muxu wuli kemε tonge solomasεε wuli suulun faxa Asiriya kaane ganli. Yamaan to keli xətənni, e yi e binbine to.

³⁷ Nayi, Asiriya mangan Senakeribi yi a ganla rakeli, a xεtε Niniwa yi.

³⁸ Ləxəna nde, Senakeribi yi xinbi sinxi a ala Nisiroki batu banxini a batudeni, a dii xεmεne Adarameleki nun Sareseri yi a faxa silanfanna ra, e yi e gi siga Ararati yamanani. A dii Esaraxadon yi dəxə a pəxəni.

38

Xesekiyaa furena fe

*Mangane Firinden 20.1-11 e nun Taruxune
Firinden 32.24-26*

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Aməsi a diin yi fa a fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yitɔn, amasɔtɔ i faxamatɔn ni i ra, i mi fa siimaya sɔtɔma.’ ”

² Xesekiya yi a yεε rafindi banxin kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa,

³ “Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nɛn i yɛtagi lannayaan nun bɔɲε faniyani, naxan fan i yεε ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han.

⁴ Nayi, Alatala yi falan ti Esayi xa, a naxa,

⁵ “Siga, i sa a fala Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mε, n bata i yεεgen to. N mɔn ɲεε fu nun suulun sama nɛn i ya siimayaan fari.

⁶ N ni i tan nun i ya taan xunbama nɛn Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nɛn.’ ”

⁷ Esayi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala taxam-asenni ito nan yitama i ra, alogo i xa a kolon fa fala Alatala naxan falaxi, a na ligama nɛn, a naxa,

⁸ ‘N nininna raxetema nɛn xanbin na Axasi a banxin teden ma sanna yε fu.’ ” Nayi, nininna yi xεtε xanbin na banxin teden ma sanna yε fu.

Xesekiyaa Ala maxandina

⁹ Yuda mangan Xesekiya betini ito nan sɛbε, a to fura, a yi keli furen ma.

¹⁰ N yi a falama nɛn, n naxa,

“N nɛɛn fa n ma siimayaan tagiin li tun,

n sigama nɛn laxira so dɛɛne ra
n yi bɔnɔ n ma siimayaan lɔxɔ dɔnxɛne yi!"

¹¹ N mɔn yi a falama nɛn, n naxa,
"N mi fa Alatala toma sɔnɔn
niiramane tagi bɔxɔ xɔnna fari, Alatala!
N mɔn mi fa muxu yo toma sɔnɔn
muxune yɛ dunuɲa yi!

¹² N fati bɛndɛna n niin yigiyadeni ito bata kala,
a makuya n na
a lu alo xuruse rabana bubuna.
N bata n ma siimayaan mafilin
alo gɛɛɛ wurundunxina.
N ma gɛɛɛn bata bolon.
Xɔtɔnna nun ɲinbanna tagi,
i n naɲanma nɛn!

¹³ N bata n naxara han xɔtɔnɛni,
koni alo yatana,
a bata n xɔnne birin yixin.
Yanyin nun kɔɛɛn na,
i bata n naɲan.

¹⁴ N wuga xuiin mini nɛn
alo tuntunna nɛma tugaɲɛ,
n lu kutuɲɛ alo ganbana.
N yɛɛne lu nɛn tixi kore tɔrɔni,
n yi lu a fale, n naxa,
'Marigina, n ɲaxankataxi,
n mali!' "

¹⁵ N fa nanse falama?
A bata falan ti n xa.
A tan yɛɛɛn nan feni ito ligaxi.
N sigan tima nɛn yɛɛɛ magodoni n ma siimayaan
birin yi
n niin sɔxɔlɛni ito a fe ra.

16 Marigina, siimayaan sətəma i ya fanna nin,
n mən n nii ra a tan nan xən.
I bata n sənbe so,
i yi n nakendəya.

17 N ma tərəyaan bata maxete bəne xunbenla ra.
I tan nan n niin masigaxi sayaan na,
n to rafanxi i ma,
i yi i xun xanbi so n yulubine birin yi.

18 Laxira xa mi i tantunma.
Sayaan xa mi i matəxə bətin bama.
Faxa muxune nēma sama gaburun na,
ne yengi mi fa i ya lannayaan ma.

19 Koni naxanye e nii ra, niiramane,
ne nan i tantunma alo n tan to.
Fafane i ya lannayana fe falama nən e diine xa.

20 Alatala bata n nakisi!
Nayi, nxu nxə maxaseene xuiin naminima nən
Alatala Batu Banxini nxu siin sogen dənxeen birin
yi.

21 Esayi bata yi a fala, a naxa, “E xədə bogi
yidinxina nde tongo, ε a sa a furen dε, a yalanma
nən.”

22 Xesekiya bata yi a fala, a naxa, “N na kolonma
taxamasenna mundun xən fa fala a n sigama
Alatala Batu Banxini?”

39

Babilən xərane Mangane Firinden 20.12-21

1 Na waxatini, Babilən Manga Baladan ma dii
xəmən Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma
seen nasiga Xesekiya ma, amasətə a bata yi a fure
feen nun a kəndəyana fe mε nun.

² Xesekiya yi xεrane rasενε, a yi a banxin kui seene birin yita e ra: gbeti fixεn nun xεmana, wudi bogi ture fajine nun latikεnεnna nun a yεnge so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradeni. Sese mi lu Xesekiyaa banxini a mi naxan yita e ra e nun a bεxεn birin.

³ Nabi Esayi mεn yi fa Manga Xesekiya fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minεn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilεn.”

⁴ Esayi mεn yi a maxεdin, a naxa, “E i ya banxin to nεn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nεn. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.”

⁵ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatala Sεnbεn Birin Kanna falan name!

⁶ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nεn Babilεn yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra.

⁷ E i ya dii xεmena ndee tongoma nεn, i yetεεn naxanye sεtεma, alogo e xa findi Babilεn mangana banxin xεmε tεgenne ra.”

⁸ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nεn bεrε xunbenli e nun marakantanni n ma siimayani.”

40

Alaa yamaan xunba fena

¹ ε Ala naxa,
“ε n ma yamaan madεnden,
ε a madεnden!

2 $\text{\textcircled{E}}$ Yerusalen kaane ralimaniya,
 $\text{\textcircled{e}}$ a rali e ma,
 a e naxankata wanle bata nan.
 A e bata mafelu e haken na,
 e bata yelin e yulubine saranna sote
 Alatala yii han dɔxɔ firin!”

3 Muxuna nde xuiin minima, a naxa,
 “ $\text{\textcircled{E}}$ kirani tɔn Alatala yee ra tonbonni,
 $\text{\textcircled{e}}$ kira tinxinxin nafala en ma Ala xa burunna ra!

4 $\text{\textcircled{E}}$ folone birin naxutu,
 $\text{\textcircled{e}}$ geyane nun yire matexine birin wuru.
 Yire tintinxine yi matinxin,
 gɛmɛ yirene yi findi lantane ra.

5 Nayi, Alatalaa binyen minima nen kenenni,
 daala birin yi a to!”
 Alatala de xuiin nan na ra.

6 Muxuna nde a falama,
 a naxa, “I xui ramini!”
 N yi a fala, n naxa,
 “N xa nanse fala?”
 A naxa, “Adamadiine birin luxi nen
 alo seɛɛna
 e binyen birin yi lu alo se fugena.

7 Alatala de foyen na dangu seɛɛne fari,
 e xarama nen,
 e fugene yi yolon.

Yamaan luxi nen alo seɛɛna yati!

8 Seɛɛne xarama nen,
 e fugene yi yolon,
 koni en ma Alaa falan luma nen habadan.”

Xibaru faɲina fe

9 Ɛ tan Siyon kaan naxanye sa xibaru fajin
 xerayani bama,
 ɛ te geya matexin fari,
 ɛ xuini te han,
 ɛ tan Yerusalɛn kaan naxanye sa xibaru fajin
 xerayani bama.

Ɛ xuini te, ɛ nama gaxu.
 Ɛ a fala Yuda yamanan taane xa,
 ɛ naxa, “Ɛ Ala ni i ra!”

10 A mato,
 Marigina Alatala fama fangani.
 A mangayaan nabama a sɛnbɛni.
 A fama a yama xunbaxin na,
 a naxan sɔtɔxi a kɔntɔnna ra.

11 A a yamaan masuxuma
 alo xuruse rabana.
 A yɛxɛɛ diine tongoma nɛn a yii,
 a yi e xali a yii kanke,
 a ti e ngane yɛɛ ra a fanni.

Ala dangu seen birin na

12 Nde fɔxɔ igene saxi a yiin kui,
 a yi e maliga,
 a kore xɔnna danne maliga a yiin na?
 Nde bɔxɔn bɛndɛn yatɛxi deben kui,
 a geyane yiliga sikeela ra,
 a yire matexine binyan yatɛn kolon ligaseen xɔn?

13 Nde Alatala miriyane kolon?
 Nde nɔɛ findɛ a kawandi muxun na,
 a yi a rakɔta?

14 Ala nde maxɔdinxi a maxadi feen na,
 alogo a xa xaxinla sɔtɔ?
 Nde a xaranxi kiti kɛndɛ saan ma?
 Nde a xaranxi fekolonna ma?

Nde xaxilimayaan kiraan yitaxi a ra?

¹⁵ Siyane luxi nɛn

alo igen dindinna palanna kui.

E mi yatɛxi se ra

alo gbangbanna na sa sikeela fari.

Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yelefu

alo gbangbanna naxan tema.

¹⁶ Liban yamanan subene birin xurun saraxan na

naxan yi daxa nun a ba Ala xa,

a wudine mi wuya

naxanye findɛ saraxa gan tɛɛn yegene ra.

¹⁷ Sese mi siyane ra a yɛɛ ra yi!

Ala ne yatɛxi fufafuun nan na.

A yigenla fisa e xa!

¹⁸ Ɛ waxi Ala sa feni nde ma?

Ɛ sawuran mundun yitɛ

e nun naxan maliga?

¹⁹ Xabun nan sawuran nafalama suxuren na,

xɛma wanla yi xɛmaan sa a ma,

a yi kɔɛ bira yɔlɔnxɔn wure gbeti daxine rafala.

²⁰ Yiigelitɔɔn naxan mi nɔɛ na sɔtɛ a gbee ala xa,

na kannu wudi xɔdɛxɛn nan sugandima,

a yi xabu kesuxin fen,

na yi suxuren nafala a xa

naxan mi kalama.

²¹ Ɛ mi a kolon ba?

Ɛ mi a mɛxi ba?

A mi ralixi ɛ ma ba,

xabu a fɔlɔni?

Bɔxɔn bɛtɛn saxi kii naxan yi,

ɛ munma na famu ba?

²² A tan nan dɔxi bɔxɔ xɔri digilinxin xun ma,

muxune fan luxi a yεε ra yi nεn
alo suηene.

A kore xɔnni fulunma
alo dugi yelefuxina xunna soon na,
alo garena a dɔxɔden na.

²³ A tan nan kuntigine senben kalama,
e lu fuyan,
a yi bɔxɔ xɔnna kitisane lu fuu.

²⁴ E luxi nεn alo sansina.
E nεεn fa si tun,
e na woli xεεn ma tun,
salen yεε mi e binle ma singen,
Alaa foyen yi fa e ma, e xara,
wuluwunla yi e xali alo se dagina.

²⁵ Ala sariηanxin naxa,
“E n misalima nde ma,
nxu nun naxan lan?”

²⁶ E yεεne rate kore,
ε a mato!
Nde na seene daxi?
Nde e ganla defexin naminima,
a yi e birin xili e xinla ra?
Fata a fanga gbeen nun a senbe magaxuxin na,
keden peen mi dasama.

Ala nan fangan fima muxune ma

²⁷ Yaxuba bɔnsɔnna,
nanfera ε a falama,
Isirayila yixεtene,
nanfera ε a falama, ε naxa,
“Nxɔ kiraan bata luxun Alatala ma,
nxɔ Ala mi fa nxu xun mafala kitin sama?”

²⁸ I mi a kolon ba?
I mi a mεxi ba?

Alatala nan habadan Ala ra,
 naxan bəxən danne birin daxi.
 A mi xadanma, a mi taganma.
 A xaxilimayaan mi nəε fεεfεεε!
 29 A fangan fima muxu xadanxine ma,
 a muxu taganxine sənben xun masa.
 30 Banxulanne yeteen xadanma,
 e tagan,
 foningene yi bira xadanni.
 31 Koni naxanye xaxili tixi Alatala ra,
 ne mən sənben sətəma nən.
 E tujanma nən alo singbinna,
 e yi e gi, e mi xadan,
 e lu sigan tiyε, e mi tagan.

41

Ala nun suxurene fe

1 Ala naxa,
 “E tan fəxə ige tagi bəxən muxune,
 ε dundu alogo ε xa n xuiin name.
 E tan yamanane muxune,
 ε wəkilen sətə,
 ε maso, ε falan ti.
 En kitin sa en tagi.
 2 Nde muxuna nde rakelixi sogeteden binni,*
 a yi a xili,
 a xa lu tinxinna fəxə ra?
 Nde siyane soxi a yii
 a mangane xuru a bun,
 a silanfanna yi e findi burunburunna ra

---

* **41:2:** Yanyina nde, a Kirusi nan ma fe falama be, Perisene mangan naxan Babilən kaane nə yeŋeŋi. Na feen mato Taruxune Firinden 36.22-23 kui.

a xanla yi e findi se dagin na
foyen naxan xalima!

³ A muxune sagatanma yengeni,
a mən yi dangu bəne xunbenli kiraan xən
a munma yi a sanna ti denaxan yi.

⁴ Nde feni itoe rakamalixi,
a tan naxan yi mayixetene maxilima
xabu a fəlni?

N tan Alatala nan a fəln na,
n mən luma nen a rapanni.”

⁵ Fəxə ige tagi bəxəne muxune bata a to,
e gaxu,

bəxən danne muxune xuruxurunma,
e birin bata keli, e fama.

⁶ Birin a bode malima,
birin a falama a lanfaan xa,
a naxa, “I wekilə!”

⁷ Yii rafalan fan xabun senbe soma,
naxan wuren malaxunma,
na xabun nawekiləma,
a yi a fala suxuren nafala kiin ma,
a naxa, “A lanxi.”

A yi suxuren gbangban
alogo a nama bira.

Marigin yi Isirayila xunba

⁸ Koni ε tan, Isirayila yixetene,
n ma walikene,
Yaxuba yixetene,
n naxanye sugandixi,
ε tan Iburahima bənsənna,
n xəyina,

⁹ n sa ε tan nan fenxi bəxən danne ra,
n sa ε tan nan xilixi bəxən tongonne ra,
n na a falaxi ε tan nan xa, n naxa,

“N ma walikεεn nan ε ra,
n bata ε sugandi,
n mi n mεxi ε ra.”

¹⁰ Nayi, ε nama gaxu
amasɔtɔ n na ε xɔn.
ε nama kɔntɔfili,
amasɔtɔ ε Ala nan n na.
N na ε sɛnben gboma ayi nen,
n yi ε mali,
n yi ti ε bun sɛnben nun tinxinni.

¹¹ Naxanye birin yi kelixi ε xili ma,
ne yagima nen e xun sin!
Naxanye yεngεn nakelixi ε xili ma,
ne luma nen fufafu, e raxɔri.

¹² ε ε yεngεfane fenma nen,
koni ε mi fa e toma sɔnɔn!
Naxanye yi ε yεngεma,
ne luma nen fuu.

¹³ Amasɔtɔ n tan nan Alatala ra,
ε Ala,
naxan ε yiifari ma yiin suxuma,
n yi a fala ε xa,
n naxa, “ε nama gaxu,
n tan nan ε malima.”

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“ε tan Yaxuba bɔnsɔnna,
ε tan naxanye luxi alo kunla,
ε nama gaxu,
ε tan Isirayila muxudine,
n tan nan ε malima,
n tan Isirayilaa Ala Sariɲanxin naxan ε xunbama.

¹⁵ A mato, n bata i findi ɲingen xεε ra bɔnbɔ seen
na
wure ɲin wuyaxin naxan ma

naxanye nɛnɛ a ra, e ɲɔɛ raminixi.
 I geyane wuruma nɛn,
 i yi e raxuya ayi,
 i yi yire matexine liga
 alo se dagina.

¹⁶ I e yifema nɛn,
 foyen yi siga e ra,
 wuluwulu gbeen yi e raxuya ayi.
 I tan ɲaxanma nɛn Alatala yi,
 i yi i kanba Isirayilaa Ala Sariɲanxini.”

Tonbonna findima ige yiren na

¹⁷ Yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune igen fenma,
 koni sese mi na!
 Min xɔnla bata e lenna maxara.
 Koni n tan,
 Alatala, n na e yabima nɛn,
 n tan, Isirayilaa Ala,
 n mi e rabeɲɲɛ mumɛ!

¹⁸ N baa igen nafama nɛn yire matexi magenle
 fari,
 n yi ige xunne ramini mɛɛmɛɛɛne tagi,
 n tonbonne findi darane ra,
 bɔxɔ xaren yi findi tigi yiren na.

¹⁹ N suman binle nun kasiya binle sima nɛn ton-
 bonni,
 e nun miriti binle nun oliwi binle.
 Ige mi yiren naxanye yi,
 n fɔfɔne nun gbɲɲɛne nun xarinne si mɛnne yi e
 bode xɔn,

²⁰ alogo e xa a to, e yi a kolon,
 e yi a rakɔrɔsi,
 e birin yi a famu
 a Alatala nan feni itoe birin ligaxi,

a Isirayilaa Ala Sarijanxin nan e rakamalixi.

Suxurene tɔnɔ mi na

²¹ Alatala naxa,
 “Ɛ fa ɛ xun mafala kitini.”
 Yaxubaa Mangan naxa,
 “Ɛ fa ɛ xɔn ba.”

²² Ɛ suxurene xa fa a fala en xa
 naxan fama ligadeni.
 Ɛ a fala nxu xa feen naxanye bata liga,
 alogo nxu xa nxu miri e ma,
 nxu yi e ranan kiin kolon.
 Xanamu, ɛ a yita nxu ra
 naxan fama ligadeni.

²³ Ɛ waxati famatɔne fe fala nxu xa.
 Nayi nxu a kolonma nɛn
 a alane nan ɛ ra.
 Ɛ fena nde liga,
 xa a findi a faɲin na
 hanma a ɲaxina,
 alogo nxu birin xa na to,
 gaxun yi nxu suxu.

²⁴ Koni na yigenla fisa ɛ xa,
 ɛ wanle mi sese ra.
 Naxan na ɛ sugandi,
 muxu haramuxin nan na kannu ra.

²⁵ N bata muxuna nde rakeli sogeteden kɔmɛnna
 ma,

a fama nɛn sa keli sogeteden binni
 naxan n maxandima.
 A mangane yibodonma alo borona,
 alo feɲɛ rafalan feɲɛ bɛndɛni bodonma kii naxan yi.

²⁶ Nayi, nde bata yi na feen fala a fɔlɔni,
 alogo en xa a kolon?

Nde a fala benun a xa liga,
alogo en xa a fala, en naxa,
“A jɔndi”?

Muxu yo mi sese fala,
feni ito mi falaxi benun a xa liga,
muxe mi ε fala yo mεxi.

²⁷ Koni n singe nan a fala Siyon taani,
n naxa, “A mato, e tan ni i ra!”
N bata xεrana nde fi Yerusalεn ma,
naxan fama xibaru fajin na.

²⁸ Anu n mi kawandi muxu yo toxi suxureni itoe
yε,
n na maxɔdinna ti,
e mi n yabima.

²⁹ A mato sese mi e ra.
E wanle mi sese ra.
E suxurene findixi foyen nun fe fuun nan na.

42

Alaa walikεna

¹ N ma walikεεn ni i ra,
n naxan εnβε soma,
n naxan sugandixi,
naxan n kenεnxi.
N na n ma Nii Sarijanxin sama nen a yi,
a yi kiti kεnden sa siyane xun na.

² A mi sɔnxɔ sɔnxɔε,
a mi a xuini tε,
a mi falan tiyε taan xun xɔn,

³ a mi xayε yidɔxini girε.
A mi lenpun tumatɔɔn natuyε.
Koni, a kiti kεnden sama nen jɔndin xɔn.

⁴ A mi xadanma,
a mi tunnaxɔlɔma a ma,

han a yi fa kiti kenɛn na bɔxɔ xɔnna fari,
han fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune fan yi e yigi sa a
sariyani.

⁵ Alatala ito nan falaxi, Ala
naxan kore xɔnna daxi,
a yi a yibandun,
naxan bɔxɔn nun a yi seene daxi,
a niiraxinla bira adamadiine yi
naxanye dɔxi a yi,
a niin bira ne yi
naxanye sigan tima a fari, a naxa,

⁶ “N tan Alatala,
n tan nan i xilixi tinxinni,
n yi i suxu i yii ma,
n yi i makantan,
n yi n yengi lu i xɔn.
N ni i findi n ma yamaan layirin xidi muxun na
e nun kenɛnna siyane xa,

⁷ alogo i xa danxutɔne yɛɛne rabi,
i yi suxu muxune ramini kason na,
i yi kasorasane xɔrɔya,
e mini dimini.”

⁸ “Alatala nan n tan na,
n xinla nan na ra.
N mi n ma binyen soma gbɛtɛ yii.
N mi n ma tantunna fiyɛ suxurene ma.

⁹ Fe singene bata yelin kamalɛ,
n fe nɛnɛne nan ma fe ralima ɛ ma
benun e xa fɔlɔ,
n xa ɛ rakolon ne ma.”

Beti nɛnɛna

¹⁰ Ɛ beti nɛnɛn ba Alatala xa,

bəxən danne birin xa a tantun bətini,
 ε tan naxanye sigama fəxə igen xun ma
 e nun a yi seene birin,
 fəxə ige tagi bəxəne nun e muxune birin.

¹¹ Tonbonna nun a taane xa e xuini te,
 e nun Kedari bənsənnə* dəxədəne!
 Sela kaane xa gbelegbele sɛwani,
 e xa sənχə paxapaxani geyane xuntagi!

¹² Binyen xa fi Alatala ma!

A xa tantun fəxə ige tagi bəxəne birin yi!

¹³ Alatala minima nən alo sofa wɛkilɛxina,
 a bəjən tema nən alo yɛngɛ so sɛnbɛmana.
 A sənχəma nən yaxune xili ma yɛngɛni,
 a yi e nə.

¹⁴ Xabu waxati xunkuye,
 n dunduxi,
 n naxaraxi, n na n yɛtɛ suxi.
 Koni iki, n səxələxi
 alo paxanla nɛma tinna ma,
 n gbelegbelema,
 n kutunma paxankatani.

¹⁵ N geyane nun yire matexine kalama nən
 n yi e se jingine birin xara.
 N baane findima nən tonbonne ra
 n yi darane xəri.

¹⁶ N danxutəne rasigama nən kiraan xən
 e mi naxan kolon.
 E yengi mi kiraan naxanye ma,
 n yi ti e yɛɛ ra ne xən,
 n yi dimin findi kɛnɛnna ra e yɛtagi,

---

* **42:11: *Kedari*** findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sɛbɛxi
 Dunuɲa Fəlon 25.13 kui.

n gεmε yirene findi lantaan na e xa.

N na nan ligama,

n mi e rabejinne mumε!

¹⁷ Koni naxanye e yigi sama suxurene yi,

e yi a fala sawurane xa,

e naxa, “Nxɔ alane nan ε ra,”

ne xεtεma nen e xanbi ra,

e yagi.

Isirayila yama tondixina

¹⁸ Ε tan tuli xɔrine, ε tuli mati!

Ε tan danxutɔne, ε yeεn ti,

ε seen to!

¹⁹ Danxutɔna nde ra,

xa n ma walikεen xa mi a ra?

Tuli xɔrina nde ra

alo n xεraan naxan nasigaxi?

Danxutɔna nde ra,

alo n bɔne xunbenla fixi naxan ma?

Danxutɔna nde ra,

alo Alatalaa walikεna?

²⁰ I bata fe gbegbe to,

koni i mi e famuxi.

I tunle rabixi,

koni e mi feen mεma!

²¹ Alatalaa tinxinna fe ra,

a bata a kenεn,

a xa a sariyan gboon nun a nɔrɔn makεnεn.

²² Anu, yama yiigelitɔ halagixini ito mato!

E bata e birin suxu,

e birin balanxi yinle ra,

e birin saxi kasoon na.

E yii seene bata suxu yeεngeni,

muxe mi na naxan e xunbε.

E yeτεen bata findi se suxin na yeεngeni,

muxe mi na naxan a fale,
a naxa, “Ne raxete!”

²³ Nde a tuli matima ito ra ε ye?
Nde a ligama a yeren ma,
to xanbi ra, a yi a tuli mati?

²⁴ Nde Yaxuba bənsəna soxi a yaxune yii,
a Isirayila so halagi tiine yii?

Alatala xa mi a ra,
en naxan yulubi tongo,
en mi tin birε naxan ma kira fəxə ra
en tondi a sariyane suxe?

²⁵ Nayi, a yi a xələ gbeen nagodo e fari
alo tenna
e nun yengən gbalone.

A yi e gan,
koni e mi sese famuxi,
a yi e raxəri,
koni e mi na feen yatε e bəneni.

43

Alatala nan Isirayila xunbama

¹ Ala naxan i daxi,
Yaxuba bənsəna,
naxan i rafalaxi,
Isirayila bənsəna,
Alatala ito nan falaxi iki,
a naxa, “I nama gaxu,
amasətə n bata i xunba!
N bata i xili i xinla ma.
N tan nan gbee i ra!

² Xa i danguma fəxə igeni,
n luma nən i xən.
Xa i danguma baane yi,

i mi i maminne.
 Xa i danguma teeni,
 a mi i ganne,
 tee degen mi i raxore.

³ Amasoto Alatala nan n na,
 i ya Ala,
 Isirayilaa Ala Sarihanxina,
 i rakisimana.
 N bata Misiran yamanan fi i xunbaan na,
 n yi Kusi yamanan nun Seba yamanan findi i joxon
 na.

⁴ Bayo i yatexi n xon,
 i binyaxi n yee ra yi,
 n bata i xanu.
 N bata muxune findi i joxon na,
 n yi yamane fi i niin xunbaan na.”

⁵ “I nama gaxu,
 amasoto n luma nen i xon.
 N fama nen i yixetene ra
 sa keli sogeteden binni,
 n yi sa e malan
 keli sogegododen binni.

⁶ N na a falama nen komenna binna xa,
 n naxa, ‘E bejin!’
 N yi a fala yiifanna binna xa,
 n naxa, ‘I nama e makankan!’
 Fa n ma dii xemene ra
 sa keli yire makuyeni,
 e nun n ma dii temene
 sa keli boxon danne ra,

⁷ n xinla falama naxanye birin xun ma
 n naxanye daxi n ma binyena fe ra,
 n naxanye rafalaxi,

n yi e da.”

⁸ Yamani ito ramini
naxanye danxuxi,
anu e yεene fan,
tuli xɔrini itoe,
naxanye tunle fan.

⁹ Siyane birin xa e malan e bode xɔn,
yamanane muxune birin!
Nde na fe falaxi e ye
benun a xa liga?
Nde fe fonne ralixi en ma?
E xa fa e serene ra,
e yi a mayita a yoona e xa!
En xa e xuiin name,
alogo muxune xa a fala,
e naxa, “E ɲɔndi!”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “E tan nan n serene ra,
ε tan naxanye findixi n ma walikene ra,
n naxanye sugandixi
alogo ε xa n kolon,
ε yi la n na.
N tan yi na yi
benun suxure yo xa rafala,
ala gbete yo mi na n tan xanbi.

¹¹ N tan nan Alatala ra,
n tan yati!
Ba n tan na,
marakisi ti gbete yo mi na.

¹² N tan nan feene makeɛnɛnma,
n muxune rakisi, n yi ε rakolon!
Ala xɔɲe mi a ra

naxan ε tagi fɔ n tan!
 Nayi, n serene nan ε ra,
 fa fala n tan nan Ala ra.”
 Alatalaa falan nan na ra.
¹³ “N tan yatigin nan na ra
 xabu a fɔlɔni!
 Muxu yo mi nɔε muxun bε n yii.
 N na naxan liga,
 nde nɔε a rakalε ayi?”

Alaa kininkininna

¹⁴ Alatala ito nan falaxi, naxan ε xunbama, Isir-
 ayilaa Ala Sariɲanxina, a naxa,
 “N muxuna nde rasigama nεn
 Babilɔn yamanan xili ma,
 ε tan ma fe ra.
 N yi Babilɔn muxu gixine kunkine kala,
 e yi e mamin,
 e yi e kanbama naxanye yi nun.
¹⁵ Alatala nan n tan na,
 ε Ala sariɲanxina,
 naxan Isirayila daxi, ε mangana.”

¹⁶ Alatala ito nan falaxi,
 naxan kiraan sama baa igen xɔnna ma,
 dangu ige gbeene yi,
¹⁷ naxan yεngε so wontorone nun soone rasiga
 yεngεni,
 e nun ganla nun sofa wεkilεxine e bode xɔn,
 e yi e sa,
 e mi fa kelima sɔnɔn,
 e yi tu alo saraban na ɲan.
¹⁸ A naxa:
 Fe singene nama fa rabira ε ma,
 ε ɲinan fe fonne xɔn!

19 $\text{\textcircled{E}}$ a mato,
n fe $\text{\textcircled{N}}$ $\text{\textcircled{E}}$ $\text{\textcircled{N}}$ nan ligama!

Na bata a $\text{\textcircled{f}}$ $\text{\textcircled{o}}$ iki,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ mi a kolon ba?

N kiraan sama $\text{\textcircled{N}}$ $\text{\textcircled{E}}$ tonbonni,
n yi baane ramini $\text{\textcircled{b}}$ $\text{\textcircled{x}}$ $\text{\textcircled{o}}$ xareni.

20 Burunna subene n binyama $\text{\textcircled{N}}$ $\text{\textcircled{E}}$,
kankone nun dangaranfulene,
 $\text{\textcircled{a}}$ $\text{\textcircled{m}}$ $\text{\textcircled{a}}$ $\text{\textcircled{s}}$ $\text{\textcircled{o}}$ n bata igen namini tonbonni,
n yi baane ramini $\text{\textcircled{b}}$ $\text{\textcircled{x}}$ $\text{\textcircled{o}}$ xareni,
alogo n ma yamaan xa e min,
n naxan sugandixi.

21 N yamaan naxan nafalaxi,
na n tantunma $\text{\textcircled{N}}$ $\text{\textcircled{E}}$.

Alayamaan makitima

22 $\text{\textcircled{E}}$ tan Yaxuba $\text{\textcircled{b}}$ $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{n}}$ $\text{\textcircled{s}}$ $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{n}}$ $\text{\textcircled{n}}$ $\text{\textcircled{a}}$,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ mi n tan xan xilixi!

$\text{\textcircled{E}}$ tan Isirayila kaane,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ bata $\text{\textcircled{\epsilon}}$ tunnax $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{l}}$ $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ma n tan mabinni.

23 $\text{\textcircled{E}}$ mi $\text{\textcircled{\epsilon}}$ $\text{\textcircled{y}}$ $\text{\textcircled{\epsilon}}$ $\text{\textcircled{x}}$ $\text{\textcircled{\epsilon}}$ $\text{\textcircled{\epsilon}}$ $\text{\textcircled{n}}$ $\text{\textcircled{e}}$ nun $\text{\textcircled{\epsilon}}$ siine baxi n xa saraxa gan
daxin na.

$\text{\textcircled{E}}$ saraxane mi findixi n ma binyen na.

N mi saraxane findixi goronna ra $\text{\textcircled{\epsilon}}$ xun ma,
n mi $\text{\textcircled{\epsilon}}$ raxadanxi wusulan saraxane badeni.

24 $\text{\textcircled{E}}$ mi gbeti yikalaxi n xa,
alogo $\text{\textcircled{\epsilon}}$ xa $\text{\textcircled{l}}$ $\text{\textcircled{a}}$ $\text{\textcircled{k}}$ $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{n}}$ $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{n}}$ $\text{\textcircled{n}}$ sara n xa,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ saraxa subene turen mi n wasaxi.

Koni $\text{\textcircled{\epsilon}}$ yulubine bata findi goronna ra n xun ma
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ yi n naxadan hakene $\text{\textcircled{x}}$ $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{n}}$.

25 Koni n tan nan keden pe $\text{\textcircled{\epsilon}}$ hakene xafarima,
n tan $\text{\textcircled{y}}$ $\text{\textcircled{\epsilon}}$ $\text{\textcircled{t}}$ $\text{\textcircled{\epsilon}}$ $\text{\textcircled{n}}$ $\text{\textcircled{a}}$ fe ra.

N mi fa n mirima $\text{\textcircled{\epsilon}}$ yulubine fe ma $\text{\textcircled{s}}$ $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{n}}$ $\text{\textcircled{o}}$ $\text{\textcircled{n}}$.

26 Fe danguxine rabira n ma.

En kiti feni ito $\text{\textcircled{y}}$ $\text{\textcircled{\epsilon}}$ $\text{\textcircled{b}}$ $\text{\textcircled{a}}$ en bode xa.

Ɛ falan ti, Ɛ yi Ɛ yeƐ xun mafala.

²⁷ Ɛ benban nan singe yulubin liga,
Ɛ fala radangune yi muruƐ n xili ma.

²⁸ Nanara, n bata yire sarijanxin kuntigine yate
muxu haramuxine ra,
n yi halagin nagidi Yaxuba yixetene ma,
n yi marayarabin nagidi Isirayila kaane ma.

44

Alatala nan keden Ala ra

¹ Koni iki, Yaxuba bɔnsɔnna,
n ma walikene,
Ɛ tuli mati,
n na Isirayila naxan sugandixi!

² Alatala ito nan falaxi,
naxan i daxi,
naxan i rafalaxi i nga kui,
naxan i malima, a naxa,
“Ɛ nama gaxu, n ma walikene,
Yaxuba bɔnsɔnna,
i tan Isirayila tinxinxina
n naxan sugandixi.

³ Bayo n ni igen nafama nɛn bɔxɔ xareni
n yi xudene radangu tonbonni.
N na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn i
bɔnsɔnne ma,
n yi barakan sa i yixetene fe yi.

⁴ E sabatima nɛn
alo sɛxɛne burunna ra,
alo wudi fajine xudene dɛ.

⁵ Muxuna nde a falama nɛn,
a naxa, ‘Alatala nan gbee n na,’
boden yi a fala,
a a xili nɛn ‘Yaxuba,’

gbete yi a sebe a yiin ma,
fa fala 'Alatala gbeena,'
a yi a yete xili ba a 'Isirayila.' ”

Naxanye suxurene rafalama

⁶ Alatala ito nan falaxi,
Isirayila Mangan naxan a xunbama,
Alatala Senben Birin Kanna naxa,
“N tan nan a folon nun a rajanna ra.
Ba n tan na,
Ala gbete mi na.

⁷ Nde luxi alo n tan?
Na kanna xa a xuini te!
A xa a yeba n xa,
naxan birin bata dangu
xabu n singe ra muxune da waxatin naxan yi!
A mon xa fe famatone fe fala,
naxanye fama ligadeni!

⁸ E nama gaxu,
e nama xuruxurun,
n mi yi e rakolonxi feni ito ma ba,
n yi a rali e ma
xabu to mi na ra?
N serene nan e tan na.
Ala gbete na,
ba n tan na ba?
E kantan fanye gbete yo mi na,
ba n tan na.
N mi gbete kolon.”

⁹ Naxanye birin suxurene rafalama,
fuyantenne nan ne birin na,
e se rafalaxi fisamantenne tonjo yo mi na.
E yete serene nan e ra:
E mi se toma, e mi fe kolon,

e mən luma nən yagini.

¹⁰ Muxun na alana nde rafala
hanma suxurena nde,
na tənə mi na.

¹¹ Na kannanun a sifan birin yagima nən.
Suxuren nafala muxune findixi adamadiine nan
tun na.

E birin xa e malan,
e xa e maso.

E gaxuma nən,
e yagi e bode xən.

¹² Xabun nɛma bunbin xabuma,
a walima tɛ wolonne nan na,
a yi a rafala dɛɛramaan na.

A a rawalima a sɛnbɛn nan na
koni kamɛn na a suxu,
a sɛnbɛn yi jan,
min xənla yi a suxu, a xadan.

¹³ Kabintan lutin sama nən wudin ma,
a yi lutin funfun naba a ma,
a yi a masoli wali seen na,
a yi a radigilin,
a yi a rafala muxu sawuran na,
a lu adamadiyaan nərən birin yi
alogo a xa a ti a batu banxini.

¹⁴ A sumanne nan sɛgɛma
hanma xarinne hanma warine
a naxanye raluxi fətənni,
e gbo.

Xanamu, a fəfəna nde tongo,
a tan yɛtɛɛn naxan sixi,
tule igen yi sa a ma, a gbo.

¹⁵ Adamadiine na wudina ndee ganma yegen na,
e yi nde tongo,

e yi e maxara a ra.
 E na nan ndee mən tongoma,
 e yi kudin so,
 e mən yi ndee tongo,
 e yi e gbee alana nde rafala,
 e yi e xinbi sin a bun,
 e suxuren nafala, e yi a batu.
 16 E yi a wudi dənxen findi yegen na,
 a gan,
 e yi suben jin ndee ra,
 e yi a gan ndee ra,
 e yi a don han e lugo.
 A mən yi a maxara,
 a yi a fala, a naxa,
 “N na n maxarama,
 n tɛɛ dɛɛn toma yati! ”
 17 A wudin dənɛna,
 a yi na rafala a gbee ala ra,
 a suxurena,
 a yi a xinbi sin a yɛtagi,
 a yi a batu, a naxa,
 “N xunba,
 bayo i tan nan n ma ala ra!”
 18 E mi fe kolon,
 e xaxili mi na,
 e yɛɛne raxixi
 alogo e nama sese to.
 E mi nɔɛ e mirɛ,
 e feene famu.
 19 Muxune mi e mirima,
 e xaxinla sɔtɔ,
 e mi feene yɛɛ toɛ
 alogo e xa a fala, e naxa,
 “N bata wudina ndee gan,

n kudin so a ra,
 n yi suben gan ndee ra,
 n yi a don.

N lan n xa a dɔnxɛn findi se haramuxin na ba,
 n yi n xinbi sin yegen bun?”

²⁰ E kankanma naxan ma,
 xuben nan gbansan na ra.
 E bɔɲɛn bata tantan,
 a e ralɔ ayi.

E niin mi xunbama,
 e mi a falama, e naxa,
 “Seen naxan n yii ito ra,
 wulen xa mi a ra ba?”

Tinxinna Ala xa

²¹ Yaxuba bɔnsɔnne,
 na feen xa rabira ε ma!
 Amasɔtɔ n ma walikɛɛn nan ε ra,
 Isirayila kaane!
 N na ε rafalaxi nɛn
 alogo ε xa findi n ma walikɛne ra,
 Isirayila kaane,
 n mi ɲinanma ε xɔn.

²² N bata ε hakɛne ba ε ma
 alo kundaan kore xɔnna ma
 e nun ε yulubine
 alo kundaan xɔtɔnni.
 E xun xɛtɛ n ma,
 amasɔtɔ n bata ε xunba.

²³ Kore xɔnna, gbelegbele sɛwani,
 amasɔtɔ Alatala bata wali!
 Bɔxɔn bunna, sɔnxɔ sɛwani,
 geyane, ε xuini te
 e nun ε tan fɔtɔnne nun wudine birin.
 Amasɔtɔ Alatala bata Yaxuba yixɛtɛne xunba,

a yi a binyen mayita Isirayila yi.

²⁴ Alatala ito nan falaxi,
a tan naxan i xunbama,
naxan i rafalaxi
xabu i i nga kui, a naxa,
“N tan, Alatala,
n bata feen birin liga,
n tan nan keden kore xɔnni fulunxi,
n tan yetεεn nan bɔxɔ xɔnna saxi.

²⁵ N tan nan waliyine wule mantaxane kalama,
n yi yiimatone findi daxune ra,
n yi fekolonne raxεε xanbin na
n yi e xaxilimayaan findi xaxilitareyaan na.

²⁶ N na n ma walikεna falane rakamalima nεn.
N ma xεrane na fe famatɔɔn naxanye rali,
n na a rakamalima nεn.
N bata a fala Yerusalεn ma, n naxa,
‘Muxune mɔn dɔxɔma nεn a yi,
Yuda taane mɔn tima nεn,
n mɔn yi taa kalaxine yitɔn.’

²⁷ N nɔε a fale tilinna ma,
n naxa, ‘Xara,
n xa i ya igen xɔri.’

²⁸ N yi a fala Kirusi ma,
n naxa, ‘N ma xuruse rabana!
A n waxɔn feene birin ligama nεn.’
N na a fala Yerusalεn ma,
n naxa, ‘A mɔn xa ti!’
E nun Ala Batu Banxin ma,
n naxa, ‘A mɔn xa bεtεn sa!’ ”

45

Ala yi Kirusi findi a walikεεn na

¹ Alatala ito nan falaxi a muxu sugandixin xa,

a naxa, “Kirusi, n naxan yii suxi,
 alogo n xa siyane magodo a yεtagi,
 n yi mangane yεngε so seene ba e ma,
 n yi dεεn fɔxɔ firinne rabi a yεε ra,
 alogo taan so dεεne nama fa ragali sɔnɔn,
² n tan yεtεεn tima nεn i yεε ra,
 n yi gbingbinne malaxun,
 n yi sulan dεεne kala,
 n yi dεεne balan wurene bolon.

³ N bɔxɔ bun nafunla soma nεn i yii,
 e nun nafulu luxunxina,
 alogo i xa a kolon
 fa fala a n tan nan Alatala ra,
 naxan i xilima i xinla ra,
 n tan Isirayilaa Ala.

⁴ N bata i xili i xinla ma,
 n yi tide binyen fi i ma,
 n ma walikεεn Yaxuba yixεtεne fe ra,
 Isirayila kaane, n naxanye sugandixi,
 koni i mi n kolon.

⁵ Alatala nan n tan na,
 gbεtε mi na.

Ba n tan na, Ala gbεtε mi na.

N bata i yitɔn yεngεn xili yi,
 hali i to mi n kolon,

⁶ alogo muxune xa a kolon,
 keli sogen teden ma han a gododena,
 fa fala ba n tan na,
 se gbεtε mi na.

N tan nan Alatala ra,
 gbεtε mi na.

⁷ N tan nan kεnεnna daxi,
 n yi dimin da,

n yi bəɲɛ xunbenla fi,
 n yi tərən nafa.
 N tan Alatala nan feen birin ligama.”

⁸“Tulen xa a yitən kore,
 tinxinna yi godo alo tulena!
 Bəxən xa rasənəya
 alogo kisin xa mini alo sansina,
 e nun tinxinyaan yi sabati e bode xən!
 N tan Alatala nan ne birin daxi.”

⁹Gbalon na kannna xa
 naxan yengen nakelima a dali marigin ma,
 muxun naxan luxi
 alo feɲena feɲene tagi.
 Feɲe bendena a fale a rafala muxun ma ba,
 a naxa, “I nanse ligama?”
 hanma a naxa,
 “Sese mi i ya wanla ra!”

¹⁰Gbalon na kannna xa
 naxan a falama a fafe ma,
 a naxa, “I nanse barixi ito ra?”
 hanma a naxa a nga ma,
 “I diin barin nanfera?”

¹¹Alatala ito nan falaxi,
 Isirayilaa Ala Sarihanxina,
 naxan Isirayila daxi, a naxa,
 “E tan nan n maxədinma fe famatəne ma,
 lan n ma diine fe ma,
 ε yi yamarine so n yii lan n yii fəxən ma?”

¹²N tan nan bəxə xənna rafalaxi
 n adamadiine da a fari!
 N tan yetɛɛn nan kore xənni fulunxi.
 N tan nan a sarene birin yamarima.

¹³N tan nan Kirusi rakelixa n ma tinxinyana fe ra,

n yi a ti kira yitɔnxin xɔn.
 A n ma taan tima nɛn.
 N ma muxun naxanye yi suxi yɛngɛni,
 a ne bejinma nɛn,
 e mi e xun saren fi.”
 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Misiran kaane nun Kusi yamanan yulaya seene,
 na Sabe kaa muxu kuyene wanle tɔnɔn luma nɛn i
 xa.

E fama nɛn i konni,
 e findi i gbeen na,
 e bira i fɔxɔ ra,
 e xidixi e bode ra,
 e yi e xinbi sin i yɛtagi
 e yi i maxandi, e naxa,
 ‘Ala i tan nan xɔn.
 Ala gbɛtɛ mi na,
 sese mi ala gbɛtɛye ra!’ ”

¹⁵ I tan Isirayilaa Ala, Marakisi Tiina,
 i findixi Ala luxunxin nan na.

¹⁶ Suxure rafalane birin yagixi,
 e xun sinxi,
 e birin xun sinxin sigama e bode xɔn.

¹⁷ Koni Isirayila kaane tan kisin sɔtɔma Alatala
 nan na habadan.
 Ɛ mi fa yarabɛ, ɛ xun sin mumɛ!

¹⁸ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi,
 a tan naxan kore xɔnna daxi,
 a tan Ala, naxan bɔxɔ xɔnna daxi,
 naxan a bɛtɛn saxi, a mi a magenla lu,
 koni a yi a da alogo muxune xa lu a yi.

A naxa, “N tan nan Alatala ra,
gbete mi na.

¹⁹ N mi falan tixi luxunna xan yi,
dimini baxɔn yirena nde yi.

N mi a falaxi Yaxuba yixetene xa,
n naxa, ‘E n fen fuyan!’

N tan Alatala,
n nɔndin nan falama,
n fe fajin nan nalima.”

Siyane tubi fena Ala ma

²⁰ “E tan siyane muxu gixine,

ε fa ε malan,

ε birin yi ε maso be!

Xaxilitarene nan wudi suxurene tongoma,

e yi batu seene maxandi

naxanye mi nɔe e rakise.

²¹ E falane ti, ε yi ε xɔnba.

E bode kawandi!

Nde muxune rakolonxi feni ito ra

xabu a fɔloni?

Nde bata yi a rali nun

xabu to mi na ra?

N tan Alatala mi a ra ba?

Ba n tan na, Ala gbete mi na,

Ala naxan tinxin,

Marakisi Tiina.

Ba n tan na, gbete mi na.

²² E yeε rafindi n ma, ε xa kisi,

ε tan naxanye birin baxɔn danne ra!

Bayo Ala nan n na,

gbete mi na.

²³ N bata n kɔlɔ n yeteni,

n yeten bata fala tinxinxini ito ti,

falan naxan mi maxεtεma, n naxa,
 ‘Xinbin birin sinma nεn n bun ma,
 λenna birin yi a kαlα n yi.

²⁴ E naxa: Tinxinna nun sεnbεna Alatala nan ke-
 den pe yi.’ ”

Naxanye birin yi xαlαxi a ma,
 ne birin yagixin fama nεn a fεma.

²⁵ Isirayila kaane birin tinxinna sαtαma nεn
 Alatala xαn,
 e yi e kanba Ala yi.

46

Babilon suxurene halagi fena

¹ Beli suxuren bata a xinbi sin,*
 Nebo suxuren yi a felen.

Ningene nan e suxurene maxalima.

E yi e dαxαma e xun ma nεn sali waxatine yi,
 koni iki e bata findi goronna ra sube xadaxine
 xun ma.

² E bata e felen e bode xαn,
 e yi e xinbi sin,

e mi nαε e suxurene rakisε
 naxanye findixi goronna ra
 bayo e tan yεtεεn sigama konyiyani.

³ Yaxuba yixεtεne, ε tuli mati n na,
 ε tan Isirayila yamaan muxu dαnxεne,
 ε tan naxanye goron n xun ma

xabu ε nga kui,
 xabu ε xijεn minma!

⁴ N luma na ki kedenna nin
 han ε fori waxatini.

* **46:1:** Babilon kaane gbee alane nan yi **Beli** nun **Nebo** ra.

N tima nɛn ε bun ma
 han ε xun sɛxɛne yi fixa.
 N bata na liga,
 n mɔn waxi ε xali feni,
 n ti ε bun, n yi ε xɔrɔya.

⁵ E n misalixi nde ra?
 Nxu nun nde lan?
 E nxu nun nde saxi nxu bode ma,
 nxu nun naxan maliga?

⁶ Muxune e xɛmane fima,
 e gbeti fixɛni liga sikeela fari,
 e xabun saren fi
 alogo a xa ala sawurana nde rafala,
 e xinbi sinjɛ naxan bun ma,
 e yi a batu.

⁷ E a tongo e tungunna ma,
 e a maxali,
 e sa a dɔxɔ a dɔxɔdeni.
 A mi nɔɛ keɛ a funfuni!
 Hali e xui ramini a ma,
 a mi e yabima.
 A mi e ratangama e kɔntɔfinle ma.

⁸ Feni ito xa rabira ε ma,
 ε yi ε wɛkile!
 E tan muxu murutɛxine,
 ε miri na ma ε bɔjɛni.

⁹ Feen naxanye danguxi a fɔlɔ fɔlɔni,
 ne xa rabira ε ma.
 Amasɔtɔ Ala nan n na,
 gbɛtɛ mi na!
 Ala nan n na,
 sese mi maliga n na!

¹⁰ Naxan fama ligadeni a raɲanna ra,

n na ralima a fɔlɔn nin.
 Naxan munma liga,
 n na fe falama xabu waxati xunkuye.
 N naxa, n ma fe ragidixin nakamalima nɛn.
 N wama naxan birin xɔn,
 n yi na liga.
¹¹ N bata sɛnbɛmana nde xili,
 sa keli sogeteden binni,
 naxan luxi alo singbinna
 alogo a xa n ma fe ragidixin nakamali,
 sa keli yamana makuyeni.
 N naxan falaxi, n yi na rakamali,
 n na naxan yitɔn, n yi na liga.
¹² Ɛ tuli mati n xuiin na,
 ɛ tan muxu bɔɲɛ xɔdɛxene,
 ɛ tan naxanye makuya tinxinna ra!
¹³ N ma tinxinyaan somatɔn ni i ra!
 A mi fa makuya.
 N mi fa buma, n kisin nafa.
 N kisin nasoma nɛn Siyon taani,
 n yi n ma nɔrɔn fi Isirayila ma.

47

Babilɔn taan kala fena

¹ Keli i ya mangaya gbɛdɛni
 i dɔxɔ bɔxɔni, Babilɔn taa faɲina.
 Babilɔn kaane, ɛ dɔxɔ bɔxɔni!
 A mi fa falama a ma sɔnɔn
 a taa ɲaxumɛ tofaɲina.
² Ɛ se din seene tongo alo konyine,
 ɛ yi sansi kɛsɛne findi a fuɲin na.
 Ɛ doma gbeene mate,
 ɛ danbane xa to, ɛ xudene gidi.

³ Ɛ ragenla toma nɛn,
 ɛ yagixin yi to.
 N nan n gbeen ɲɔxɔma nɛn,
 muxu yo mi n yikalɛ.

⁴ Isirayilaa Ala Sariɲanxin nan en xunbama,
 a xili nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.

⁵ Ɛ dɔxɔ, ɛ dundu,
 ɛ siga dimini,
 ɛ tan Babilɔn kaane!
 A mi fa falama a ma sɔnɔn
 a yamanane mangana.

⁶ N xɔlɔ nɛn n ma yamaan ma,
 n bata yi n kɛɛn nayarabi,
 n yi e rabɛɲin ɛ yii.
 Ɛ mi kininkininxi e ma,
 ɛ konyi wanle ragboxi ayi hali fonne fari.

⁷ Ɛ yi a falama nɛn, ɛ naxa,
 “N luma nɛn mangayani habadan!”
 Koni ɛ mi na feene yatɛxi
 ɛ mi ɛ mirixi feene raɲan kiin ma.

⁸ Nayi, Babilɔn taana,
 i tan naxan luxi alo ɲaxalan ɲaxina,
 i tuli mati ito ra iki.
 Ɛ tan Babilɔn kaan naxanye dɔxi makantanni,
 ɛ tan naxanye a falama, ɛ naxa,
 “Nxu tan, nxu ɲɔxɔn mi na,
 nxu mi finde kaɲa gilene ra mumɛ,
 nxɔ diine mi faxɛ mumɛ!”
⁹ Na fe firinne ɛ sɔtɔma nɛn lɔxɔ kedenni
 sanɲa ma kedenni,
 ɛ diine yi faxa,

ε findi kaɲa gilene ra.
 Ne defexin ligama nen ε ra,
 hali ε kɔε ra feene to gboxi ayi,
 hali ε tirin feene senben yi gbo!

¹⁰ E bata ε yigi sa ε fe ɲaxine yi.
 E yi a falama nen ε yete ma, ε naxa,
 “Muxu yo mi nxu toma!”
 E xaxilimayaan nun ε fekolonna bata ε xunna
 firifiri.
 E yi a falama ε boɲeni nen, ε naxa,
 “Nxu tan, nxu ɲɔxɔn mi na!”

¹¹ Gbalon fama nen ε ma
 ε mi naxan nadangu xiriya kolon.
 Halagin godoma nen ε ma,
 ε mi naxan nadangu saraxan nɔε.
 Yihadin fama nen ε ma sanɲa ma kedenni,
 ε xaxili mi naxan ma.

¹² Nayi, ε lu ε tirin feene fari
 e nun ε kɔεraya fe wuyaxine,
 ε yi ε yete yixadanma naxanye fɔxɔ ra
 xabu ε dii ɲɔε waxatina!
 Yanyina nde,
 ε tɔnɔn sɔtɔma e yi nen,
 yanyina nde
 ε muxune magaxuma e yi nen.

¹³ E bata ε yete yixadan suxurene maxɔdindeni.
 Awa, nayi, muxun naxanye xibarune toma sarene
 yi,
 ne xa keli, e fa ε rakisi,
 e tan naxanye sarene rakɔɔsima
 e fe famatɔne fala kike yo kike!

¹⁴ E luma nen

alo se dagina, tɛɛn yi e gan.
 E niin mi tangama na tɛɛ dɛgɛn ma.
 Anu a mi findima tɛɛ wolondin xan na de
 burun ganma naxan na,
 muxuna a maxarɛ naxan na!
 15 Ɛ yixadanma muxun naxanye fɔxɔ ra
 xabu ɛ dii ɲɔrɛ waxatina,
 ne rapanna ligama na kii nin,
 ɛ tɔrɔma naxanye fe ra.
 E birin sigama nɛn e xun xɔn e tantanni,
 e tan sese mi ɛ rakisɛ mumɛ!

48

Ala fe nɛnɛne ralima

1 Ɛ tan Yaxuba yixɛtɛne,
 ɛ tuli mati ito ra,
 ɛ tan naxanye xili Isirayila
 ɛ tan naxanye barixi Yuda bɔnsɔnni,
 ɛ tan naxanye ɛ kɔlɔma Alatala xinli
 ɛ tan naxanye Isirayilaa Ala maxandima,
 koni ɲɔndin nun tinxinyaan mi a ra!
 2 Amasɔtɔ ɛ xili saxi taa sariɲanxin nan xun ma.
 Ɛ yengi saxi Isirayilaa Ala nan ma
 naxan xili Alatala Sɛnben Birin Kanna.
 3 Feen naxanye danguxi,
 n bata yi ne fala xabu waxati xunkuye.
 N yetɛɛn nan ne ralixi,
 n yi muxune rakolon ne ra,
 na xanbi ra, saɲa ma kedenni,
 n yi e liga, e yi rakamali.
 4 Amasɔtɔ n na a kolon nɛn
 a yama tengbesenxin nan ɛ ra,
 ɛ kɔɛni balanxi alo wure gbelemɛna,

ε tigin xɔdɔxɔ alo sulana.

⁵ Nanara, n feni itoe fala ε xa
xabu waxati xunkuye,
n yi ε rakolon e ra benun e xa liga,
alogo ε nama a fala, ε naxa,
“Nxɔ suxurene nan e ligaxi,
nxɔ sawurana hanma nxɔ ala wure daxin nan e
yamarixi.”

⁶ Ε bata feni itoe mε,
ε yi e birin to rakamale!
Ε fan mi ε tiyε e ra ε dɛni ba?

Iki, n fa ε rakolonma fe nɛnɛne nan ma,
naxanye luxunxi,
ε mi naxanye kolon.

⁷ N baxi e yitɔndeni nɛn,
fe fonne mi e tan na.
Benun to, ε munma yi e sese a fe mε nun,
alogo ε nama a fala,
ε naxa, “Nxu yi na kolon.”

⁸ Anu, ε mi yi sese mεxi,
ε mi yi sese kolon.
Ε tunla munma yi a mε singen waxati danguxine
yi.

Bayo n yi a kolon a yanfantenne nan ε ra.
Xabu ε yi ε nga kui,
a yi falama ε ma a muxu murutεxine.

⁹ N bata n ma xɔleni suxu n xinla fe ra.
N bata dɔna ε ma n tantunna fe ra,
alogo n nama ε halagi.

¹⁰ N bata ε rasɛnsɛn tɛɛn na
alo gbeti wurena sulun tɛɛni.*

---

* **48:10: *Sulun tɛɛn*** mɔn falama yirena nde yi fa fala “***Furu tɛɛna.***”

N mi yi ε rasoxi sulun tεεn xan yi de,
koni n yi ε rasoxi naxankata yinla nan na.

¹¹ N bata keli ito ligadeni n yetεna fe ra,
n na a ligama n yetεεn yatin nan ma fe ra!

Amasɔtɔ n tinjε di,
n xinla yi rayelefu?

N mi n ma binyen fiyε gbεte ma.

¹² Yaxuba bɔnsɔnna,

ε tuli mati n na!

Isirayila kaane, n naxanye xilixi!

N tan na a ra,

n tan nan a fɔlɔn nun a rapanna ra.

¹³ N tan nan bɔxɔ xɔnna beten saxi,
n yiifanna yi kore xɔnni fulun.

N na e xili, e fama nen mafuren!

¹⁴ ε birin xa ε malan, ε tuli mati!

Nde feni ito falaxi suxurene ye?

Muxuna nde rafan Alatala ma.

Na a waxɔn feene ligama nen Babilɔn taan na,

a yiini tema nen Babilɔn kaane xili ma.†

¹⁵ N tan nan keden pe falan tixi,

n mɔn yi a xili, n yi a rafa.

A wanla sɔnɔyama nen!

¹⁶ ε maso n na, ε tuli mati ito ra.

Xabu a fɔlɔni, n mi falan ti wundoni.

Xabu feni itoe fɔlɔna, n yi be.

Iki, Marigina Alatala bata nxu nun a Nii
Sariɔanxin xe.

¹⁷ Alatala ito nan falaxi,

---

† **48:14:** Perise mangan Kirusi nan fama Babilɔn kaane yengedeni.

naxan i xunbama,
 Isirayilaa Ala Sariḡanxina, a naxa,
 “Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan i xaranma i yεε munanfanna ma,
 naxan tima i yεε ra,
 a siga i ra kiraan xɔn
 naxan lanḡe i ma.

¹⁸ Xa i yi n ma yamarine rame nun,
 i ya bɔḡe xunbenla yi luma nen nun
 alo baana,
 i ya tinxinna yi lu
 alo fɔxɔ igen walanna,

¹⁹ i yixεtene yi wuya ayi
 alo ḡemɛnsinna
 i ya diine yi gbo ayi
 alo ḡemɛnsin xɔnne.

I xinla mi be n yεtagi mumε!”

²⁰ Ε mini Babilɔn yamanani,
 Ε ε gi Babilɔn kaane ma!
 Ε gbelegbele sεwani, ε fa a rali,
 a xa rawanga!

Ε a fe raxuya ayi han bɔxɔn danne,
 ε a fala, ε naxa, “Alatala bata a walikεen Yaxuba
 bɔnsɔnna xunba!”

²¹ Min xɔnla mi e suxuma,
 a na ti e yεε ra, dangu tonbonni.
 A igen naminima nen fanyeni e xa.
 A fanyen bɔma nen,
 ige gbeen yi mini keden na.

²² Alatala naxa,
 “Bɔḡe xunbeli mi muxu ḡaxine xa!”

49

Marigina walikεen nan kenenna ra siyane xa

¹ E tuli mati n na,
fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune.

Yamana makuyene,
ε ito ramε.

Benun n xa bari,
Alatala bata yi n xili.

² A bata n dεen lu
alo silanfan xεnχena,
a yi a yiin nininna ti n xun ma,
a yi n findi xalimakuli ɲɔε ralemunxin na,
a n luxun a xalimakuli saseni.

³ A yi a fala n xa, a naxa,
“N ma walikεen nan i ra, Isirayila,
n ma binyen luma naxan yi.”

⁴ Koni n tan yi a fala, n naxa,
“N bata n yεte yixadan fufafu,
n bata n fangani kala fuyan,
n mi se sɔtɔxi.

Koni Alatala n ma kitin sama nεn.
N saranna n ma Ala nan yii.

⁵ Awa iki, Alatala bata falan ti,
a tan naxan n daxi nga kui
alogo n xa findi a walikεen na,
alogo n xa Yaxuba bɔnsɔnna raxεte a ma,
alogo Isirayila kaane mɔn xa malan a fεma,
n bata binyen sɔtɔ Alatala yεtagi.

Amasɔtɔ n ma Ala nan findixi n fangan na.

⁶ A bata a fala n xa, a naxa,
‘I findi fena n ma walikεen na
alogo i mɔn xa Yaxuba bɔnsɔnna rakeli,
i yi Isirayila yamaan muxu dɔnxεne raxεte n ma,
na xurun.

N ni i findima nɛn kɛnɛnna ra siyane xa,
alogo n ma marakisin xa makenɛn
siga han bɔxɔn danne ra.’ ”

Isirayila yamaan muxu dɔnxɛne xɛɛ fena

⁷ Alatala naxan i xunbama,
Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
na nan ito falaxi i xa,
i tan naxan naɲaxuxi,
i tan naxan yatɛxi muxu haramuxin na yamaan
xɔn,

i tan naxan findixi kuntigine konyin na,
a naxa, “Mangane i toma nɛn,
e yi keli,
kuntigine i toma nɛn,
e yi e xinbi sin i bun ma Alatalaa fe ra
naxan tinxin,
Isirayilaa Ala Sariɲanxina
naxan i sugandixi.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N ma marafanna waxatin na a li,
n ni i yabima nɛn!
I rakisin waxatin na a li,
n ni i malima nɛn.
N na i ramarama nɛn,
n yi i findi layiri xidi muxun na
alogo yamanan mɔn xa yitɔn
bɔxɔn kɛɛ rabeɲinxine mɔn yi yitaxun,

⁹ alogo a xa fala kasorasane xa
fa fala, ‘Ɛ mini!’
e nun naxanye luxi dimini
fa fala, ‘Ɛ mini kɛnɛnni!’
E nɔɛ e dɛɛɛ nɛn kirane xɔn
alo xuruse kuruna,

e xuruse rabaden tɔɛ nɛn geyane birin fari.

¹⁰ Kamɛn mi fa e suxuma sɔnɔn,
min xɔnla mi e suxɛ.

Kuye wolonna nun sogen mi e tɔrɛ mumɛ,
bayo naxan kininkininma e ma,
na tima nɛn e yɛɛ ra,
a yi e xali tigi yirene yi.

¹¹ N na n ma geyane birin findima nɛn kirane ra,
n ma kirane mɔn yi yitɔn.

¹² E mato, e fama
sa keli yire makuyeni,
ndee kelima sogeteden kɔmɛnna binni,
ndee sogegododen binni,
ndee sa kelima Sinimi yamanani.”

¹³ Kore xɔnna, gbelegbele sɛwani!
Bɔxɔ xɔnna, naxan!
Geyane, ɛ sɛwa xuini te!
Bayo, Alatala a yamaan madɛndɛnma,
a kininkininma a tɔrɔ muxune ma.

Yerusalɛn taan mɔn tima nɛn

¹⁴ Siyon kaane yi a falama nɛn,
e naxa, “Alatala bata nxu rabejin,
Marigin bata jinan nxu xɔn.”

¹⁵ Ala naxa,
“Naxanla jinanjɛ a diin xɔn ba,
naxan xijɛn na?
A mi kininkininjɛ a dii barixin ma ba?
Hali a tan jinanjɛ a xɔn,
n tan mi jinanjɛ i xɔn mumɛ!

¹⁶ N bata i xinla kɛrɛndɛn n yiine kui,
n na n nɔxɔ lu taan makantan yinne xɔn ma wax-
atin birin.

17 I ya diine xεtεma e giyε i ma nεn,
i kala muxun naxanye yi i halagima,
ne e gima i ma nεn.

18 I yεε rakojin i rabilinni,
i ya diine birin bata e malan,
e fama i fεma.
Habadan Ala nan n na,
n bata n kɔlɔ n yεtɛni,
e findima nεn i maxidi seen na
alo nεrεna i kɔε ra
alo naxalandina a maxidima kii naxan yi.”
Alatalaa falan nan na ra!

19 Hali taa xɔnne nun bɔxɔ rabejinxine
nun yire kalaxine to gbo yamanani iki,
e sa xurunma ayi nεn dɔxɔden na i ya yamaan xa.
Naxanye yi i halagima,
ne makuyama i ra nεn.

20 E diin naxanye baxi i yii,
ne mɔn a falama nεn i xa,
e naxa, “Yireni ito xurun nxu ma,
dɔxɔdena nde fen nxu xa,
nxu xa ba yigbetɛnxi.”

21 Nayi, i a falama nεn i bɔnɛni,
i naxa, “Nde itoe barixi n xa?
Diine yi baxi n yii nun,
n yi luxi alo gbantana.
N bata yi xali konyiyani,
n namεxin nan yi a ra!
Nde diini itoe maxuruxi?
N kedenna bata yi lu,
koni diini itoe sa kelixi minεn?”

22 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na n yiin maligama nεn siyane xa,
n na n ma taxamasenni tema nεn yamanane xa,

e yi fa i ya dii xεmεne ra e yii kanke,
 e yi i ya dii tεmεne maxali e tungunne ma.
 23 Mangane nan i ya diine maxuruma i xa
 mangane naxanle yi i ya dii tεmεne balo i xa.
 E yi e xinbin sin i yεtagi,
 e yεtagin yi lan bɔxɔn ma,
 e yi i san ma lɔxɔne makɔn.
 I a kolonma nεn nayi,
 a Alatala nan n tan na,
 naxanye e xaxili tixi n tan na
 ne mi yagima.”

24 Sofaan seen naxan tongoxi yεngeni,
 na bε a yii ba?

Naxankata tiina muxu suxin nɔε a futuxulε ba?

25 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Sofana se tongoxin bama nεn a yii yati,
 naxankata tiina muxu suxin yi a futuxulu.
 N na i yεngεfane yεngεma nεn,
 n yi i ya diine rakisi.

26 Naxanye yi naxu i ra,
 n yi ne radin e bode ma
 e balo e bode suben na,
 e yi e bode wunla min
 alo manpa nεnεna.
 Nayi, adamadiine birin a kolonma nεn
 a Alatala nan n na,
 i rakisimaan naxan i xunbama,
 Yaxubaa Ala Sεnbεmana.”

50

Ala nan a yamaan nakisima

1 Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Futu kala keɗin minen
 n na n mɛxi ε nga ra naxan xɔn?
 Hanma n na ε matixi n doli faane ma naxan xɔn?
 E matixi ε hakene nan ma fe ra
 ε nga ramɛxi ε matandine nan ma fe ra.
² N to fa, nanfera muxe mi yi be?
 N to xinla ti, nanfera,
 muxe mi n yabi?
 N yiin dungi nayi ba,
 a yi muxune xunba?
 Senbe mi n na ba,
 n yi muxune xɔrɔya?
 Anu, n baa igen xɔrima,
 n na n kɔnkɔ a ma,
 n yi baane findi tonbonna ra,
 e yeɣene yi kun,
 bayo ige mi na,
 e birin yi faxa min xɔnla ra.
³ N yi dimin naso kore
 alo sunu dugina.”

Marigina walikɛna

⁴ Marigina Alatala bata n xaran
 alogo n xa a kolon
 n naxan fale muxu xadanxine xa,
 e senben sɔtɔ.
 A n naxulunma xɔtɔn yo xɔtɔn,
 alogo n xa a falan name
 alo a xarandiina.
⁵ Marigina Alatala bata n tunle rabi,
 n tan fan mi murutɛxi a ma,
 n mi xetɛxi xanbin na.
⁶ N na n fanna ti nen n bɔnbɔ muxune xa,
 n yi n deɛn ti ne xa
 naxanye n de xabene matalama.

N mi n yetagin baxi konbin nun degen bun.

⁷ Koni Marigina Alatala n mali nen,
nanara n mi rayarabi.

N bata n yetagin findi fanyen na,
n to a kolon a n mi fama yagideni.

⁸ Naxan yoon fima n ma,
na bata maso.

Nde waxi n xun maxidi feni nayi?

En kitin yeba en bode xa!

Nde mi tinxi n ma yoon ma?

A xa fa n xili ma!

⁹ Marigina Alatala n malima nen.

Nayi, nde n yalagima?

E birin kalama nen

alo dugi fonna, kunle yi e don.

¹⁰ Nde a tuli matiyε Alaa walikεen na Alatala
yεεragaxun ma?

Naxan yo sigan tima dimini,

kenenna dasaxi naxan ma,

na xa a yigi sa Alatala yi,

a yi a xaxili ti a Ala ra!

¹¹ Koni ε tan naxanye tεεne soma,

ε yi tanba radεgεxine tongo,

nba ε sigan ti ε yetena tεε degen ma,

ε tanban naxanye radεgεxi.

ε fa ito nan sɔtɔma:

ε faxama sɔxɔlen nin.

51

Kisin naxan dan mi na

¹ ε tuli mati n na,

ε tan naxanye tinxinyaan fɔxɔ ra,

ε tan naxanye Alatala fenma!

Э уεεn ti fanyen na,
 ε minixi naxan yi,
 e nun γεmεna ε baxi dεnaxan yi.
 2 Э уεεn ti Iburahima ra, ε fafe,
 e nun Saran, naxan ε barixi.*
 Amasɔtɔ n Iburahima xili waxatin naxan yi,
 dii mi yi a yii nun.
 Koni n barakan sa nεn a fe yi,
 n yi mayixεtε wuyaxi fi a ma.
 3 Alatala Siyon taan masabarima na kii nin,
 a yi kininkinin a yire kalaxine birin ma.
 A yi a tonbonna lu
 alo Eden nakɔna.†
 A bɔxɔ xarene yi lu alo Alatalaa nakɔna.
 Sεwan nun ɲaxanna luma nεn a yi,
 bεti xuine nun sigi xuine yi mε a yi.
 4 Ala naxa, “Э tan n ma yamana,
 ε tuli mati n na!
 Э tan n ma yamanan muxune,
 ε n xuiin namε,
 bayo n sariyan fima nεn,
 n ma kiti kεndεn yi findi kεnεnna ra siyane xa.
 5 N ma tinxinyaan somatɔɔn ni i ra,
 n ma marakisin yi makεnεn.
 N kiti kεndεn nafama nεn siyane ma n sεnbεn xɔn.
 Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yi e yigi sa n yi,
 e yi e xaxili ti n sεnbεn na.
 6 Э уεε rate kore,
 ε mɔn xa bɔxɔn mato.
 Kore xɔnna lɔma ayi nεn alo tutina,

* **51:2: *Iburahima*** nun ***Saran*** ma fe seβexi Dunuɲa Fɔlɔn 17.14 kui. † **51:3: *Eden*** nakɔna fe seβexi Dunuɲa Fɔlɔn 2.8-9 kui.

bɔxɔ xɔnna yi ɲan alo dugina,
 a muxune yi faxa alo tugetugene.
 Koni n ma marakisin luma nɛn habadan,
 n ma tinxinyaan mi ɲanɲɛ mumɛ!

⁷ Ɛ tuli mati n na,
 ɛ tan naxanye tinxinna kolon.
 Ɛ tan yamaan naxan n ma sariyan namaraxi ɛ
 bɔɲɛni!

Ɛ nama gaxu muxune mafala xuine yɛɛ ra,
 ɛ nama gaxu e konbine yɛɛ ra.

⁸ Bayo, e fatin kalama nɛn,
 kunle yi e don,
 alo domaan xiine bun,
 koni n ma tinxinna luma nɛn habadan,
 n ma marakisin yi lu mayixetɛ nun mayixetɛne
 xa.”

⁹ Keli Ala, keli! I sɛnbɛ so!
 Alatala, i fangan nakeli
 alo lɔxɔ singene,
 alo waxati danguxine yi!
 I tan xa mi Misiran yamanan kala ba,
 i yi na ige yi ninginangani sɔxɔn?

¹⁰ I tan xa mi baa gbeen igen xara ba,
 tilin gbeen yi xɔri.

I tan xa mi kiraan sa baan xɔnna ma‡
 alogo i ya muxu xunbaxine xa gidi?

¹¹ Alatala na naxanye xɔrɔya,
 ne xetɛma nɛn.
 E fama nɛn gbelegbelɛ ɲaxaɲaxani Siyon taani,
 habadan sɛwan yi e yetagini yalan.
 ɲaxaɲaxan nun sɛwan luma nɛn e yi,

‡ **51:10:** Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 14.21 kui.

sunun nun kutunna yi jan fefe!

¹² N tan keden peen nan ε ralimaniyama.

Nanfera ε gaxuma muxune yεε ra,
naxanye faxama?

Adamadiine rajanna luma nen
alo seχena.

¹³ I bata jinan Alatala xɔn naxan i daxi,

naxan kore xɔnni fulunxi,

a bɔxɔ xɔnna beten sa!

I luma nen gaxuni waxatin birin i jaxankata tiin
bun ma

alo a na a yitɔn i halagi xinla ma!

Koni jaxankata tiina fitinan minen?

¹⁴ A gbee mi fa luxi kasorasane xa bejin.

E mi faxama kasoon na,

donseen mi fa dasama e ma sɔnɔn.

¹⁵ Alatala nan n tan na, i ya Ala,

naxan fɔxɔ igeni maxama,

a mɔrɔnne yi xuxu. §

A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

¹⁶ N bata n ma falan naso i de

n yi n yiin nininna ti i xun ma.

N tan naxan kore xɔnna sa a funfuni,

n yi bɔxɔ xɔnna beten sa,

n yi a fala Siyon kaane xa, n naxa,

“N ma yamaan nan ε tan na.”

Ala Yerusalen senbe soma nen

¹⁷ ε xulun, ε xulun!

Yerusalen kaane ε keli!

ε tan naxanye ε minxi Alatalaa xɔlɔn dɔlɔ
lengenna ra

---

§ 51:15: *Igen mɔrɔnne*: alo foyen na so igeni.

ε tan naxanye a xɔlɔ igelengenna rafexin minxi
han ε yi a ɲan,
a yi ε xunna firifiri!

18 Ε diin naxanye birin barixi,
keden mi na naxan tiyε ε yεε ra.
Ε diin naxanye birin maxuruxi
keden mi na naxan ε yii rasuxε.

19 Tɔrɔn bata ε sɔtɔ firin firin yεεn ma:
gbalon nun halagina
fitina kamεn nun yεngεna.

Anu, nde i ralimaniyε,
nde i masabarε?

20 Ε banxulanne bata bira bɔxɔn ma kira xunne
birin na,

e fugaxi a ra
alo bolen na a suxu lutin na,
e saxi Alatalaa xɔlɔn bun,
ε Ala bata a kɔnkɔ e ma.

21 Nanara, i tuli mati n na,
taa tɔrɔxina,
i tan naxan xunna firifirixi,
koni i mi dɔlɔ minxi!

22 Marigina Alatala ito nan falaxi,
i ya Ala,
naxan a yamaan xun mayεngεma, a naxa,
“N ni igelengenna bama nεn i yii
naxan i xun magima a ra,
n ma xɔlɔ igelengenna.

I mi fa a minma sɔnɔn.

23 N na a soma nεn muxune yii
naxanye yi i tɔrɔma,
naxanye yi a falama i ma, e naxa,
‘I felen nxu xa dangu!’

I yi i fanna ti e xa alo bəxəna
alo kirana dangu muxune xa.”

52

Yerusalen xunba fena

¹ E xulun, e xulun Siyon kaane!

E mən xa senben sətə.

Yerusalen taa sarihanxin muxune,

e dugi fəpine tongo!

Bayo, xəne sarihanantaren mi fa soma e konni.

² E yikunkun,

e gbangbanna ba e ma Siyon kaane,

E mən xa keli,

e dəxə e funfu fonni.

E lutine ba e kəe,

e tan Yerusalen taan muxu suxine!

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Bayo e matixi nen,

e sare mi fi,

e mən xunbama nen, se mi fi.”

⁴ Marigina Alatala mən ito nan falaxi, a naxa,

“N ma yamaan sigaxi nen Misiran yamanani sin-
gen,

a sa lu konyiyani,

koni dənən na,

Asiriya kaane nan e naxankata.”

⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Iki, n fa nanse ligama?

N ma yamaan bata xali konyiyani,

e mi sara.

Naxanye bata nəən sətə e xun na,

ne sənəma,

e n xinla rayelefuma waxatin birin.”

Alatalaa falan nan na ra.

6 “Nanara, n ma yamana n xinla kolonma nen,
 nanara e a kolonma nen na ləxəni,
 a n tan nan falan tixi,
 n naxa, ‘N tan ni i ra!’ ”

7 Xera faɲi yibane faan lanxi geyane fari han,
 naxanye bəɲe xunbenla fe ralima,
 naxanye fama sɛwa feen xibarun na,
 naxanye marakisina fe falama,
 naxanye a falama Siyon kaane xa,
 e naxa, “E Ala nan mangan na!”

8 E tuli mati e taan kantan muxune xuiin na!
 E xuini tema,
 e birin yi sənɲɔ sɛwani,
 bayo e Alatala toma fe Siyon taani e yɛtagi.

9 E xuini te,
 e gbelegbele sɛwani e bode xən ma,
 Yerusalɛn taa kalaxin muxune!
 Bayo Alatala a yamaan masabarima,
 a Yerusalɛn taan xunbama nen.

10 Alatala bata a yii sariɲanxin sɛnbɛn makɛnɛn
 siyane birin yɛtagi,
 bəxən danne birin en ma Alaa marakisin toma
 nen.

11 E siga, e siga, e mini na yi!
 E nama din se sariɲantare yo ra!
 E masiga e ra, e yi sariɲan
 e tan naxanye Alatalaa goronne maxalima!

12 E mafuraxin nama mini,
 e nama siga e giye,
 bayo Alatala tixi e yeɛ ra.
 Isirayilaa Ala mən luma nen e xanbi ra e kan-
 tandeni.

Alatalaa walikena

¹³ N ma walikena fe sabatima nen,
a fe yi mate, a yi tide gbeen soto,
a binyen soto,

¹⁴ hali a fe to findixi tereña feen na muxu wuyaxi
xa,

bayo a yetagin mi yi fa luxi alo muxuna,
a kiin mi yi fa maliga adamadiin na.

¹⁵ Anu, a siya wuyaxine rasarijanma nen wuli
raxuyaxin xon.

Falan yi jan mangane de a yetagi,
bayo e bata feen to naxan munma yi fala e xa,
e munma yi naxan me nun,
e yi na famu.

53

¹ Feen naxan nalixi en ma, nde laxi na ra?
Alatala a senben makenen nde xa?

² Alaa walikenen sabati nen a yetagi
alo sansi sonla,
alo wudi salenna
naxan minima boxo xareni.

A mi yi tofan,
a mi yi noroxi
naxan a lige en yabu a ra.

A to ki yo mi yi en mabandunma.

³ A yi rajaxuxi nen,
muxune yi e me a ra.
Muxu soxolexin nan yi a ra
naxan bata yi dari toron na,
muxe mi yi wama naxan mato feni.
A yi rajaxuxi,
en mi yi a yatexi se ra.

4 Anu, a en ma furene sɔxɔlɛn nan tongo,
 a yi a ti en ma tɔrɔne ra.
 Koni, en yi mirixi a ma
 fa fala a Ala nan a ratɔrɔnxi,
 a yi a ɲaxankata,
 a yi a rayarabi.

5 Anu, muxune a sɔxɔn en yulubine nan ma fe ra,
 a yi rahalagi en hakene fe ra.
 Maratɔrɔnna naxan bɔɲɛ xunbenla fiyɛ en ma,
 na yi sa a fari,
 en kɛndɛyaan sɔtɔxi a maxɔlɔne nan xɔn.

6 En birin bata yi lɔ ayi,
 alo xuruseene,
 birin yi sigama a gbee kira nan xɔn,
 koni Alatala yi en birin haken goronna dɔxɔ a tan
 xun ma.

7 E a ɲaxankata nɛn,
 e a rayarabi, a mi sese fala.
 A yi lu alo yɛxɛɛ diin naxan xalima a faxadeni,
 alo yɛxɛɛn naxan a dunduma
 e nɛma a fati ma xabene maxabɛ,
 a mi sese fala.

8 A xali nɛn gbaloni, a makiti,
 koni nde yi kɔntɔfilixi na feen na
 a waxatin muxune yɛ?
 Amasɔtɔ a ba nɛn ɲɛɲɛ muxune yɛ
 ɲaxankatan yi sa a fari n ma yamaan yulubine fe
 ra.

9 A gaburun lu nɛn muxu ɲaxine yɛ,
 a maluxun nafulu kanne fɛma,*
 hali a to mi gbalɔ fe yo liga

---

* 53:9: Na feen seɓɛxi Matiyu 27.57-60 kui.

a mi yanfa fala yo ti.

¹⁰ Alatala tin nɛn a xa halagi xɔlɛni,
 bayo xa a niin ba tagi yitɔnna saraxan nan na,
 a mayixɛtɛne toma nɛn
 a siimayaan yi xunkuya ayi
 Alatala yi a sagoon nakamali a xɔn.

¹¹ A niin sɔxɔlɛne dangu xanbini,
 a kɛnɛnna toma nɛn, a wasa.
 A kolonna xɔn,
 n ma walikɛ tinxinxin muxu wuyaxi ratinxinma
 nɛn
 a yi e hakɛne goronna tongo.

¹² Nanara, n tide gbeen soma a yii nɛn,
 a yi yɛngɛ se tongoxine yitaxun e nun sɛnbɛmane.
 Amasɔtɔ a tin nɛn a sayaan ma,
 a yatɛ nɛn alo fe ɲaxi rabane,
 a yi muxu wuyaxi yulubin goronna tongo
 a yi solonaan ti hake kanne xa.

54

Yerusalɛn mi fa rabɛɲinxi

¹ I tan Yerusalɛn taan naxan luxi alo gbantana,
 i xa sɛwa, i tan naxan mi dii barixi!*

I xa ɲaxan i sɔnxɔ sɛwani,
 i tan naxan mi dii sɔtɔn xɔlɛn kolon.
 Bayo ɲaxalan nabɛɲinxina diine wuyama ayi nɛn
 dangu xɛmɛ taa ra dɔxɔn gbeene ra.
 Alatala naxa na kiini.

² I ya bubuni gbo, i yi a fari sa han!
 I nama sike,

---

* **54:1:** Yerusalɛn taan yatɛxi **gbantan** na nɛn bayo a muxune bata yi siga konyiyani yɛngɛn xɔn.

i ya bubun lutine rakuya ayi,
i yi a senbetenne xɔn din.

³ Amasɔtɔ ε sabatima nɛn yiifanna nun kɔmɛnna
ma,

yamanane yi findi ε yixetene gbeen na,
e yi taa yigenle rafe.

⁴ E nama gaxu,

amasɔtɔ ε mi yagin sɔtɔε.

E nama kɔntɔfili amasɔtɔ ε mi rayagima,
koni ε nɛnanma nɛn ε dii nɔrɛyaan yagin xɔn
ε mi fa ε mirima ε kaɲa gileyaan yagine ma sɔnɔn.

⁵ Amasɔtɔ naxan ε daxi,

na luxi nɛn alo ε xɛmɛn nan na ra.

A xili nɛn Alatala Senben Birin Kanna.

Isirayilaa Ala Sariɲanxin nan ε xunbama.

A xili nɛn bɔxɔn birin ma Ala.

⁶ Amasɔtɔ Alatala mɔn ε xilima nɛn
alo naxanla naxan yi rabeɲinxi,

naxan sunuxi!

Muxun mi nɔε a foninge waxatin naxanla ramε!

E Ala naxa na kiini.

⁷ N na ε rabeɲin nɛn waxatidi,

koni n mɔn yi ε xɔn suxu kininkinin gbeeni.

⁸ N na n yetagin luxun nɛn ε ma waxatidi,

n ma xɔlɔ gbeeni.

Koni n kininkininma ε ma nɛn

n ma habadan hinanni.

Alatala na nan falaxi naxan ε xunbama.

⁹ Ala naxa, “N na a ligama nɛn to

alo Nuhan waxatini,

n na n kɔlɔ waxatin naxan yi fa fala

fufa gbeen mi fa sama bɔxɔ xɔnna xun ma sɔnɔn.

N mɔn bata n kɔlɔ na kiini,

n mi fa xɔlɔma ε xili ma sɔnɔn,

n mi fa n kɔnkɔma ε ma sɔnɔn.

¹⁰ Hali geyane xuruxurun,
hali yire matexine yimaxa,
n ma hinanna mi a makuyε ε ra,
n ma bɔɲε xunbeli layirin mi kalε en tagi.”
Alatala naxa na kiini,
naxan kininkininxi ε ma.

Ala mɔn Yerusalɛn tima nɛn

¹¹ Yerusalɛn taa tɔrɔxina,
foye gbeen naxan yimaxaxi,
muxu yo mi naxan madɛndɛnxi!
Awa, n tan, Ala, n mɔn Yerusalɛn taan tima nɛn
gɛmε tofajine ra,
n mɔn yi a bɛtɛn sa gɛmε mamiloxi fajine ra.

¹² N taan makantan sangansone findima nɛn gɛmε
gbeeli fajine ra,
n yi taan so dɛɛne ti gɛmε fixε mayilɛnxine ra
n taan nabilinna yinna ti bɔxɔ bun nafunle ra.

¹³ Ε diine birin findima nɛn Alatalaa xarandiine
ra,

e bɔɲε xunbenla yi gbo ayi.

¹⁴ Ε sabatima nɛn tinxinyani.
Naxankatan masigama ε ra nɛn.
Ε mi fa gaxuma sese yεε ra,
gaxun masigama ε ra nɛn,
a mi fa a masoma ε ra.

¹⁵ Xa muxune ε yɛngε,
na mi kelixi n tan ma,
naxan yo na ε yɛngε,
na birama nɛn ε sanna bun!

¹⁶ A mato, n bata xabun da,
naxan tigen tɛɛn nafema,
naxan yɛngε so seen nafalama a kiini.
Koni n tan nan mɔn halagi tiin daxi

naxan a kalama.

¹⁷ Yengε so se yo na rafala ε xili ma,
na mi fefe ligε ε ra.

Naxan yo na ε tɔnεgε kitisadeni,
ε yoon sɔtɔma nā ma nɛn.

Alatalaa walikene na nan sɔtɔma e keen na,
n bata na kitin sa e xun mayengεn na.

Alatalaa falan nan na ra.

55

Alaa marakisin sare mi na

¹ Min xɔnla ε tan naxanye birin ma,
ε birin xa fa, igen ni i ra!

Hali gbeti mi ε yii, ε fa,
ε fa donseen sara, ε a don!

Ɛ fa minseen nun nɔnɔn sara,
gbeti mi fima, a sare mi fima.

² Nanfera ε seen sarama
donse mi naxan na?

Nanfera ε yetε yixadanma seene fe ra
naxanye mi ε wasama?

Nayi, ε tuli mati n na ki faɲi,
ε yi donse kɛndɛn don,

donse ɲaxumene yi ε nii yifan ε ma.

³ Ɛ tuli mati, ε fa n ma,
ε n xuiin name,

ε nii rakisin sɔtɔma nɛn.

N habadan layirin xidima en tagi nɛn,

alo n hinanna nun tinxinna naxan yita Dawuda
ra.

⁴ N bata Dawuda findi seren na siyane xa,
e nun mangana siyane xun na.

⁵ Ɛ siyana ndee xilima nɛn

ε mi naxanye kolon,

siyaan naxanye mi ε kolon,
 ne yi e gi e fa ε fεma
 Alatalaa fe ra,
 ε Ala Isirayilaa Ala Sariḡanxina,
 naxan xunnayerenna fima ε ma.

⁶ ε Alatala fen
 a tinma ε xa a to waxatin naxan yi.
 ε a xili,
 a maso ε ra waxatin naxan yi.

⁷ Muxu ḡaxin xa xετε a kiraan fᵔxᵔ ra,
 hake kanna xa a miriyane lu,
 a tubi Alatala ma,
 naxan kininkininma a ma,
 en ma Ala naxan a mafeluma hinanni.

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Bayo n ma miriyane mi ε miriyane ra,
 ε kirane mi lanxi n ma kiraan ma.

⁹ Kore xᵔnna matexi bᵔxᵔn xun ma kii naxan yi,
 n fan ma kirane fisa ε kirane xa na kii nin
 n ma miriyane fan yi fisa ε miriyane xa na kiini.”

¹⁰ Tulen nun balabalan keεene godoma keli kore
 anu, e wuyenna mi τε kore
 fᵔ bᵔxᵔ xᵔnni kun,
 e yi seene rasoli, e sabati
 e yi findi sansi bogine ra xεε biine xa,
 e findi donseen na kamεtᵔne xa.

¹¹ N ma falan fan na kii nin
 naxan minima n δε.
 A yigenla mi xετε n ma,
 fᵔ a n waxᵔn feen liga,
 a n ma fe ragidixin nakamali,
 n na a rasigaxi naxan na.

12 $\text{\textcircled{E}}$ minima konyiyani $\text{\textcircled{E}}$ wan nin,
 $\text{\textcircled{E}}$ yi rafa b $\text{\textcircled{O}}$ n $\text{\textcircled{E}}$ xunbenli,
 geyane nun yire matexine s $\text{\textcircled{O}}$ n $\text{\textcircled{X}}$ $\text{\textcircled{O}}$ ma n $\text{\textcircled{E}}$ n $\text{\textcircled{J}}$ axanni $\text{\textcircled{E}}$
 $\text{\textcircled{Y}}$ $\text{\textcircled{E}}$ ra,
 burunna wudine birin yi e yiine b $\text{\textcircled{O}}$ n $\text{\textcircled{b}}$ $\text{\textcircled{O}}$.
 13 Nali yirene yi findi f $\text{\textcircled{O}}$ f $\text{\textcircled{O}}$ yirene ra,
 tansin yirene yi findi miriti wudi xiri $\text{\textcircled{J}}$ axum $\text{\textcircled{E}}$
 yirene ra.
 Na findima n $\text{\textcircled{E}}$ n xinla ra Alatala xa,
 habadan taxamasenna
 naxan mi kalama mum $\text{\textcircled{E}}$!

56

Ala Batu Banxin siyane birin xa

1 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “ $\text{\textcircled{E}}$ kiti k $\text{\textcircled{E}}$ n $\text{\textcircled{E}}$ n sa,
 $\text{\textcircled{E}}$ tinxinyaan liga,
 amas $\text{\textcircled{O}}$ $\text{\textcircled{O}}$ n ma marakisin bata maso
 n ma tinxinyaan mak $\text{\textcircled{E}}$ n $\text{\textcircled{E}}$ nmat $\text{\textcircled{O}}$ $\text{\textcircled{O}}$ n ni i ra.
 2 $\text{\textcircled{S}}$ wan na kanna xa
 naxan na ligama,
 adamadiin naxan na suxuma,
 a yi Matabu L $\text{\textcircled{X}}$ $\text{\textcircled{O}}$ n binya,
 a mi a rayelefu,
 a yi a yiin ba fe $\text{\textcircled{J}}$ axin birin yi.”
 3 X $\text{\textcircled{O}}$ n $\text{\textcircled{E}}$ n naxan findima Alatala gbeen na,
 na nama a fala, a naxa,
 “Alatala n bama n $\text{\textcircled{E}}$ n a yamaan y $\text{\textcircled{E}}$!”
 Hanma x $\text{\textcircled{E}}$ m $\text{\textcircled{E}}$ t $\text{\textcircled{E}}$ g $\text{\textcircled{E}}$ nna* yi a fala, a naxa,
 “Wudi xaren nan tun n tan na!”

* **56:3: X $\text{\textcircled{E}}$ m $\text{\textcircled{E}}$ t $\text{\textcircled{E}}$ g $\text{\textcircled{E}}$ nna:** Na waxatini, mangane yi x $\text{\textcircled{E}}$ m $\text{\textcircled{E}}$ na ndee t $\text{\textcircled{E}}$ g $\text{\textcircled{E}}$ nma n $\text{\textcircled{E}}$ n alogo e xa e yengi d $\text{\textcircled{X}}$ $\text{\textcircled{O}}$ mangana feene x $\text{\textcircled{O}}$ n, e mi bira mangana $\text{\textcircled{J}}$ axanle f $\text{\textcircled{X}}$ $\text{\textcircled{O}}$ ra. Be a sunuxi bayo a kolon a xinla l $\text{\textcircled{O}}$ ma ayi n $\text{\textcircled{E}}$ n, a to mi diin barima.

⁴ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Naxanye n ma Matabu Lɔxɔn binyama
 e yi n nafan feen sugandi,
 e lu n ma layirin bun ki fani,
⁵ n yirena nde luma nɛn e xa n Batu Banxin nun a
 yinna kui,
 n yi e xinle sɛbɛ mɛnni
 alogo ninan nama ti e xɔn.
 Na tɔnɔna e ma dangu dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne
 ra.
 N xinla naxan fima e ma,
 na luma nɛn habadan,
 sese mi a bɛ na.
⁶ Xɔjɛn naxanye findixi Alatala gbeen na,
 alogo e xa a batu,
 Alatala xinla rafan naxanye ma,
 naxanye birin Matabu Lɔxɔn binyama,
 e mi a rayelefu,
 e lu n ma layirin bun ki fani,
⁷ n ne xalima nɛn n ma geya sarijanxin fari,
 n yi e rasɛwa n xinla maxandi banxini.
 E saraxa gan daxine nun e saraxane rasuxuma
 nɛn
 n ma saraxa ganden fari,
 amasɔtɔ n ma banxin xili bama nɛn,
 Ala maxandi banxina siyane birin xa.”
⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra,
 a tan naxan Isirayila muxu suxine malanma, a
 naxa,
 “N bata ndee malan,
 n mɔn gbɛtɛye malanma nɛn sa ne fari.”

Manga naxine fe

⁹ E tan burunna subene,
 e tan fɔtɔn yi subene, e fa e dɛge!

10 Isirayila xun makantanne bata findi danxutəne
ra,
e mi sese kolon,
e bata findi bare bobone ra,
naxanye mi nəε wonwonɲε.
E luma saxi nən, e lu xiye sε,
xixənlə yi rafan e ma.

11 Barene nan ne ra naxanye seni bəma,
naxanye mi wasama mumε!
Xuruse rabane nan ne ra
naxanye mi sese famuma.
E birin sigama e gbee kiraan nan xən.
Birin biraxi a yeεε tənən nan fəxə ra.

12 E naxa, “E fa, nxu xa sa dələn fen!
En dələn min han en xunna yi keli!
Tila fan luma nən alo to,
bayo a gbegbe mən luxi.”

57

1 Tinxindene halagima,
koni muxu yo mi a mirima na feen ma.
Lannaya muxune faxama,
muxu yo mi a famuma fa fala
tinxindene faxama nən
alogo e xa ba gbalo famatəən yeε ra.

2 Bayo naxanye sigan tima ɲəndini,
ne soma bəɲε xunbeli yiren nin,
e matabuden sətə.

3 E tan kəεramuxu diine, ε maso be,
yalunde bənsənna,
naxan yalunyaan ligama!

4 E nde magelema,

ε dεεn bandunma nde ma
 ε lenna raminima nde ma?
 Ε mi findixi dii murutεxine xan na ba,
 wule fala bɔnsɔnne,
 5 ε tan naxanye kunfan nagboma ayi wudine ki-
 deni,
 e nun wudi yifɔtɔnxine birin bun,
 ε tan naxanye ε diine kɔε raxaban darane kideni,
 e nun gεmε longonne ra?
 6 Gεmε malaxunxine nan ε kεεn na ε xude kidene
 yi,
 ε gbeen ne nan na Isirayila kaane!
 Ε minse saraxane bɔxɔnxi ne nan xa,
 ε yi bogi se saraxane ba e xa.
 N nɔε dijε na birin bun ba?
 7 Ε sa ε sadene tixi geya matexine nan fari,
 ε tema menna nin ε sa saraxane ba.
 8 Ε bata ε suxurene singan ε banxin dεεn nun a ti
 wudine xanbi ra.
 Ε bata ε masiga n na,
 ε ragenla yi lu,
 ε te ε sade xungbeen ma,
 ε nun muxune yi lanna raso ε tagi
 a rafan ε ma ε nun naxanye xa kafu,
 ε yi lu ne matoε.
 9 Ε bata siga turen na manga gbeen kideni,*
 ε yi latikɔnɔnna ragbo ayi.
 Ε bata ε xεrane rasiga pon,
 ε yi godo han laxira yi.
 10 Ε bata ε yixadan na sigatine yi han,
 koni ε mi a fala,
 ε naxa, “A lu na!”

* 57:9: Waxatina nde, **Manga gbeeni** ito findixi suxurena nde nan na.

Ɛ mən Ɛ sɛnbɛ soxi, Ɛ mi xadanxi.

11 Nayi, Ɛ yi gaxuxi nde yɛɛ ra,
naxan a liga, Ɛ n yanfa,
n ma fe mi fa rabiraxi Ɛ ma,
Ɛ mən mi Ɛ mirima n ma?
N to dunduxi xabu to mi a ra,
na nan a ligaxi,
Ɛ mi fa gaxuma n yɛɛ ra ba?

12 Koni n na Ɛ gbee tinxinna
nun Ɛ kɛwanle ramini nɛn kɛnɛnni.
Ɛ tɔnɔ mi luma Ɛ ma.

13 Ɛ na Ɛ xui ramini malina fe ra,
Ɛ suxure kurun xa Ɛ xunba!
Foyena e birin xalima nɛn,
foyedi xurun yi e tongo a siga e ra.
Koni naxan na a yigiya n tan yi,
na yamanan sɔtɔma nɛn a kɛɛn na,
n ma geya sariɲanxin yi findi a gbeen na.

Ala a yamaan nakɛndɛyama nɛn

14 A falama nɛn nayi, fa fala,
“Ɛ kirani tɔn ki faɲi,
Ɛ kiraan kalaxi yirene birin nafala n ma yamaan
yɛɛ ra.”

15 Amasɔtɔ kore xɔnna Ala matexina ito nan falaxi,
naxan na yi habadan,
naxan xili sariɲan, a naxa,
“N dɔxi yire matexi sariɲanxin nin,
koni n mən muxu ɲaxankataxine xɔn
naxanye e yɛtɛ magodoxi
alogo n xa muxu nii sɔxɔlɛxine rasɛwa.

16 N mi luma yalagin tiyɛ waxatin birin,
n mi luyɛ xɔlɔxi habadan,

bayo muxune niin bama nɛn n yɛtagi nayi,
n naxanye daxi, ne yi raxɔri.

17 N bɔɔnɛn bata te Isirayila kaane ma
lan e hake tongoxine fe ma milɛni,
n yi e ɲaxankata,
n yi n yɛtagin luxun e ma n ma xɔlɔni.
Anu, e tengbesenxin bata lu e bɔɔnɛna kiraan xɔn.

18 N bata e kɛwanle to,
koni n na e yiyalanma nɛn,
n yi ti e yɛɛ ra, n mɔn yi e madɛndɛn,
e nun naxanye sunuxi e fɔxɔ ra.

19 N tantun falan sama nɛn e dɛ.
Bɔɔnɛ xunbeli dɛfexin yi lu muxune xa
naxanye makuya e nun naxanye maso!
N na e rakɛndɛyama nɛn.”

Alatala naxa na kiini.

20 Koni muxu ɲaxine luxi nɛn
alo fɔxɔ igen naxan walanxi ayi
naxan mi nɔɛ a raxarɛ
naxan walanye boron nun lɔxɔn nakelima.

21 N ma Ala naxa,
“Bɔɔnɛ xunbeli mi muxu ɲaxine xa!”

58

Sunna naxan nafan Ala ma

1 Sɔnxɔ i xuini texin na!
I xuini te han alo xɔta xuina,
i n ma yamana murutɛna fe rali e ma,
i yi Yaxuba yixɛtɛne yulubina fe fala e xa!

2 E waxi n tan nan fen fe yi lɔxɔ yo lɔxɔ,
e sɔbɛ soxi n ma kiraan kolon feni,
alo yamaan naxanye yi tinxinyaan ligama

naxanye mi e mεxi e Alaa kiti kεndεne ra.

E n maxadinma

a n xa kiti tinxinxine sa e xa.

³ E naxa, “Nxu sunna suxuma nanfera,
xa i mi a toma?

Nxu nxu yeεε tεrεma nanfera,

xa i mi na yatεxi?”

Anu, ε na sunna suxu lεxεn naxan yi,

ε ε rafan feene nan ligama,

ε yi ε walikεne naxankata.

⁴ E nεma sunni,

sεnxε sεnxεn nun yeεεne na a ra,

ε bεnbεn ti a naxin na.

Koni xa ε sunna suxu alo to,

ε xuiin mi Ala lima.

⁵ N na ε xaranxi na sunna sifan nan ma ba
alogo tun muxun xa a yeεε tεrε lεxεna nde yi,

alogo tun muxun xa a xun sin

alo sεxεna,

a yi sunu dugine ragodo a ma,

a yi a sa xubeni.

ε na nan ma ba, a sunna,

lεxεn naxan nafan Alatala ma?

⁶ N na ε xaranxi sun suxu kiini ito nan ma:

ε yεlεnxεn naxine ba muxune ma,

ε konyine fulun,

ε muxu naxankataxine xεrεya

ε xun xidi wudine birin kala.

⁷ Feni itoe xa mi a ra ba:

ε donseni taxun ε nun kamεtεne ra,

ε yiigelitεne yigiya ε konni,

yigiyade mi naxanye yii,

ε dugin so muxune yii,

marabεna naxanye ma,

ε ba ε xun xanbi soε ε ngaxakedenne yi?

⁸ Nayi, ε yanbanma nen

alo kuye bamatona

ε yi kende ya mafuren,

ε tinxinyaan yi ti ε yεε ra,

Alatalaa binyen yi ε kantan ε xanbi ra.

⁹ Nayi, ε xinla tima nen,

Alatala yi ε yabi,

ε xui raminima nen a ma,

a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra!”

Xa ε konyiya feene masiga ε konna ra,

ε ba ε yii sonla tiye bonne ra,

ε ba fala naxine tiye,

¹⁰ xa ε ε yete fi kametone fe ra,

ε muxu naxankataxine ralugo,

nayi, ε yanbanma nen dimini,

kεεn yi lu ε xa alo yanyi tagina.

¹¹ Alatala tima nen ε yεε ra waxatin birin,

a yi ε rawasa tonbonni,

a yi ε fati benden senbe so.

Nayi, ε luma nen alo nakε ige saxina,

alo tigin naxan mi xarama.

¹² Yire kalaxi fonne mōn tima nen ε barakani,

ε benbane banxi kalaxine mōn yi beten sa,

a yi fala ε ma, a “Yinna yinle yitōn muxun naxanye

kirane nun dōxōdene rafalama.”

Matabu Lōxōna fe

¹³ Xa i yete suxu Matabu Lōxōn kala feen ma,

i ba i yete rafa feene lige n ma lōxō sarijanxini,

xa i a fala Matabu Lōxōn ma,

a “sewa lōxōna,”

i yi a fala Alatalaa lōxō sarijanxin ma,

a “lōxō binyena,”

i yi a binya,
 i mi siga i yete a kiraan xon,
 i mi i yete rafan fe liga
 hanma i fala fuune ti,
¹⁴ nayi, i sewama nen Alatala yi,
 n yi i rate boxon yire matexine fari,
 n yi i balo i benba Yaxuba keen na.
 Alatala de xuiin nan na ra.

59

Yulubin naxanye e masigama Alatala ra

¹ Alatala yiin mi dungi,
 a yi e rakisi.

Tuli xori mi a ra
 naxan mi e xuiin name.

² Koni e hakene nan e masigama e Ala ra,
 e yulubine nan a yetagin luxunma e ma,
 naxan a ligama a mi e xuiin name.

³ Bayo faxa ti wunla e yiine ra,
 e yiine hake feene yi,
 wulena e de,
 tinxintareya falan nan e lenna ma.

⁴ Muxu yo mi a mawugama tinxinni,
 muxu yo mi kitin yebama pondini,
 muxune yigi saxi e fala fuune nun wule falane nin.
 Fe kobin muxune kui
 alo e fudi kannan a ra,
 e yi lu hakene bare.

⁵ E koso xelene birama,
 e yalane yitonna muxune yee ra
 alo simisamana.
 Naxan na e xelene don,
 na yi faxa,

anu xa keden bɔ,
saji ɲaxin nan minima a kui.

⁶ E fan mi yalani tɔnma dugin xan na de,
e mi nɔɛ e ragenla luxunɲɛ e yii fɔxɔne ra.

Hakɛne nan ne ra,
gbalon nan tun e yiine ra.

⁷ E sanne e rasigan fe ɲaxini mafuren!

E mafura sɔntarene wunla raminɛ,
e miriyane ɲaxu,

gbalon nun kalan nan e kirane xɔn.

⁸ E mi bɔɲɛ xunbenla kiraan kolon.

Kiti kɛndɛn mi e kiraan xɔn.

E kira yifuxine nan nafalama e yetɛ xa,

naxan yo na siga e xɔn,

na mi bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma.

Alaa yamaan yi e ti e yulubine ra

⁹ Nanara, kiti kɛndɛn makuya en na

tinxinna mi a masoma en na.

En yengi kɛnɛnna ma,

koni en dimin nin!

Kɛnɛnna na,

koni en sigan tima banban dimin nin.

¹⁰ En tantanma

alo danxutɔne nɛma sigan tiyɛ banxin xɔn,

a luxi alo en yetɛ mi na,

en tantanma.

En na en sanna radinma yanyin na

alo fitirin na a ra.

En luxi nɛn

alo faxa muxune niiramane ye.

¹¹ En sɔnxɔma alo kanko xajɛne,

en kutunma alo ganbane.

En yengi a ma kiti kɛndɛn xa sa en xa,

koni na mi ligama!

En yengi kisin ma,
koni a makuya en na!

¹² Amasɔtɔ nxɔ matandine gbo i tan Ala yɛtagi,
nxɔ yulubine sereyaan bama nxu xili ma,
nxɔ matandine nxu fɔxɔ ra,
nxu nxu hakɛne kolon:

¹³ Nxu bata murutɛ,
nxu Alatala yanfa,
nxu yi nxu masiga nxɔ Ala ra.
Nxu gbalo feene nun murutɛ feene nan falama,
nxu wulene fala nxu bata naxanye yitɔn nxu
bɔɲɛni.

¹⁴ Nanara, nxu nxu mɛma kiti kɛndɛn na,
tinxinyaan yi masiga nxu ra pon!
Lannayaan bata kala yamani,
ɲɔndi fala mi na.

¹⁵ Lannayaan bata lɔ ayi,
naxan na a mɛ fe ɲaxin na,
na yi findi muxu kansun daxin na.

Ala fama Yerusalen yi

Alatala yi a to a kiti kɛndɛn mi fa na mumɛ,
na yi ɲaxu a ma.

¹⁶ A yi a to a muxu faɲi keden peen mi na.
Na yi a ratɛɛna
fa fala a solona muxu mi na.
Nayi, a yɛtɛɛn yi marakisin ti,
a tinxinyaan yi findi a mali seen na.

¹⁷ A yi tinxinyaan findi a kanke yɛ masansanna ra,
a yi kisin findi a xunna makantan wure kɔmɔtin
na,
a gbee ɲɔxɔn yatɛ a dugin na,
a yi a yɛtɛ rabilin a xanuntenya gbeen na

alo doma gbeena.

¹⁸ A muxune birin kewanla saranma e ra nen,
a yi fitinan nagidi a yenge faane ma
a yi a gbeen ɲɔxɔ a yaxune ma,
a yi ige tagi bɔxɔne saran
alo a lan e ma kii naxan yi.

¹⁹ Nayi, muxune gaxuma nen Alatala xinla yeε ra
sa keli sogeteden ma
han sa dɔxɔ sogegododen na.

Yaxune na fa alo baana,
Alatala dε foyena e radinma ayi nen.

²⁰ Xunba tiin fama nen Siyon taani Yaxuba
yixetene xa
naxanye na xεε e Ala matandine fɔxɔ ra.

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Alatala naxa, “N ma layirin ni ito ra nxu nun
ne tagi: N ma Nii Sarijanxin naxan ε ma, e nun n
ma falane n naxanye rasoxi ε dε, ne mi bama ε dε,
e mɔn mi bama ε diine dε, e mɔn mi bama ε diine
yixetene dε keli iki ma han habadan!” Alatala naxa
na kiini.

60

Alatalaa binyen Yerusalɛn yi

¹ E keli, ε yanban,
amasɔɔ ε kenenna bata fa.
Alatalaa binyen bata te
alo sogena, a dεgema ε xun ma.

² E a mato, dimin bata sin bɔxɔn ma
e nun dimin gbeen yamanane xun ma,
koni Alatala bata mini kenenni ε tan xun ma,
a binyen yi godo ε ma.

³ Siyane sigan tima ε kenenni

ε mayiyalanna yi keɛnna fi mangane ma
alo sogen tematona.

⁴ Ε yεε rakonin ε rabilinni:

birin e malanma, e fama ε fama.

Ε dii xεmεne fama sa keli yire makuyeni,
ε dii tεmεne maxalima muxune yii kanke.

⁵ Ε na a to, ε sεwan gboma ayi nεn,

ε bɔɛn dinma nεn sεwani, ε jaxan,

bayo fɔxɔ igen nafunle e xun sama ε ma nεn,

siyane nafunle yi fa ε ma.

⁶ Nɔgɔmε kurune luma nεn ε yamanan birin yi,

Midiyan nun Efa bɔnsɔnne jɔgɔmε kεndεne.

Muxune birin fama nεn xεmaan nun wusulanna
ra ε xɔn

sa keli Saba yamanani,

e fa Alatalaa binyen naliyε.

⁷ Kedari* bɔnsɔnna xuruse kurune birin malanma
nεn ε konni,

Nebayoti bɔnsɔnna xuruseene luma nεn ε sagoni,

e ba saraxa gan daxine ra n ma saraxa ganden fari,

e yi rafa n ma.

N yi a liga n ma banxi nɔrɔxin yi nɔrɔ han!

⁸ Ndee ne ra

naxanye tunganma alo kundana,

alo ganban naxanye tunganma siga e tεen ma?

⁹ Ige tagi bɔxɔne yigi saxi n tan nin,

Tarasisi kunkine sigama kunkin bonne yεε ra,

sa fa ε diine ra sa keli yire makuyeni

---

* **60:7: *Kedari*** findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi
Dunuja Fɔlon 25.13 kui.

e nun e gbeti fixen nun e xεmana Alatalaa xinla fe
 ra, ε Ala,
 Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
 naxan nɔrɔn fixi ε ma.

¹⁰ Xɔɲene mɔn ε taan makantan yinna tima nen,
 e mangane yi findi ε walikene ra,
 bayo n na ε ɲaxankata nen n ma xɔɔ gbeeni,
 koni n kininkininma nen ε ma n ma hinanni.
¹¹ E taan so dεene luma nen nabixi habadan,
 e mi balanɲε kɔεen na e mi balanɲε yanyin na,
 alogo siyane nafunle xa so ε konni,
 e nun e mangane nun e fɔxɔ ra birane.

¹² Bayo, siyaan nun yamanan naxanye mi wale ε
 tan xa,
 ne halagima nen.
 E raxɔrima nen fefe!

¹³ Liban yamanan binyen fama nen ε konni,
 fɔfɔne nun gbinɲene nun xarinne birin
 alogo e xa fa n ma yire sariɲanxin nayabu,
 alogo n xa n san tiden binyen nagbo ayi.
¹⁴ E ɲaxankata muxune diine fama nen,
 e fa e felen ε yetagi,
 muxun naxanye ε raɲaxuxi,
 ne birin yi fa e xinbi sin ε bun ma.
 E yi a fala ε ma,
 a “Alatalaa taana,
 Isirayilaa Ala Sariɲanxina taana, Siyon.”

¹⁵ E yi rabɛɲinxi, ε raɲaxu,
 muxu yo mi yi fa danguma ε konni.
 Iki, n xunna kenla fima ε ma nen habadan,

n yi ε findi sɛwa xunna ra mayixεε nun
mayixεεne xa.

16 Ε siyane nun e mangane nafunle donma nɛn,
nayi, ε yi a kolon
a n tan nan Alatala ra
naxan ε rakisima,
ε xunbamana, Yaxubaa Ala Sɛnbɛmana.

17 N xɛmaan nafama nɛn ε ma sulan jɔxɔni,
e nun wure gbetina wure fɔrɛn jɔxɔni.
N sulan nafama ε ma nɛn wudin jɔxɔni,
e nun wuren na gɛmɛn jɔxɔni.
N yɛɛratine nun kuntigine fi ε ma
naxanye bɔjɛ xunbenla nun tinxinyaan nasoma.

18 Gbalona fe mi fa mɛma ε yamanani,
hanma kalana hanma halagina ε bɔxɔn danne ra,
ε yi ε taan makantan yinna xili sa “Marakisina,”
ε yi ε taan so dɛɛne xili sa “Tantunna.”

19 Sogen xa mi fa findima kɛnɛnna ra ε xa yanyin
na,
hanma kike dɛgɛna kɔɛɛn na,
koni Alatala nan fa findima kɛnɛnna ra ε xa
habadan,
ε Ala yi findi ε binyen na.

20 Sogen mi fa birama ε konni sɔnɔn,
kiken mi fa godoma ε konni,
bayo Alatala nan findima kɛnɛnna ra ε xa habadan
ε sunu lɔxɔne yi jɔn.

21 Nayi, tinxin muxune nan tun fa luma ε ya-
manani,
yamanan findima nɛn e gbeen na habadan.

E tan findima nɛn n ma sansi sonla ra,
 n naxan sixi n yiine ra,
 alogo e xa n ma binyen makɛnɛn.
²² Naxan xurun ε tagi,
 na muxu wuli keden naminima nɛn,
 muxudina ε tagi,
 na bɔnsɔnna yi findi siya senbɛmaan na.
 N tan Alatala,
 n na feene rabama nɛn mafuren,
 e waxatin na a li.

61

Marakisi xɛrana

¹ Marigina Alatalaa Niina n yi,
 bayo Alatala bata n sugandi,
 a n xa Xibaru Fajin nali yiigelitɔne ma,
 a bata n nasiga
 a n xa muxu bɔɲɛ kalaxine mali,
 a n xa xɔɔya feen kawandin ba suxu muxune xa,
 e nun kasorasane bejin fena.
² N yi Alatalaa hinar jɛɛna fe rali
 e nun en ma Ala gbeeɲɔxɔ lɔxɔna,
 alogo n xa muxu sunuxine madɛndɛn,
³ naxanye wugama Siyon taani,
 n yi ne ralimaniya.
 Benun e xa xuben sa e xunni sununi,
 n yi mangaya kɔmɔti fajin so e xun na,
 n sɛwa turen sa e xunni
 benun a xa findi sunun na,
 n tantun dugin nagodo e ma
 benun a xa findi xaxili kalan na,
 alogo muxune xa a fala e ma misaala ra
 fa fala muxu tinxinxine alo warine,
 Alatala muxun naxanye rasabatixi

alogo a binyen xa makεnen.

⁴ E mən singe ra fonne taa xənnε tima nən,
 e yire kalaxi fonne yitən
 e yi taa rabejinxine ti,
 dεnaxanye kalaxi
 xabu mayixεε danguxine.

⁵ Xəjεne findima nən ε xuruse rabane ra,
 siya gbεtεne diine yi findi ε xεε biine nun manpa
 bili nakə walikεne ra.

⁶ Koni a falama ε tan ma nən,
 a Alatalaa saraxaraline,
 a fala ε ma,
 a en ma Ala batu muxune.
 Ε baloma nən siyane nafunle ra,
 ε yi ε kanba e binyeni.

⁷ Benun ε xa yagi,
 ε seene dəxəde firin sətəma nən.
 Benun ε xa rayarabi,
 ε gbelegbelema nən sεwani ε kεεna fe ra.
 Ε yi kεεn dəxəde firin sətə ε yamanani
 ε yi habadan sεwan sətə.

⁸ Bayo, kiti kenden nafan n tan Alatala ma,
 mujan nun tinxintareyaan najaxu n ma.
 N na ε saranma nən n ma tinxinni,
 n yi habadan layirin xidi en tagi.

⁹ Ε bənsənna kolonma nən siyane tagi,
 ε yixεtεne yi kolon yamanan muxune birin ye.
 Naxan yo na e to,
 a a kolonma nən
 a Alatalaa duba diine nan e ra.

Ala wali faqi kolon betina

10 N sɛwama nɛn Alatala yi,
 n niin yi sɛwa n ma Ala yi,
 bayo a bata n maxidi marakisi dugine yi,
 a yi tinxinyaan nagodo n ma
 alo domana,
 alo xɛmɛn ɲaxalandi kanna a xunna maxidima kii
     naxan yi alo saraxaralina
 alo ɲaxalandina a maxidi seene soma kii naxan yi.
 11 Marigina Alatala tinxinyaan nun tantunna
     raminima nɛn siyane birin yɛtagi
 alo bɔxɔn soli seene raminin kii naxan yi,
 alo nakɔɔn sansine ramini kii naxan yi.

62

Yerusalɛn taan nakisi fena

1 Siyon taana fe ra,
 n mi n dunduma,
 Yerusalɛn ma fe ra,
 n mi n naxarama,
 han a tinxinyaan yi makɛnɛn
 alo sogen tematɔna,
 a marakisin yi mayilen
 alo xayɛ xidi dɛgɛne dimini.
 2 Nayi, siyane ɛ tinxinna toma nɛn
 mangane birin yi ɛ binyen to,
 ɛ yi xili nɛnɛn sɔtɔ,
 Alatala na naxan fala a dɛɛn na.
 3 Ɛ findima nɛn manga kɔmɔti mayilɛnxin na
     Alatala yii,
 e nun mangaya taxamaseri namuna ɛ Ala yii.
 4 A mi fa falama ɛ ma sɔnɔn,
 fa fala “Yama rabeɲinxina.”
 A mi fa falama ɛ bɔxɔn ma sɔnɔn

fa fala “Bəxə raxərixina.”

Koni ε xili bama nən

fa fala “N nafan yirena,”

a fala ε bəxən ma

fa fala “Naxalan futuxina.”

Bayo ε rafan Alatala ma,

a findima nən ε bəxən kanna ra.

⁵ ε diine ε yamanan masuxuma nən

alo banxulanna sungutunna futuma kii naxan yi,

ε yi findi səwan na ε Ala xa

alo naxalandina a xəmən nasəwama kii naxan yi.

⁶ Yerusalən kaane, n bata kantan tiine dəxə ε taan
makantan yinna xuntagi,

kəεεn nun yanyin na,

e mi e dunduma.

ε tan naxanye taana fe rabirama Alatala ma

ε nεma a maxandε,

ε nama ε matabu de!

⁷ ε mən nama tin

a fan xa a raxara

han a yi Yerusalən rasabati,

bəxə xənna muxune birin yi a tantun.

⁸ Alatala bata a kələ a yiifanna nun a sənbe gbeeni,
a naxa,

“N mi fa ε bogi seene soma ε yaxune yii e balon na
mumε,

xəjεne mi fa ε manpa nənən minjε mumε,

ε wali xənna.

⁹ Koni naxanye bogi seene xabama,

ne nan e donma

e Alatala tantun,

naxanye na manpa bogine malan,

ne nan e igen minma

n ma yire sarijanxin yinna kui.”

¹⁰ E mini,

e mini taan so deene ra!

E kirani ton yamaan ye ra!

E kiraan nafala,

e a rafala, e gemene ba a xon,

e taxamasenni te, a siyane xa fa.

¹¹ E a mato, Alatala a xuiin naminima

han boxon danne ra,

a naxa, “E a fala Siyon kaane xa,

e naxa, ‘E a mato,

e rakisimaan fama!

E a mato, a fama

e nun a muxu sotoxine,

a kontonna biraxi a foxo ra.’ ”

¹² A falama nen ne ma

a “Yama Sarijanxina,

Alatalaa Muxu Xunbaxine.”

A falama nen ne ma

a “Ala Yamaan Naxan Xon Fenxi,

Taan Naxan Mi Fa Raberinxi.”

63

Ala gbeexo laxona

¹ Nde ito ra

naxan fama sa keli Edon yamanani,

naxan keli Bosara taani,

dugi gbeela ragodoxi a ma,

a maxidixi dugi mayilensexini,

a sigan tima xunna kenli,

a senben binyeni?

Ala naxa, “N tan na a ra,

naxan falan tima tinxinni

naxan muxune rakisima a senbeni.”

2 Nanfera i ya dugine gbeeli
alo naxanye manpa bogine yibodonma manpa ige
badeni?

3 Ala naxa, “N kedenna nan yi manpa bogine
yibodonma manpa ige badeni

siyane muxu yo mi yi n fema.

Nayi, n yi e yidin n ma xɔlɔni,

n fitinaxin yi e yibodon,

e wunla yi xuya n ma dugine ra,

e yi gbeeli.

4 Bayo gbeeɲɔxɔ lɔxɔna fe yi n bɔɲeni.

N ma yamaan xunba ɲɛɛn bata a li.

5 N muxune fen nɛn,

koni muxu yo mi fa n mali!

N kabɛ na feen ma,

fa fala muxu yo mi fa n sɛnbɛ so.

Nayi, n yɛtɛɛn yiin nan marakisini tɔn,

n ma xɔlɔn yi findi n sɛnbɛn na.

6 N yi yamanane yibodon n ma xɔlɔni,

n fitinaxin yi e halagi,

n yi e wunla xuya bɔxɔn ma.”

Marabirana Alaa wali fajine ma

7 N na Alatala hinan wanle rabirama nɛn muxune
ma,

a lan a xa tantun naxanye fe ra,

Alatala feen naxanye birin ligaxi en xa,

a fanna Isirayila yamaan xa naxan gbo,

a naxan birin ligaxi a kininkininna nun a hinan
gbeeni.

8 Bayo, a bata yi a fala, a naxa,

“N ma yamaan nan e ra yati,

n ma diin naxanye mi n yanfe!”

A yi findi e rakisimaan na.

⁹ E tərəne birin yi a fan tərə,
malekan naxan a yeṭagi,
na yi e rakisi.

A yeṭeen yi e xunba a xanuntenyaan nun a kinink-
ininni.

A tan nan e tongo,
a e mali waxati danguxine birin yi.

¹⁰ Koni e murute nen,
e yi a Nii Sarijanxin nafərə a ma.
A yi findi e yaxun na,
a tan yeṭeen yi e yeṅge.

¹¹ Nayi, waxati danguxine fe yi rabira a yamaan
ma, Musaa waxatina,
e yi a fala, e naxa,
“Ala minen naxan e ragidi baani,
e nun a yamaan yeeratine?”

A minen,
naxan yi a Nii Sarijanxin nagodoma e tagi?

¹² Naxan a yii senbemaan makeenen Musa xa,
a yi lu a xən,
a yi igeni taxun e yeṭagi,
alogo a xinla xa lu habadan.

¹³ Nde yi tixi e yeε ra dangu tilinna xənna ma?
E mi e sanna radin
alo soon nema a giye tonbonni.

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi e xali matabuni
alo xuruseen naxan godoma lanbanni.
I tixi i ya yamaan yeε ra na kii nin
i yi xili binyen sətə.”

Yamana Ala maxandina

¹⁵ Ala, i yeε masa nxu ma keli kore,
i nxu mato,

sa keli i dɔxɔde sariɲanxi nɔrɔxini.
 I ya xanuntenya gbeen nun i sɛnbɛ gbeen minɛn?
 Nxu mi fa i ya marafanna nun i ya kininkininna
 toma.

16 Anu, i tan nan nxu fafe ra!
 Hali xa nxu benba Iburahima mi nxu kolon,
 xa nxu benba Isirayila fan mi nxu kolon,
 i tan Alatala, i tan nan nxu fafe ra,
 i xili nɛn, Nxu Xunbamana
 xabu to mi na ra.

17 Nanfera Alatala,
 i nxu makuyama i ya kiraan na,
 i nxu bɔɲɛni xɔdɔxɔ
 alogo nxu nama gaxu i yɛɛ ra?
 I mɔn xa fa i ya walikɛne fe ra,
 i kɛɛ bɔnsɔnna fe ra.

18 Yamanan findixi nɛn i ya yama sariɲanxin
 gbeen na waxatidi tun,
 nxu yaxune yi i ya yire sariɲanxini bodon.

19 Xabu waxati xunkuye
 nxu luxi nɛn
 alo i mi yi muxun naxanye kari ra,
 e nun i xinla mi falama naxanye xun ma.
 Xa i yi kuyeni bɔɛ nun,
 xa i yi godɛ nun,
 geyane yi yimaxama i bun ma nɛn.

64

1 Alo tɛɛ dɛgɛn tɛɛ wolonna ganma kii naxan yi,
 igen yi a ramini tɛɛn ma,
 i yaxune i xinla kolonma na kii nin,
 siyane birin yi xuruxurun i yɛtagi.

2 I fe magaxuxine liga nɛn,
 nxu yengi mi yi naxanye ma

i godo nɛn,
geyane yi yimaxa i yɛɛ ra.

³ Xabu a rakuya, a munma kolon,
tuli yo munma a mɛ,
yɛɛn munma a to singen,
fa fala alana nde na,
ba i tan na
muxuna a yigi sɛ naxan yi,
a yi a mali.

⁴ I muxuni suxuma
naxan tinxinna ligama sɛwani,
naxan a xaxili luma i ya kiraan xɔn.
Koni i bata xɔɔ
bayo nxu luxi yulubin nan ligɛ waxatin birin.
Nayi, nxu kisima di?

⁵ Nxu birin bata lu
alo se haramuxine,
nxu kɛwali tinxinxine birin luxi
alo dunkobi xɔsixina.
Nxu birin xarama ayi
alo ɲɔxɔnde xarene,
nxu yulubine nxu xalima alo foyena.

⁶ Muxu yo mi na naxan i xinla xandima,
a yi kata, a bira i fɔxɔ ra.
Bayo i bata i yetagin luxun nxu ma,
i yi nxu lu halagini nxu yulubine fe ra.

⁷ Anu, Alatala, i tan nan nxu fafe ra.
Fɛɲɛ bɛndɛn nan nxu tan na,
fɛɲɛ rafalan nan i tan na.
I tan nan yii fɔxɔ nxu tan birin na.

⁸ Alatala, i nama xɔɔ han a dangu ayi,
nxu yulubine fe nama rabira i ma han habadan.
Yandi, nxu mato,

i ya yamaan nan nxu birin na!

⁹ I ya taa sarijanxine bata findi tonbonne ra.
Siyon taan bata findi tonbonna ra,
Yerusalen taan bata findi yire rabejinxin na.

¹⁰ Nxɔ Ala Batu Banxi sarijanxi nɔrɔxina,
nxu benbane yi i tantunma denaxan yi,
tɛɛn bata na gan.

Nxu rafan se kendene birin bata kala.

¹¹ Alatala, tɔrɔni ito birin yi,
i mɔn mi fe ligama?
I mɔn luma dunduxi nɛn,
i yi nxu ratɔrɔn han a dangu ayi ba?

65

Kiti famatɔna

¹ Naxanye mi yi n maxɔdinma,
n bata n yete yita ne ra.
Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to.
Yamaan naxan mi yi n maxandima n xinli,
n yi a fala ne xa, n naxa,
“N tan ni i ra! N tan ni i ra!”

² N na n yiini bandunma yama murutɛxin xa
ferijɛn gbɛn,
naxanye sigan tima kiraan xɔn
naxan mi fan,
e lu e yete miriyane fɔxɔ ra.

³ Yamaan na a ra
naxan n naxɔlɔma n yetagi
e saraxane bama kide nakɔne yi
e wusulanne gan saraxa gande bitikidi daxine
fari,*

---

* 65:3: *Bitikidin* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Birikidina*.”

4 e dɔxɔma gaburu yirene yi,
 e kɔɛɛn nadangu faranne ra,
 e xɔsɛ subene don.
 Donse haramuxine nan e goronne kui.

5 E a falama, e naxa,
 “I masiga, i nama i yiin din n na,
 n ma sariɲanna nɔrɔn gbo i ma.”

Na falana n tɔrɔma
 alo tɛɛ tutina n ɲɔɛni,
 tɛɛn naxan luma dɛgɛ waxatin birin.

6 Koni ito nan sɛbɛxi n yɛtagi:
 N mi n dundɛ na feene ma mumɛ,
 n na e saranma nɛn a dɛfexin na yati!

7 N na e hakɛne yatɛma nɛn
 e nun e benbane hakɛne!
 E to wusulanna gan saraxan na geyane fari
 e n naxɔlɔ yire matexine fari,
 n na e saranma nɛn e kɛwali fonne ra a dɛfexin na.
 N tan Alatala naxa na kiini.

8 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Ige ɲaxumɛn na to manpa bogi tɔnsɔnna naxan
 yi,

muxune a falama nɛn, e naxa,

‘I nama a kala,
 bayo se fajina nde a yi!’

N tan fan a ligama na kii nin n ma walikɛne fe ra,
 alogo e birin nama halagi.

9 N mayixɛtɛna nde raminima nɛn Yaxuba
 bɔnsɔnni,

n yi n ma geyane findi Yuda bɔnsɔnna ndee gbeen
 na,

n naxanye sugandixi,
 e yi findi ne kɛɛn na,

n ma walikene yi dɔxɔ e yi.

¹⁰ Sarɔn yamanan yi findi xuruse rabaden na,
Akori lanbanna yi findi jinge kurune saden na
n ma yamaan xa naxan n fenma.”

¹¹ “Koni ε tan naxanye ε mema Alatala ra,
ε jinan n ma geya sarijanxin xɔn,
ε yi donseene rafala Gadi suxuren xa
ε yi igelengenne rafe dɔɔ basanxine ra Meni sux-
uren xa,

¹² n sayaan nan nagidima ε ma silanfanna ra.
Ɔ birin ε xinbi sinma nen,
ε kɔε raxaba,
bayo n bata xinla ti,
ε mi n yabi,
n falan ti, ε mi ε tuli mati n na.
Naxan jaxu Ala yεε ra yi,
ε yi na liga,
naxan mi rafan n ma,
ε yi na sugandi.”

¹³ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa, “N ma walikene e degema nen,
koni kamena ε tan suxuma nen.
N ma walikene e minma nen,
koni min xɔnla ε tan suxuma nen.
N ma walikene sɛwama nen,
koni ε tan yarabima nen.

¹⁴ N ma walikene e xuini tema nen jaxanni
e bɔnen sɛwaxin na,
koni ε tan, ε xuini tema nen sɔxɔlen nin,
ε bɔne kalaxin na,
ε gbelegbele nii rafɔreni.

15 E xinla findima nen danga ti seen na n ma muxu
sugandixine xa, e naxa,

‘Marigina Alatala xa i fan faxa alo ne!’

Koni n ma walikene tan xili gbete sotoma nen.

16 Naxan na duban ti yamanani,
na duban tima nen Ala jondin kanna xon ma.
Naxan na a kolo yamanani,
na a koloma Ala jondin kanna nin,
bayo jinan tima nen toro danguxine xon ma,
e bama nen n yetagi.

17 Amasoto n kore xori nen n nun boxo xori nen
dama nen,

jinan yi ti waxati danguxin xon,
miri mi fa tima a xon mume!

18 Koni e sewama nen han habadan,
e lu jaxanni na fe ra n naxan dama.

Bayo, n Yerusalen dama sewan nan xili yi
a muxune yi lu jaxanni.

19 N Yerusalen findima nen sewan na n xa
n yi jaxan n ma yamani.

Wuga xuiin nun gbelegbele xuiin mi fa mema a yi
sonon.

20 A mi fa ligama menni

diin bari nen n yi faxa,

a na xii dando ti,

hanma fonne mi e siimayaan defe,

bayo muxun naxan mi forixi e tagi,

na mi faxe jee kemen xanbi.

Yulubi kannan naxan ma siimayaan mi danguma
jee kemen na,

na yatema dangatxon nan na.

21 E banxine tima nen,

e doro e kui,

e sansine sima nen,

e yi e bogine don.

²² E mi fa banxine tima,
muxu gbete yi dɔxɔ e kui.

E mi fa sansine sima,
muxu gbete yi e bogin don,
bayo n ma muxune siimayaan luma nen
alo wudina,

n ma muxu sugandixine sewama nen e wali xonne
fe ra.

²³ E mi fa walima fuuni,
e mi fa diine barima,
gbalon yi e sɔtɔ,
bayo e findima yamaan nan na
Alatala barakan sama naxanye fe yi,
e tan nun e yixetene.

²⁴ Nayi, benun e xa n maxandi,
n bata e yabi,
e nɛma falan ti, n bata e xuiin name.

²⁵ Kankon nun yexee diina e degema nen e bode
xon,
yatan sexen donma nen alo jingena,
burunburunna yi findi sajin balon na.
E mi fe jaxi yo ligama,
kala yo mi fa tiye n ma geya sarijanxin yire yo yi!”
Alatala naxa na kiini.

66

Ala batu ki kendena

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Kore xonna nan n ma manga gbeden na,
bɔxon yi findi n san tiden na.

Ɛ nɔɛ banxin mundun tiye n xa,
n ma matabuden finde minen na?

² N tan nan seni itoe birin daxi,

e yi lu na.

Nayi, n na n yeen tima muxun sifani ito nan na:
 tɔrɔ muxun naxan niin sɔxɔlexi,
 naxan xuruxurunma gaxuni n ma falan bun.”
 Alatalaa falan nan na ra.

³ Naxan na jingen ba saraxan na
 na yatema nen alo muxu faxana,
 naxan na yexeen ba saraxan na,
 na luxi nen alo a baren nan faxama,
 naxan na bogi se saraxan ba,
 na luxi nen
 alo a xosen wunla nan nalima n ma,
 naxan na wusulanna gan,
 na luxi nen
 alo a suxuren nan kima,
 na muxune birin biraxi e yete kirane nan foxo ra,
 e haramu feene yi rafan e ma.

⁴ N fan fe xodexen nan nagidima e ma.
 N na e gaxu feen nafama nen e ma,
 bayo n bata xinla ti,
 muxu yo mi a ratin,
 bayo n bata falan ti,
 muxu yo mi a tuli mati n na.
 Koni naxan najaxu n ma,
 e yi na liga,
 naxan yo mi rafan n ma,
 e yi na sugandi.

Ala a yamaan madendenma nen

⁵ E tuli mati Alatalaa falan na,
 e tan naxanye xuruxurunma gaxuni a falan bun
 ma.
 A naxa, “E ngaxakedenne ito nan falaxi,
 e rajaxu naxanye ma,

naxanye e mɛma ε ra n xinla fe ra,
e naxa, ‘Alatala xa a binyen mayita,
nxu yi ε sɛwan to!’

Koni e tan nan yagima.

⁶ Sɔnxɔ xuiin minima nɛn taani!
Gbelegbele xuiin yi mini Ala Batu Banxini!
Alatala nan a yaxune saranma e kɛwanle ra.”

⁷ “Benun a kuiin xa keli a ra,
a bata diin xali,
benun a xa diin barin xɔlɛn kolon,
a bata a dii xɛmɛn bari!

⁸ Nde bata na fe sifan mɛ singen?
Nde bata na fe sifan to singen?
Yamanan tiyε lɔxɔ kedenni ba?
Siyana nde nɔɛ sɔtɛ lɔxɔ kedenni ba?
Anu, Siyon taan luxi nɛn
alo ɲaxalan fudikanna,
a kuina a xɔlɔ fɔlɔxi nɛn tun,
a yi a yamaan bari!”

⁹ Alatala naxa,
“N tan dii bari waxatin nafɛ ba,
diin mi bari?
Xa n tan nan diin barin nagidixi,
n tondɛ na ma ba?”
Ɛ Ala naxa na kiini.

¹⁰ Ɛ ɲaxan Yerusalɛn kaane xɔn,
a xa findi ε sɛwa xunna ra,
a rafan ε tan naxanye birin ma!
Ɛ ɲaxan Yerusalɛn kaane xɔn han,
ε tan naxanye birin sunuxi a fe ra.

¹¹ Amasɔtɔ, a luma nɛn alo ε nga,
ε yi a xijɛn min, a yi ε madɛndɛn.

Ɛ lugoma nɛn,
 ɛ yi a fanna nun a binyen kolon.

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N bɔɲɛ xunbenla rasigama Yerusalɛn ma nɛn alo
     baana,

e nun siyane nafunla alo fufana.

Ɛ xijɛn minma nɛn, ɛ yi banba,

ɛ masugusugu xinbin fari,

¹³ alo muxuna nga a madɛndɛnma kii naxan yi,

n fan ɛ madɛndɛnma na kii nin.

Ɛ madɛndɛnma nɛn Yerusalɛn taani.”

¹⁴ Ɛ na toma nɛn,

ɛ bɔɲɛn yi lu sɛwaxi,

ɛ mɔn yi sabati alo sɛxɛna.

Alatala a sɛnbɛn yitama nɛn a walikɛne ra,

a yi a xɔlɔn yita a yaxune ra.

¹⁵ Bayo Alatala fama tɛɛn nan na,

a yɛngɛ so wontorone luxi

alo wuluwunla,

alogo a fitinaxin xa a xɔlɔn nakamali

a kɔnkɔ xuiin yi rakamali tɛɛ dɛgɛ gbeen na.

¹⁶ Alatala muxune birin makitima nɛn

tɛɛn nun silanfanna ra.

Alatala muxu faxaxine rawuyama ayi nɛn.

¹⁷ Naxanye e yitɔnma,

e yɛtɛ rasarijan

alogo e xa siga kide nakɔne yi,

e biraxi e bode fɔxɔ ra,

siga nakɔɔn tagini,

e tan naxanye xɔsɛ subene nun sulumɛne nun

    haramu seene donma,

ne birin halagima nɛn e bode xɔn.

Alatalaa falan nan na ra.

Ala siyane birin malanma nen

¹⁸ Ala naxa, “N na e kewanle nun e miriyane kolon. Siyane nun xuine birin malan waxatin bata a li. E fama nen, e yi n ma binyen to.

¹⁹ N taxamasenna sama nen e tagi: yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, n na ndee rasigama nen siyane ma, siga Tarasisi kaane nun Pulone ma e nun Ludu kaane, xali woli kendene. Ndee mon yi siga Tubali nun Gireki yamanani e nun foxo ige tagi boxo makuyene, naxanye mi n xinla fe mexi, naxanye mi n ma binyen toxi, e yi n ma binyena fe fala siyane tagi.

²⁰ E fama nen e ngaxakedenne birin na, keli siyane birin yi, e findi kiseene ra Alatala xa, e fa soone fari e nun wontorone nun wontoro xunna soxine kui e nun sofanle nun jagomene fari, fa n ma geya sarijanxin fari Yerusalen yi. Alatala naxa na kiini. E fama e ra nen alo Isirayila kaane fama e bogi se saraxane ra Alatala Batu Banxini kii naxan yi goron sarijanxine kui.

²¹ N mon e tan ndee findima nen saraxaraline nun Lewi bonsonna muxune ra.” Alatala naxa na kiini.

²² “E xinla nun e yixetene luma nen n yetagi alo kore xori nen nen nun boxo xori nen nen luma n yetagi kii naxan yi, n fama naxanye dadeni.”

Alatalaa falan nan na ra

²³ “Nayi, kike nene yo kike nene, Matabu Loxo yo Matabu Loxo, adamadiine birin fama nen, e fa e xinbi sin n bun ma.”

Alatala naxa na kiini.

²⁴ “E na mini,

e yi muxune binbine to,
naxanye murutɛxi n xili ma.
Kunla naxanye e donma,
ne mi faxɛ mumɛ,
tɛɛn naxan e ganma,
na mi tuyɛ mumɛ!
Adamadiine birin yi kabɛ e tɔrɔyaan ma.”

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78